provincie limburg

Provinciale Staten

Clustercode	FIN	**Uw kenmerk**	-
Ons kenmerk	DOC-00787235	**Maastricht**	17 juni 2025
Bijlage(n)	2	**Verzonden**	18 juni 2025

Onderwerp
Schriftelijke vragenronde Voorjaarsnota 2025 en GEWIJZIGD G-25-009 Statenvoorstel Voorjaarsnota 2025

Geachte Staten,

In de bijlage van deze brief treft u achtereenvolgens aan:
- de beantwoording van de schriftelijke vragen inzake de Voorjaarsnota;
- het gewijzigde Statenvoorstel Voorjaarsnota 2025 waarin de effecten van de meicirculaire 2025 provinciefonds zijn verwerkt.

Beantwoording van de schriftelijke vragen
Bij het aanbieden van de Voorjaarsnota 2025 bent u uitgenodigd voor het indienen van schriftelijke vragen via Pepperflow. De fracties van BBB, D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren, PvdA, SP en VVD hebben van deze gelegenheid gebruik gemaakt.

In de bijlage bij deze brief treft u in het kader van de PS-behandeling op 27 juni aanstaande de antwoorden op deze vragen aan. De antwoorden zijn voor uw Statenleden ook digitaal terug te vinden in de Voorjaarsnota 2025 via https://limburg.begrotingsapp.nl/.

Gewijzigde Statenvoorstel Voorjaarsnota 2025
Op 28 mei hebben wij de meicirculaire 2025 provinciefonds ontvangen. De financiële effecten hiervan hebben wij verwerkt in een separate begrotingswijziging in het gewijzigde Statenvoorstel. Dit als bijlage toegevoegd. Zodat uw Staten over meest actuele informatie kunnen beschikken en de nieuwe of aanvullende budgetten voor uitvoering beschikbaar kunnen worden gesteld.
Tenslotte: de circulaire geeft weliswaar een voordelig effect, maar het risico op een materiële impact van het herijkingsproces provinciefonds is nog steeds aan de orde.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+31 43 389 99 99
www.limburg.nl

Vraagnummer	Datum	Rol	Vraagsteller	Kruimelpad	Titel	Vraag	Antwoord
1	16-5-2025	Statenlid VVD	Herman Nijskens	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap	Areaal ingerichte natuur ihkv de NNN	Waarom daalt het aantal ha's ingerichte natuur vanaf 2020 ook al weer?	Voor het onderdeel ingericht natuurgebied heeft in 2021 een correctie plaatsgevonden. Deze correctie was het gevolg van verschillende oorzaken, waaronder: het niet voldoen van de uitgevoerde inrichting aan de gestelde voorwaarden, het corrigeren van ten onrechte aangemelde of afgemelde inrichtingen (bijvoorbeeld als gevolg van voortschrijdend inzicht of eerdere fouten), en aanpassingen in verband met compensatie voor de aanleg van infrastructuur, waarbij nieuwe ingerichte natuur op andere locaties is gerealiseerd.
2	16-5-2025	Statenlid VVD	Herman Nijskens	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	Indicatoren	Een aantal indicatoren laat maar één jaartal zien. Zijn daar geen oudere gegevens van beschikbaar? Op deze wijze is geen trend te zien.	Bij het opstellen van het indicatorenplan hebben we bij alle doelstelling-indicatoren, die in de P&C stukken landen, beoogd de voortgang binnen de huidige coalitieperiode 2023-2027 te laten zien. Dit betekent dat de 0-meting voor deze indicatoren meestal 2023 is. In o.a. de Brede Basismonitor (Brede Basismonitor – Provincie Limburg | Default website) en het Dataportaal Limburg zijn voor veel indicatoren trends over een langere periode beschikbaar. Echter zien we in meerdere schriftelijke vragen terugkomen dat uw Staten in de P&C stukken behoefte hebben aan een referentiekader (bijvoorbeeld via de hier voorgestelde blik verder terug in de tijd of via een vergelijking met Nederland). We nemen deze suggesties mee bij de verdere uitwerking van indicatoren in de P&C-cyclus. De komende periode gaan we het gesprek aan met partners binnen het Limburgse datalandschap over de mogelijkheden om actuelere data te verkrijgen. Daarnaast bekijken we bij de doelstelling-indicatoren of we een vergelijking met Nederland of een extra datapunt in 2022 (om terug te kunnen kijken tot vlak voor de coalitieperiode) toe kunnen voegen. Hierbij zijn we wel afhankelijk van de beschikbaarheid van deze data.
3	19-5-2025	Statenlid BBB	Diederik Nijenhuis	Voorjaarsnota 2025 - Strategisch perspectief - De begroting 2025 in uitvoering - Voortgang uitvoering begroting	Voortgang uitvoering begroting	Begrijp 25% niet: moet dit niet 33 % zijn?	Dat klopt. In een eerste versie was de peildatum 1 april. Dit is abusievelijk niet aangepast.
4	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.1. Bestuurlijke verhoudingen	Programma Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwe Stijl	In hoeverre wordt PS meegenomen in de uitkomsten van de bestuurlijke gespreksronden?	Op dit moment loopt de vertrouwelijke bestuurlijke gespreksronde nog (voorzien tot zomerreces 2025). Aansluitend zal er in samenspraak met de programmatische aanpak (aanbesteding loopt) vanuit een onafhankelijk perspectief gekeken worden naar de opbrengsten van de bestuurlijke gespreksronde en volgt er een verdieping en validatie van de uitkomsten. We streven naar een Manifest / Position Paper met gedeelde uitgangspunten in Q1 2026, dat ook gedeeld zal worden met Provinciale Staten.
5	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.2. Grensoverschrijdende samenwerking	Limburgse belang	Hoe wordt het Limburgse belang ook in 2025 op alle relevante bestuurlijke en ambtelijke niveaus optimaal gediend?	Het Limburgse belang bij de grensoverschrijdende samenwerking wordt optimaal gediend door o.a.: - onze voortdurende inzet in het grensregio-overleg met Vlaanderen; - de Grenslandagenda met Noordrijn-Westfalen; - onze inzet in de Euregio Maas-Rijn; - de structurele samenwerking met verschillende ministeries in Noordrijn-Westfalen; - de inzet van strategisch relatiebeheer.
6	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.1. Bestuurlijke verhoudingen	Domein Erfgoed En rol provincie richting gemeenten	'Op het domein Erfgoed vertoont de taakbehartiging door gemeenten een stijgende lijn.' Kan deze zin nader worden toegelicht? Hoe nemen wij als provincie onze rol hierin ten opzichten de gemeenten met inachtneming van onze afspraken uit het beleidskader dat ingaat op ' erfgoed'?	Eind 2024 zijn er rijksmiddelen vrijgemaakt voor de uitvoering van het interbestuurlijk toezicht (IBT) op dit domein. Limburg is al geruime tijd bezig met het in beeld krijgen van de mate van taakbehartiging door gemeenten op dit domein. Via meldingen en klachten inzake rijksmonumenten zijn, in samenwerking met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, vele zaken opgepakt en parallel hieraan is gemeenten hulp geleverd voor het in orde brengen van deze taakbehartiging. In 2026 is het mogelijk voor IBT om een voortgang over deze taakbehartiging te rapporteren.
7	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.3. Coördinatie internationalisering en Euregio Maas-Rijn	Samenwerking met Wallonië	De verkiezingen in juli 2024 bieden kansen om de samenwerking met Wallonië te herijken. Inmiddels zijn we een jaar verder. Wat is de stand van zaken van het herijken van deze samenwerking?	Via de EGTS Euregio Maas-Rijn wordt er al goed samengewerkt en weet men elkaar te vinden, maar er is geen sprake van een bestuurlijk samenwerkingskader tussen Nederland en Wallonië zoals dat wel het geval is met Noordrijn-Westfalen (met de Grenslandagenda) en Vlaanderen (bestuurlijk grensregio-overleg). Daarom zijn we met het ministerie van BZK in gesprek over een nieuw samenwerkingskader met Wallonië.

8	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid - 8.2.4. Externe relaties en Public Affairs	Herdenkingsjaar 80 jaar bevrijding en de blijvende invloed op onze democrsatie	Wordt na afloop van het herdenkingsjaar gekeken hoe deze festiviteiten en herdenkingen op de midden-lange termijn bijdragen aan het democratie en vrijheidsbeginsel onder Limburgers en hoe dit de de microsite in Limburg kan versterken?	Na afloop van het lustrumjaar wordt een factsheet opgesteld met daarin een evaluatieve terugblik op de activiteiten waarbij de provincie betrokken is geweest in het kader van '80 jaar Vrijheid'. Hoewel we ons nog in de opstartfase bevinden van een bredere, meerjarige aanpak, hebben de inspanningen in dit lustrumjaar geleid tot een eerste aanzet voor een beleidsmatige visie op de toekomst van herdenken, vieren en het bevorderen van democratische waarden in Limburg. De resultaten hiervan zijn op dit moment nog niet meetbaar, maar vormen de basis voor verdere ontwikkeling en verankering in de komende jaren. In deze bredere aanpak richten we ons in het bijzonder op de jongere generatie. We investeren in educatieve projecten die thema's als vrede, vrijheid en democratie op een ervaringsgerichte manier overbrengen. Voorbeelden hiervan zijn ééndaagse bezoeken aan de militaire begraafplaatsen in Margraten en Ysselsteyn, Euregionale vrijheidsdebatten, studiereizen naar (inter)nationale herdenkingsplekken en belevingsgerichte interventies die het bestaande aanbod van musea of herdenkingslocaties versterken. Deze initiatieven leggen de basis voor een structurele traditie van bewustwording en betrokkenheid bij vrijheid en democratie in Limburg. Daarnaast blijft de provincie betrokken bij meerdere gevestigde herdenkingen en festiviteiten in Limburg als essentieel onderdeel van de infrastructuur voor herdenken en vieren. Denk hierbij aan het Bevrijdingsfestival Limburg, de Limburgse Veteranendag, de Nationaal Indië herdenking en het Liberation concert.
9	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer - 7.2.2. Openbaar vervoer	Uitvoeringsprogramma Toegankelijkheid	Hoe vordert de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Toegankelijkheid concreet in de Limburgse praktijk en wat zijn onze ambities en concrete acties richting 2026?	In de tweede helft van dit jaar start Arriva met het leveren van Reisassistentie op alle 41 Limburgse (stop)treinstations aan reizigers voor wie een zelfstandige instap in het voertuig of verplaatsing door het station niet mogelijk is. Verder is een opdracht verleend aan Koninklijke Visio (expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen) die ons gaan adviseren bij het toepassen van richtlijnen en het toetsen van 90 provinciale bushaltes. Op basis van de uitkomsten van de toets van 90 provinciale haltes zal de provincie starten met het uitvoeren om deze 90 provinciale haltes toegankelijk te maken.
10	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.3. Limburg nationaal en internationaal verbinden - 7.3.1. Limburg nationaal en internationaal verbonden	Spoor Weert-Antwerpen	Wat is (stand juni 2025) de actuele stand van zaken rondom de lobby en acties op het dossier Spoor Weert-Antwerpen?	Op 14 maart jl vond een werkbezoek van de Tweede Kamercommissie I&W plaats aan Weert. Tijdens dat werkbezoek is het dossier personentrein Weert-Hamont-Antwerpen toegelicht. Gemeente Weert was de gastheer en ook de provincie was vertegenwoordigd. De Kamerleden zijn daar goed op de hoogte gebracht. Eerder was door de staatssecretaris al aangekondigd dat hij voor de zomer komt met een Kamerbrief over internationaal spoor, waar dit dossier ook aan de orde zal komen. Nadat de second opinion op de ProRail raming was opgeleverd is door de provincie Limburg de suggestie geopperd om ook Infrabel te benaderen om te bezien welke oplossingen zij zien voor de maatregelen op deze lijn met daarbij ook de vraag of zij ook een kostenberekening willen opstellen. I&W zou die vragen verder doorgeleiden. De gemeente Weert en de provincie Limburg hebben een bedrag van 6 miljoen euro in hun begrotingen vrijgemaakt om toe te kennen indien het project zou worden gerealiseerd. Die bedragen zijn nog steeds beschikbaar.

11	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.3. Limburg nationaal en internationaal verbinden - 7.3.1. Limburg nationaal en internationaal verbonden	Verbreding A2 bij Weert	Wat is (stand juni 2025) de stand van zaken rondom het dossier verbreding A2 Weert-Eindhoven?	Een verbreding van de A2 (pakket D) is voorlopig niet aan de orde, omdat andere bereikbaarheidsproblemen elders in het land vooralsnog ernstiger worden geacht (conclusie MIRT-onderzoek). Daarom zijn eerst sluipverkeermaatregelen uitgevoerd (aangelegd in 2023) voor de leefbaarheidsproblematiek in de kernen langs de A2. Verder worden projecten nader uitgewerkt ter verbetering van de multimodale bereikbaarheid. Denk hierbij aan: - een doorfietsroute tussen Nederweert-Weert en Eindhoven waarvan Nederweert-Weert in uitvoering is; - de spoorverbinding Antwerpen-Weert waarvoor lobby gevoerd wordt in samenwerking met de regio Eindhoven en provincie Noord-Brabant; - aanleg van een Hub (overstaplocatie van auto naar OV of collectief vervoer) in Maarheeze en Weert (haalbaarheidsfase); - opstarten van collectief vervoer tussen Weert en Veldhoven (ASML); - gebruik van de vluchtstrook voor OV en collectief vervoer, waarvoor in 2026 een traject van 4 km beschikbaar komt tussen Leenderheide en afslag Valkenswaard in zuidelijke richting. De vluchtstroken in noordelijke richting moeten verbreed worden om dit mogelijk te maken. Hiervoor vindt onderzoek plaats en moet financiering gevonden worden.
12	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.3. Limburg nationaal en internationaal verbinden - 7.3.1. Limburg nationaal en internationaal verbonden	Grensoverschrijdende busverbindingen	Zijn er actueel concrete gesprekken gaande over mogelijke nieuwe grensoverschrijdende busverbindingen?	Ja, er zijn continu gesprekken gaande met alle grensoverschrijdende partners. In sommige gevallen wordt ook over de ambitie tot realisatie van (nieuwe) verbindingen gesproken. Op dit moment zijn wij bijvoorbeeld in gesprek met de partners van Kreis Viersen over een mogelijke openbaar vervoerverbinding tussen Roermond en Viersen.
13	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.3. Limburg nationaal en internationaal verbinden - 7.3.1. Limburg nationaal en internationaal verbonden	Grensoverschrijdende busverbindingen in relatie tot ticketing en tarieven	Hoe wordt er actueel gewerkt aan het overbruggen van de verschillende ticketingsystemen en tarifering binnen de Euregio's waarbinnen Limburg actief is (danwel direct als provincie lid is, zoals de EMR, of waar Limburgs grondgebied deel van uit maakt)? Kan hier al een concrete doorkijk worden gegeven richting 2026?	Het Aachener Verkehrsverbund (AVV) en Arriva werken al een aantal jaren intensief samen aan ticketing voor het internationaal- en Euregionaal reizen. Voortvloeiend uit het project MaaS (Mobility as a Service), mede gefinancierd door de Provincie Limburg en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, en het project Easy Connect werken AVV en Arriva samen aan het mogelijk maken van een smartphone-gebaseerde oplossing voor grensoverschrijdende ticketing. Dit is nu al mogelijk in de Glimble-app van Arriva en aan Duitse zijde via de Naveo-app. De ambitie is om deze techniek grensoverschrijdend in de hele Provincie Limburg door te ontwikkelen en breed in te kunnen zetten. De Euregio Maas-Rijn is ook betrokken bij het project.
14	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.1. Mobiliteit en bereikbaarheid	Indicator D_52a afstand tot voorzieningen	Waarmee is de minimale stijging de afgelopen twee jaar te verklaren? Hoe verhoud zich dit t.o.v. andere provincies?	De toename van 2,07 naar 2,14 is zeer gering en niet toe te schrijven aan één enkele ontwikkeling en/of voorziening. Alleen voor de voorzieningen kinderdagverblijven en basisonderwijs is de afstand ongewijzigd tussen 2021 en 2023. Voor de overige type voorzieningen is de afstand toegenomen met 0,1 kilometer. De landelijke gemiddelde afstand tot deze 11 type voorzieningen in 2023 ligt met 2,43 kilometer hoger dan in Limburg. In vergelijking met andere provincies is de gemiddelde afstand tot deze voorzieningen in 2023 alleen in de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht lager. In de overige provincies is de afstand hoger (met 0,05 tot 1,39 kilometer).
15	22-5-2025	Statenlid VVD	Jacques Michel Bloi	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.1. Mobiliteit en bereikbaarheid	Indicator D_53f Model split goederenvervoer	Hoe gaan we als provincie te werk de komende 5 jaar om meer goederen van de weg naar water en/ of spoor te krijgen en welke concrete acties staan hiervoor nog gepland in 2025 en 2026?	We blijven ondernemers ondersteunen in hun inspanningen om de goederen via de binnenvaart of over het spoor te vervoeren. Dat doen we enerzijds door betere overslagvoorzieningen in de binnenhavens via de Europese subsidies voor het Rhombus project, waarvoor Provincie Limburg de coordinator is. Anderzijds verlenen wij een subsidie voor de werkzaamheden van een logistiek makelaar, die samen met de bedrijven kijkt naar de mogelijkheden voor modal shift, o.a. via het aanvragen voor de subsidieregeling Modal Shift van het Rijk.

16	23-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - Strategisch perspectief - Financieel kader - Uitvoeringscapaciteit	Wat zijn de gevolgen en mogelijk oplossingen van het tekort aan uitvoeringskracht?	Hoeveel FTe komen wij momenteel tekort. Graag een uitsplitsing per afdeling? Welke provinciale ambities lopen in de realisatie vertraging op door een tekort aan capaciteit? Hoe bepalen we welk provinciale ambities in de uitvoering prioriteit krijgen? Op welke wijze wordt gewerkt aan het op orde krijgen en houden van uitvoeringskracht?	Op dit moment zijn wij nog in de implementatiefase van organisatiebreed portfoliomanagement. Hiermee beogen wij het systematisch beheren van onze projecten, programma's of andere initiatieven binnen de provincie, met als doel het realiseren van onze strategische doelstellingen. Dit gebeurt door het samenstellen, prioriteren, beoordelen en sturen van de 'portfolio' (de verzameling), zodat beschikbare middelen (zoals geld, mensen en tijd) zo effectief mogelijk worden ingezet. Dit gaat onze organisatie helpen om antwoord te geven op de door u gestelde vragen.
17	23-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - Strategisch perspectief - Financieel kader - Meerjarige fasering: € 41,46 mln. wordt naar verwachting niet meer besteed in 2025	Wat zijn de oorzaken van deze fasering?	In hoeverre komt het door capaciteitsproblemen?	De bijgestelde fasering is het gevolg van actieve financiële sturing om de ramingen zo reëel mogelijk te kunnen laten vaststellen. Bijzondere aandacht hebben de specifieke uitkeringen, welke de grootste posten vormen. Voorheen werd het subsidieplafonds als uitgangspunt voor de raming genomen, zonder inzicht in verwachte bestedingen. Met een groot risico op onderbesteding. Met deze aanpassingen in de faseringen maken wij een stap om de onderbesteding terug te dringen.
18	23-5-2025	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	Abortus aantal overzicht vanaf start deelname programma " Nu niet zwanger"	" **Aantal abortussen (D_10b)** De ontwikkeling van het aantal abortussen geeft een indicatie van de mate van bewust gekozen zwangerschappen. Het jaar van de 0-meting is 2023. Aantal abortussen in 2023: 1760" In voorgaande jaren (voor 2023) werd er gebruik gemaakt van het programma 'Nu niet zwanger" Kunt u een overzicht verschaffen van het aantal abortussen vanaf de start van deelname aan het programma?	Bijgaand het aantal abortussen vanaf de start van het programma Nu Niet Zwanger in Limburg: 2020: 1367 2021: 1381 2022: 1608 2023: 1760 Bron: Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd Min VWS, bijlage bij jaarrapportage Wet afbreking zwangerschap (Wafz).
19	23-5-2025	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	aantal ondersteunde projecten/initiatieven s.v.p.	"Vanuit de uitvoering van het Actieplan tegen Armoede verwachten wij in 2025 minimaal vijf projecten/initiatieven te ondersteunen die zich op armoedebestrijding richten. Dit zullen we onder meer doen middels een subsidieregeling die we Q2-2025 verwachten te publiceren" Het is nu bijna juni 2025; hoeveel projecten/ initiatieven zijn er ondersteund?	In 2025 zijn tot nu toe 3 projecten op het gebied van armoede ondersteund. 2 op basis van onze Nadere Subsidieregels Participatie 2022 - 2024 en 1 op basis van onze Nadere Subsidieregels Leefbaarheidsaanpak initiatieven stichtingen, verenigingen en coöperaties 2024 - 2027. Wij verwachten medio juni bovendien onze nieuwe subsidieregeling Armoede en Laaggeletterdheid 2024 – 2027 te publiceren waarmee nog meer projecten ondersteund kunnen worden. U bent hier op 27 mei jl. over geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder (GS DOC-00777026).
20	23-5-2025	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	Aantal gerealiseerde ondersteunde projecten/initiatieven bestrijden van laaggeletterdheid s.v.p.	"Op het gebied van het bestrijden van laaggeletterdheid verwachten wij minimaal 10 projecten/initiatieven te ondersteunen, in relatie tot het Aanvalsplan Laaggeletterdheid. Daardoor zetten we bibliotheken als verbindende schakel in het taalnetwerk in en dragen we bij aan taalontwikkeling van de jongste jeugd. Om dit doel te bereiken zullen we onder meer een subsidieregeling publiceren (naar verwachting Q2-2025)" Wat is het tot op heden gerealiseerde aantal projecten/ initiatieven op het gebied van het bestrijden van laaggeletterdheid?	In 2025 zijn tot nu toe 3 projecten op het gebied van laaggeletterdheid ondersteund. 2 op basis van onze Nadere Subsidieregels Leefbaarheidsaanpak kleinschalige (inwoners)initiatieven en 1 op basis van onze Nadere Subsidieregels Leefbaarheidsaanpak initiatieven stichtingen, verenigingen en coöperaties 2024 - 2027. Wij verwachten medio juni bovendien onze nieuwe subsidieregeling Armoede en Laaggeletterdheid 2024 – 2027 te publiceren waarmee nog meer projecten ondersteund kunnen worden. U bent hier op 27 mei jl. over geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder (GS DOC-00777026).
21	23-5-2025	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	Hoeveel scholen nemen inmiddels deel?	" We verwachten dat er in 2025 35 scholen in Limburg zijn die via het concept van de Gezonde Basisschool van de Toekomst werken" Hoeveel scholen nemen inmiddels deel?	Er zijn inmiddels 31 Limburgse scholen aangesloten bij de GBT-beweging (peildatum 2 juni 2025). Vanaf 1 augustus 2025 zullen nog eens 4 scholen starten.
22	23-5-2025	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	het aantal deelnemende scholen vanaf 2020 tot heden	"We verwachten dat er in 2025 35 scholen in Limburg zijn die via het concept van de Gezonde Basisschool van de Toekomst werken" Kunt u een overzicht geven van het aantal deelnemende scholen vanaf 2020 tot heden?	Hieronder staat een overzicht van het aantal scholen dat per jaar is gaan deelnemen als Gezonde Basisschool van de Toekomst: In 2015 ingestapt: 4 In 2020 ingestapt: 1 In 2021 ingestapt: 0 In 2022 ingestapt: 7 In 2023 ingestapt: 10 In 2024 ingestapt: 9 We verwachten dat er later in 2025 nog 5 scholen zullen gaan deelnemen als Gezonde Basisschool van de Toekomst.

23	23-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	Armoede en Schulden	Op 23 mei 2025 kopte NOS (https://nos.nl/l/2568386) dat in Nederland honderdduizenden basisscholieren slechter presteren door armoede en stress. Dat blijkt uit een onderzoek van het Jeugd Educatie Fonds. Opgroeien in armoede en met stress heeft invloed op schoolprestaties en zijn daarmee mede oorzaak van voortijdig schoolverlaten en de toename van laaggeletterdheid onder onze jongeren. Hoeveel Limburgse kinderen zitten in een dergelijke problematische situatie? Op welke wijze is er in het beleid van de provincie Limburg aandacht voor deze situatie? Wat kunnen we nog meer doen om deze kinderen te helpen?	1. Het onderzoek van het Jeugd Educatie Fonds gaat niet in op de situatie in Limburg. In het beleidskader 'Samen Leven en Bestaanszekerheid', dat u op 5 april 2024 heeft vastgesteld, gaan wij er echter van uit dat 1 op de 8 kinderen in Limburg opgroeien in armoede. 2. Op 10 december 2024 heeft het College van Gedeputeerde Staten het actieplan tegen armoede aangenomen. In dit plan is bijzondere aandacht voor de positie van gezinnen met kinderen en wordt onder andere voorgesteld om de budgetten voor Stichting Leergeld en het Jeugdfonds Sport en Cultuur in de periode 2025 – 2027 te verdubbelen, zodat nog meer kinderen deel kunnen nemen aan sport en cultuur. U bent hier op 10 december 2024 over geïnformeerd middels een informerend stuk (GS DOC-00722209). 3. Het terugdringen van armoede is een van de maatschappelijke opgaven uit het beleidskader 'Samen Leven en Bestaanszekerheid' 2024 – 2027. De komende jaren geven wij uitvoering aan dit beleid en de bijbehorende instrumenten, zoals het actieplan armoede 2025 – 2027 en de subsidieregeling armoede en laaggeletterdheid 2025 – 2027, om mensen met geldzorgen te ondersteunen. Wij wijzen hierbij ook op de rol van onze organisaties uit de brede sociale basisinfrastructuur die zich via hun werkplannen ook inzetten voor deze doelgroepen.
24	23-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	Laaggeletterdheid	1. We monitoren reductie van het aantal laaggeletterden. Monitoren we ook op het verbeteren van de zelfredzaamheid van de talloze inwoners die ondanks cursussen toch altijd moeite zullen houden met basisvaardigheden? Zo nee, waarom niet? 2. We meten het effect van onze aanpak door het bereik van de bibliotheken te meten. Gaat het om bezoekersaantallen? En gaat het om unieke deelnemers? Gaat dat ook om bezoekers die gebruik maken van cursusaanbod die niet over basisvaardigheden gaan? 3. Meten we ook het bereik van het bereik van de volwasseneneducatie bij Gilde Educatie en Vista College? 4. Meten we daarnaast ook het bereik van de aanpakken bij mensontwikkelbedrijven?	1. Ja. In het kader van de implementatie van het gratis bibliotheeklidmaatschap voor Limburgers met een kleine beurs willen wij Cubiss en de Vereniging Limburgse Bibliotheken ook vragen om bij te houden hoe de gebruikers het lidmaatschap ervaren, bijvoorbeeld in relatie tot hun basisvaardigheden of bredere deelname aan de samenleving. 2. In de jaarstukken 2024 staat toegelicht dat wij het aantal laaggeletterde Limburgers dat effectieve ondersteuning heeft gekregen (D_7a) meten aan de hand van het aantal door de Limburgse bibliotheken bereikte personen vanuit de kernfunctie 'educatie en ontwikkeling'. Dit betreffen alle deelnemers, niet zijnde unieke deelnemers, aan cursussen en ander aanbod op het gebied van basisvaardigheden, dus exclusief deelnemers aan activiteiten op het gebied van bijvoorbeeld kunst en cultuur of ontmoeting en debat. 3. Nee. Deze cijfers worden niet betrokken bij de rapportage over onze indicatoren, tenzij er sprake is van een project dat vanuit het aanvalsplan laaggeletterdheid 2025 – 2027 door de Provincie Limburg wordt ondersteund. 4. Nee. Deze cijfers worden niet betrokken bij de rapportage over onze indicatoren, tenzij er sprake is van een project dat vanuit het aanvalsplan laaggeletterdheid 2025 – 2027 door de Provincie Limburg wordt ondersteund.
25	23-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	Abortussen	U gebruikt het aantal abortussen om te meten of het aantal bewust gekozen zwangerschappen toeneemt. Abortussen vinden plaats om diverse redenen. 1. Waarom vindt u het aantal abortussen representatief om te meten of het aantal bewust gekozen zwangerschappen toeneemt?	Bij de uitwerking van de doelstelling en bijbehorende indicatoren werd duidelijk dat er geen data beschikbaar is ten aanzien van het aantal bewust gekozen zwangerschappen. Er zijn meerdere indicatoren die iets kunnen zeggen over dit aantal, maar geen enkele indicator is 1-op-1 te relateren aan de doelstelling. Om toch een trend te kunnen weergeven die een indicatie geeft van ontwikkelingen rondom zwangerschappen is gekozen om het aantal zwangerschappen die zijn afgebroken weer te geven. We realiseren ons daarbij dat deze indicator niet het gehele beeld verschaft. In de doorontwikkeling kan (in samenwerking met partners) worden verkend of er andere data beschikbaar zijn of ontwikkeld kunnen worden, die een volledig(er) beeld geven.

26	23-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - Werken aan een toekomstbestendige economie	Toerisme	U schrijft: “ook andere toeristische bedrijvigheid ondersteunen we”. Maar we hebben geen toeristisch beleid. Kunt u voorbeelden geven van de projecten die we ondersteund hebben en gaan ondersteunen in het komend jaar?	In lijn met hoofdstuk 3.2.2 van het beleidskader Werken aan een toekomstbestendige economie wordt naar verwachting in het derde kwartaal van 2025 het Limburgbrede congresbureau opgericht. Daarnaast zijn uw Staten recent via een mededeling portefeuillehouder geïnformeerd over de recreatieve routestructuren, en wordt het toeristisch dataportaal in de tweede helft van 2025 opgeleverd. Het LIOF Toerisme-programma loopt door tot eind 2025 en ondersteunt ondernemers bij innovatie. Tot slot worden de evenementen JIM en het WK Gravel ondersteund, waar ook het toeristisch bedrijfsleven van profiteert.
27	23-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - Werken aan een toekomstbestendige economie	Arbeidsmarkt	Bij een werkbezoek aan Vista college werd duidelijk dat we in Zuid-Limburg te maken hebben met 7000 voortijdig schoolverlaters. Jongeren die zonder startkwalificatie uitstromen. Met het provinciale beleid zetten we ons om de beschikbaarheid van voldoende en adequaat opgeleide arbeidskrachten te verbeteren. Hoeveel jongeren in Noord- en Midden-Limburg verlaten het onderwijs zonder startkwalificatie? Op welke wijze werken wij vanuit het provinciaal beleid aan het terugdringen van het aantal jongeren dat zonder startkwalificatie school verlaat?	Limburg telt twee zogenaamde RMC-regio’s. gewest Limburg-Noord en gewest Zuid-Limburg. Uit de cijfers van DUO blijkt dat er in het schooljaar 23/24 in het gewest Limburg-Noord 688 nieuwe vsv’ers zijn. In Zuid-Limburg waren dit er 1013. Dit aantal ligt boven de landelijke streefpercentages. De primaire verantwoordelijkheid voor het terugdringen van vsv’ers ligt bij de onderwijsinstellingen en het ministerie van OCW. Verder zijn de Arbeidsmarktregio’s een belangrijke structuur om de samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarktpartners regionaal vorm te geven. In de hervormde arbeidsmarktinfrastructuur die vanaf 2026 operationeel is zijn ook de onderwijsinstellingen vertegenwoordigd. Vanuit het provinciaal beleid zetten we in op de verbinding van regionale partners. Deze geven ons vooral terug dat met name de verbinding met het bedrijfsleven cruciaal is om het aantal vsv’ers terug te dringen. Daardoor ligt de focus op de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. Deze aanpak zal met de uitvoering van het Actieplan Talent Charter geïntensiveerd worden.
28	23-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen	MCB	Waarom is de genoemde streefwaarde voor 2026 hier 0?	Dit project is nog in ontwikkeling en het Limburgbrede congresbureau zal naar verwachting in het derde kwartaal van 2025 van start gaan. Daarom zijn nu nog geen indicatoren ingevuld worden.
29	23-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen	acquisitiebeleid	1. Op welke wijze bepalen wij op welke bedrijven wij ons richten met het acquisitiebeleid? 2. Zijn milieubelasting, leefbaarheid en arbeidsmigratie factoren waar we rekening mee houden in de keuze voor sectoren/bedrijven waar we wel of niet op inzetten?	1. Het acquisitiebeleid is selectief en gericht op kwaliteit boven kwantiteit. De focus ligt op bedrijven die passen bij de Limburgse topsectoren en bijdragen aan maatschappelijke transities. De voorkeur gaat uit naar duurzame vestiging, duidelijke meerwaarde voor de regionale economie en toekomstbestendige werkgelegenheid. Uitzonderlijke kansen die buiten de reguliere reikwijdte vallen, worden niet op voorhand uitgesloten. Bij de afweging wordt tevens gekeken naar de bredere maatschappelijke belangen, zoals milieubelasting, leefbaarheid, arbeidsmigratie en energie. 2. Zie antwoord vraag 1.
30	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen - 3.1.3. Maastricht Aachen Airport	Rapportage op indicatoren	1. Aangezien het PIP is vertraagd vanwege stikstof en er problemen zijn rondom het m.e.r.-advies van het luchthavenbesluit, waarom staat het kwaliteitscriterium op groen? 2. Bij ‘Geld’ staat dat vanaf 2026 het budget structureel wordt opgehoogd met €0,02 miljoen. Waar gaat dit geld precies heen?	1. De indicator kwaliteit wordt niet beïnvloed door het feit dat het Luchthavenbesluit nog niet is afgegeven of dat het PIP nog niet door PS is vastgesteld. Het vertraagde verloop van beide trajecten is echter wel van invloed op de indicator tijd. Vandaar dat die indicator oranje is. 2. Vanaf 2026 wordt de subsidie aan stichting Klachtentelefoon MAA opgehoogd met € 17.958,-- (in VJN afgerond € 0,02 mln.)
31	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen - 3.1.3. Maastricht Aachen Airport	Omgevingsfonds	Op welke manieren gaan wij aan de slag met het binnenhalen van bijdrages van de ondernemers die gebruik maken van MAA voor het omgevingsfonds? Welke verwachtingen hebben we daarvan?	Het is aan de stichting om met de ondernemers op de luchthaven die bijdragen aan het Omgevingsfonds hebben toegezegd afspraken te maken over de betaling van die bijdragen. Daarbij hebben wij met de stichting afgesproken dat wij de betreffende bedrijven zullen aanspreken op hun toezeggingen als zij 'niet thuis geven'.
32	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	Waar is de UM	Waarom worden alleen MBO en HBO meegenomen bij het uitvoeringsplan, waar is de UM?	Deze specifieke vraag verwijst naar de ontwikkeling van de Einstein Academy. UM is uiteraard bij ET betrokken, maar hier gaat het juist om aanhaking/verbreding naar het beroepsonderwijs middels de ontwikkeling van de Einstein Academy door Zuyd Hogeschool, Gilde en Vista.

33	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.2 Brightlands	Chemelot	De OVV deed in 2018 een belangrijke aanbeveling ten aanzien van de uitbreiding van niet industriële activiteiten op de Chemelot campus: “Implementeer een expliciet en navolgbaar proces voor de afweging tussen het belang van uitbreiding of aanpassing van niet-industriële activiteiten op Chemelot en de veiligheidsrisico’s voor de mensen die er aanwezig zijn” 1. Op welke wijze is deze aanbeveling uitgevoerd en kunt u dit proces met ons delen? 2. Valt circulair space geheel of gedeeltelijk onder wat de OVV definieerde als niet-industriële activiteiten? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom wordt er dan toch gekozen voor uitbreiding op de campus? 3. Zijn wij in gesprek met campus en gemeente Sittard-Geleen over uitbreidingsmogelijkheden voor de campus rondom het station van Sittard? Zo nee, waarom niet?	1. Deze aanbeveling is opgepakt. Er is inmiddels een convenant opgesteld en door de campus in overleg met CSP (houder koepelvergunning), Provincie Limburg, Omgevingsdienst Zuid-Limburg, Veiligheidsregio Zuid-Limburg, gemeenten Sittard-Geleen, Stein en Beek een document uitgewerkt. Op basis daarvan worden afwegingen gemaakt ten aanzien van onderwijs en events op de campus. De concept-documenten zijn voorgelegd aan een onafhankelijke evaluatiecommissie ter beoordeling. We zijn in afwachting van het advies. 2. Ja. Brightlands Circular Space is volledig een activiteit van de campus-organisatie waarbij circulariteit en duurzaamheid voorop staan. Deze activiteiten vallen volledige binnen de toegestane activiteiten op de campus. De vergunningverlening is rond en de bouw is gestart. 3. In dit traject is gehandeld in de geest van de afspraken uit het veiligheidsconvenant, waarvan de uitwerking dit jaar wordt afgerond. Het veiligheidsconvenant en het advies van de OVV sluiten een (voorwaardelijke) uitbreiding niet uit. Wij zijn als provincie niet in gesprek met de gemeente Sittard-Geleen over uitbreidingsmogelijkheden rondom het station. De uitbreiding van de campus zal eerst plaatsvinden op het noordelijk gelegen terrein en daarna is door de gemeente en de provincie de locatie aan de overzijde van de Urmonderbaan aangewezen als uitbreidingsgebied. Te veel afstand draagt niet bij aan het campusgevoel.
34	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.3. Een gezonde arbeidsmarkt - 3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt	LLO collectieven voor laagopgeleiden en laaggeletterden	1. Wat gaan we doen aan het binnenhalen van LLO collectieven voor laagopgeleiden en laaggeletterden? Er wordt in de P&C kennelijk niet gerapporteerd op de uitvoering van de daarvoor ingediende motie. Ik neem aan dat we er volop mee aan de slag zijn. Dan moet dat hier ook vermeld worden. 2. Limburg leert en Leo Loopbaan: op welke wijze worden inwoners via deze initiatieven geholpen met het verbeteren van basisvaardigheden? Zijn deze initiatieven verbonden met de Taalnetwerken die in iedere arbeidsmarkt gevormd zijn om basisvaardigheden aan te pakken? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat levert die verbinding op?	1. We zijn hier inderdaad volop mee aan de slag. Samen met de drie Limburgse Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB)- en Arbeidsmarktregio’s worden de voorbereidingen getroffen om gebruik te maken van de komende regeling ‘LLO collectief voor laagopgeleiden en laaggeletterden’. Op verzoek van de regio’s is door Provincie een procesbegeleider gestart die in alle drie de regio’s het proces voor een aanpak voor laaggeletterdheid in combinatie met vakvaardigheden opzet. Dit proces verloopt positief. 2. Onderdeel van het proces rondom het ‘LLO collectief voor laagopgeleiden en laaggeletterden’ is de verbinding met de coöperatie Leren en Ontwikkelen (Leo Loopbaan). De verbinding met de Taalnetwerken is (nog) niet gemaakt. De coöperatie richt zich met name op de vakvaardigheden. Het is zeker niet uitgesloten dat deze verbinding in de toekomst nog gemaakt wordt.
35	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.3. Een gezonde arbeidsmarkt - 3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt	Limburg leert en Leo Loopbaan	1. Het hebben van Limburg leert en Leo Loopbaan worden gepositioneerd als doel. Maar hoeveel inwoners van onze provincie bereiken we nu met deze initiatieven? Graag een uitsplitsing per arbeidsmarktregio en naar opleidingsniveau? Wanneer zijn we in 2025 tevreden over het bereik? En wat streven we na in 2026? 2. Bent u het met ons eens dat Limburg leert en Leo Loopbaan geen doel op zich zouden moeten zijn, maar een middel om onze doelstellingen op het gebied van een gezonde arbeidsmarkt te behalen? Kunt u beschrijven hoe deze projecten bijdragen aan het behalen van onze doelstellingen?	1. Het hebben van Limburg Leert en Leo Loopbaan wordt niet gepositioneerd als een doel. De doelstelling is een Leven Lang Ontwikkelen infrastructuur die de inwoners van Limburg in staat stelt om hun kennis en vaardigheden op peil te houden. Leo Loopbaan en Limburg Leert zijn instrumenten die invulling geven aan dit doel. Tot nu toe maakten 38.000 Limburgers gebruik van meerdere diensten van Leo Loopbaan, zowel fysiek als digitaal. Dit aantal is als volgt verdeeld over de arbeidsmarktregio’s: 63% Zuid-Limburg; 22% Midden-Limburg en 13% Noord-Limburg. En naar opleidingsniveau: 18% (Basisonderwijs, vmbo, mbo niveau 1 en 2), 35% (Havo, vwo, mbo niveau 3 en 4), 37% (hbo) en 10% (wo). Ruim 9.500 mensen volgden een opleiding via LimburgLeert. Naast het directe bereik van Leo Loopbaan speelt de coöperatie een centrale rol in tal van arbeidsmarktprojecten, zoals bijvoorbeeld in het programma JTF. Hierdoor is het effect van de coöperatie groter dan alleen het directe bereik. 2. Leo Loopbaan en Limburg Leert zijn geen doel op zich. De doelstelling is hierboven (onder 1) beschreven. Ook zijn dit geen projecten. Het is een organisatie (in de vorm van een coöperatie) van het Limburgse beroepsonderwijs en bedrijfsleven, als centraal punt voor de samenwerking op de arbeidsmarkt op het gebied van Leven Lang Ontwikkelen. Met deze coöperatie worden tal van arbeidsmarktprojecten geïnitieerd en uitgevoerd.

36	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.3. Een gezonde arbeidsmarkt - 3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt	Jongeren zonder startkwalificatie	1. Op welke wijze hebben wij in ons arbeidsmarktbeleid aandacht voor het terugdringen van het aantal jongeren zonder startkwalificatie?	De primaire verantwoordelijkheid voor het terugdringen van vsv'ers ligt bij de onderwijsinstellingen en het Ministerie van OCW. Verder zijn de Arbeidsmarktregio's een belangrijke structuur om de samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarktpartners regionaal vorm te geven. In de hervormde arbeidsmarktinfrastructuur die vanaf 2026 operationeel is, zijn ook de onderwijsinstellingen vertegenwoordigd. Vanuit het provinciaal beleid zetten we in op de verbinding van regionale partners. Deze geven ons vooral terug dat met name de verbinding met het bedrijfsleven cruciaal is om het aantal vsv'ers terug te dringen. Daardoor ligt de focus op de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. Deze aanpak zal met de uitvoering van het Actieplan Talent Charter geïntensiveerd worden.
37	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.3. Een gezonde arbeidsmarkt - 3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt	GIP's?	1. Waarvoor staat de afkorting GIP?	De afkorting GIP staat voor Grensinformatiepunt.
38	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.4. Verduurzaming en circulaire economie - 3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie	4 inspirerende Limburgse praktijkvoorbeelden	Om welke 4 voorbeelden gaat het?	Het is nog niet duidelijk welke vier inspirerende praktijkvoorbeelden in aanmerking komen voor provinciale ondersteuning. We kijken hiervoor onder andere naar projecten die uitstraling hebben door hun impact voor de circulaire economie en naar projecten die zowel een bijdrage leveren aan de circulaire economie als aan andere provinciale doelstellingen zoals Limburg Centraal.
39	25-5-2025	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Voorjaarsnota 2025 - 6. Cultuur en erfgoed voor iedereen - 6.2. Erfgoed	Welke verklaring(en) zijn er waarom er tot op heden nog geen projecten zijn verleend binnen deze subsidieregeling?	"Toegankelijkheid van erfgoed met provinciale ondersteuning (D_50a) Omschrijving Het verbeteren van de toegankelijkheid van monumenten is onderdeel van de nadere subsidieregels Kerken 2024 - 2027 en grote monumentale opgaven. De nulmeting betreft het jaar 2025. Deze subsidieregeling is eind 2024 open gesteld. Tot op heden zijn er nog geen projecten verleend binnen deze subsidieregeling. " Welke verklaring(en) zijn er waarom er tot op heden nog geen projecten zijn verleend binnen deze subsidieregeling?	Het verbeteren van de toegankelijkheid van monumenten is onderdeel van de nadere subsidieregels Kerken 2024 - 2027 en grote monumentale opgaven. Deze subsidieregeling is eind 2024 opengesteld. Tot op heden zijn er nog geen projecten verleend binnen deze subsidieregeling.?Naar verwachting zullen de eerste projecten in de tweede helft van 2025 worden verleend.
40	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.5. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg - 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	Kwaliteit	De kwaliteitsindicator staat op groen, maar veel 'doelen' zijn nog in ontwikkeling of onduidelijk. Hoe kan dit?	Aan de ontwikkeling van het zichtbaar maken van de doelindicatoren wordt nog gewerkt. Dat wilt niet zeggen dat hier geen progressie in gemaakt wordt, maar dat deze alleen nog niet inzichtelijk zijn. In de geschreven tekst staat beschreven hoe er gewerkt wordt aan het bereiken van de doelen. De voortgang ligt op schema, vandaar dat deze groen is.

41	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - Uitvoering begroting 2025: budgetrealisatie	Afwaardering financiële activa Brightlands	In de VJN staat: “Daarnaast wordt het budget voor Brightlands in 2025-2029 verhoogd met jaarlijks € 4,75 mln. ten behoeve van de afwaardering van financiële activa.” 1. Begrijp ik goed dat we hier het budget van Brightlands met bijna 5 miljoen per jaar gaan verhogen? Waarmee u met deze zin dus om een extra budget vraagt van 25 miljoen? 2. Welke financiële activa moeten worden afgewaardeerd? 3. Waarom moeten deze activa worden afgewaardeerd? 4. Welke andere mogelijkheden zijn er? 5. Welk bijdrages leveren de andere participanten in Brightlands? En als zij geen bijdragen leveren, waarom doen zij dat niet? 6. Is deze extra financiering ook al in een statenvoorstel aan PS voorgelegd en heb ik dat gemist (dat kan natuurlijk)? Heeft u het aangekondigd en uitgelegd in een mededeling portefeuillehouder en heb ik die gemist (kan natuurlijk ook)? Zo ja, dan ontvang ik graag het statenvoorstel dan wel de mededeling portefeuillehouder. Zo nee, waarom kiest u ervoor om dit zonder enige verdere uitleg via de voorjaarsnota te regelen?	De Provincie ontvangt als aandeelhouder van Enexis ook vanaf 2026 jaarlijks dividend. De verwachte uitkering voor de komende jaren is opgenomen in de provinciale begroting (meerjarig overzicht baten en lasten, onder 9.2.3 ‘dividenden’).
42	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - Nieuwe energie en leefmilieu	Isoleren	Het isoleren van woningen is een goede manier om energiearmoede tegen te gaan. Hoeveel sociale huurwoningen werden geïsoleerd in 2024 en worden geïsoleerd in 2025 en 2026?	Dit is een verantwoordelijkheid van de woningcorporaties, wij hebben als provincie geen continu zicht op de actuele cijfers en prognoses voor de toekomst. Wij beschikken niet over cijfers in relatie tot de isolatie van sociale huurwoningen. Over isolatie door woningcorporaties zijn nationale prestatieafspraken gemaakt tussen VNG, Aedes en het Rijk (zie: Nationale prestatieafspraken | Dossier prestatieafspraken | Home | Volkshuisvesting Nederland). Het Rijk en de gemeenten monitoren de voortgang op die afspraken. Vanuit de Kraamkamers is wel een Duurzaamheidsatlas ontwikkeld waarover u via mededeling portefeuillehouder bent geïnformeerd (GS DOC-00772949). Daarin is de ontwikkeling van energielabels te zien, waarin uiteraard een link met isolatie zit. Hierin zien we dat er een slag gemaakt richting A en B labels. We zien in de atlas ook dat er op isolatiegebied nog een slag te slaan is, maar we beschikken vanuit de atlas niet over een doorkijk naar de komende jaren.
43	25-5-2025	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.3. Een gezonde arbeidsmarkt	Op welke wijze worden VSO en Praktijkonderwijs betrokken?	We lezen over een versterking van de onderwijsinfrastructuur (MBO, HBO en WO) en de diverse overleggen die met partijen plaats zullen vinden. Op welke wijze worden VSO en Praktijkonderwijs betrokken?	De Bestuurstafel Onderwijs is afgebakend op het mbo, hbo, en wo. Waar gewenst en functioneel kan dit (incidenteel) worden uitgebreid. VSO en Praktijkonderwijs zijn belangrijk in de begeleiding van een grote groep jongeren. Het is mogelijk dat op projectmatige basis deze partijen worden betrokken, bijvoorbeeld in de uitvoering van het Actieplan Talent Charter.
44	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.1. Nieuwe energie	2030	Als we ons richten op het behalen van doelen in deze coalitieperiode, is het dan niet verstandig om ook doelen op te nemen gericht op het einde van deze coalitieperiode? En niet alleen doelen gericht op 2030.	De gestelde doelen zijn in lijn met de beleidskaders zoals deze door uw Staten zijn vastgesteld.

45	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu	Indicatoren	1. Indicator aantal klachten luchtverkeer. De vergelijking tussen Geilenkirchen, Liège, MAA en Weeze is niet geheel fair. MAA omwonenden zijn al jaren goed in hun 'lobby' richting de provincie, terwijl overlast van de AWACS grotendeels worden behandeld binnen het AWACS comité. Hoe draagt deze indicator direct bij aan een gezond en veilig leefmilieu? 2. Indicator klachten in stiltegebieden. Er wordt gezegd dat vier van de tien klachten van een persoon komen. Daarnaast zijn tien klachten op pakweg veertig stiltegebieden te verwaarlozen. Waarom is er gekozen voor deze indicator?	1. Deze indicator draagt niet direct bij aan een gezond en veilig leefmilieu; het doel van deze indicator is transparante informatie bieden over de ervaren hinder van luchtvaart. Daarbij gaat het niet zozeer om het onderling kunnen vergelijken van de verschillende luchthavens, maar meer om het signaleren van langjarige trends in de hinder voor iedere luchthaven afzonderlijk. 2. Er is gekozen voor deze indicator omdat het inzicht geeft in het naleefgedrag van de regels (uit de omgevingsverordening) en hoe de 31 stiltegebieden worden ervaren (of er reden is tot klagen). Daarmee geeft het klachtenpatroon, tezamen met de andere indicator, sturingsinformatie. Met deze sturingsinformatie kan het beleid en inzet van instrumenten worden bijgesteld. Zo was in 2022 juist het geringe aantal klachten mede aanleiding tot het starten van een informatiecampagne.
46	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu - 4.2.1. Gezond en veilig leefmilieu	Tijd	De indicator voor tijd staat op groen, terwijl er bij een aantal punten staat dat deze vertraagd zijn. Hoort de indicator dan niet op oranje te staan?	Binnen product 4.2.1 valt een breed scala aan werkzaamheden, variërend in aard, omvang en doorlooptijd. Hoewel bij enkele onderdelen sprake is van enige vertraging, wordt het overgrote deel van de werkzaamheden conform planning uitgevoerd of naar verwachting tijdig afgerond. Van de 24 beschreven acties zijn/worden er 3 niet conform planning afgerond. Daarmee worden geen wettelijke termijnen overschreden en wordt geen afbreuk gedaan aan het beoogde doelbereik. Naast de 24 beschreven acties heeft de advisering bij eigen initiatieven en over gemeentelijke plannen tijdig plaatsgevonden. Op basis van deze brede en overwegend positieve voortgang is de afweging gemaakt om de indicator voor tijd op groen te zetten. Het hanteren van een oranje kleur zou geen recht doen aan de feitelijke uitvoering van het beleidskader en zou een vertekend beeld geven van de algehele voortgang. De groene kleur weerspiegelt daarmee een evenwichtige beoordeling van het totaalbeeld.
47	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu - 4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving	Financiering ODZL	We weten dat de ODZL structureel meer geld erbij krijgt, daar zijn wij ook voor. Het is ook bekend dat de dekking uit het begrotingsresultaat komt, dit staat ook bij de indicator geld zo. Maar blijft deze dekking ook zo in de toekomst, of wordt deze in de toekomst ergens anders onder gebracht?	De extra middelen voor de Omgevingsdienst Zuid-Limburg (ODZL) zijn vanaf 2025 structureel opgenomen in de provinciale begroting, met een structurele dekking vanuit het begrotingsresultaat. Tegelijkertijd blijft het uitgangspunt dat we actief blijven zoeken naar alternatieve structurele financieringsbronnen, bijvoorbeeld via Rijksbijdragen of herschikkingen binnen de begroting.
48	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 6. Cultuur en erfgoed voor iedereen - Cultuur en erfgoed voor iedereen	Indicatoren	Veel indicatoren hebben 2025 als 0-meting. Betekent dit dat we de eerste cijfers pas in de Begroting 2027 krijgen?	Na het vaststellen van het beleidskader Cultuur en Erfgoed voor iedereen door PS op 5 april 2024 zijn een aantal subsidieregels uitgewerkt. Deze zijn eind 2024/begin 2025 opengesteld. Hierdoor is 2025 het eerste jaar dat er cijfers/resultaten kunnen worden aangeleverd en vindt er dus een 0-meting plaats. De aard van de cijfers/resultaten waar een indicator op gericht is, bepaalt het moment waarop deze cijfers/resultaten opgeleverd kunnen worden. Ter illustratie twee voorbeelden: als een indicator erop gericht is om bijvoorbeeld het aantal verleende subsidies te meten, dan kan de stand van zaken hiervan al in de voorjaarsnota of najaarsnota 2025 worden opgenomen. als een indicator erop gericht is om inhoudelijke resultaten te meten van subsidieverleningen, dan worden deze resultaten door de subsidieontvangers aangeleverd bij hun subsidieverantwoording. Een verantwoording van een werkplan 2025 dient volgens de provinciale subsidievoorwaarden voor 1-7-2026 plaats te vinden. Deze verantwoording zal dan in de beleidsmonitor van de najaarsnota 2026 of voorjaarsnota 2027 worden meegenomen.

49	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	Staalslakken	Recent bleek uit een uitzending (https://nos.nl/l/2567522) van Nieuwsuur dat Staalslakken in de afgelopen decennia door Rijkswaterstaat vaak zijn gebruikt als fundering bij de aanleg van projecten. Inmiddels is duidelijk dat Staalslakken kunnen leiden tot verontreiniging en gezondheidsklachten. Dit restproduct uit de staalindustrie blijkt niet schoon en veilig te gebruiken bij de aanleg van wegen en dijken. In de periode waarin Rijkswaterstaat bij projecten elders in het land dit product gebruikte zijn door Rijkswaterstaat ook projecten in Limburg gerealiseerd, denk aan de A73 en de tunnels bij Roermond. 1. Zijn Staalslakken gebruikt als bouwstof bij de aanleg van de A73 en de tunnels in Roermond? 2. Zijn Staalslakken gebruikt als bouwstof bij andere projecten in Limburg? Zo ja, bij welke projecten? Als dit onbekend is, hoe kunnen we daar achter komen? 3. Gebruiken wij bij eigen werkzaamheden Staalslakken als bouwstof? Zo ja, bij welke projecten? 4. Circulaire grond- weg en waterbouw is belangrijk en we geven daar deze periode een extra impuls aan. Maar hoe zorgen we ervoor dat circulaire bouwstoffen of echt duurzaam zijn en geen risico vormen voor milieu en gezondheid?	1. Bij Rijkswaterstaat is navraag gedaan of er staalslakken zijn gebruikt bij de aanleg van de A73 en de tunnels in Roermond. De assetmanager van Rijkswaterstaat heeft toegezegd dit te onderzoeken en onze vragen te beantwoorden maar we hebben de antwoorden nog niet mogen ontvangen. 2. De aanwezigheid van staalslakken in de fundering van Provinciale wegen is onlangs onderzocht met behulp van boringen. Naar schatting zijn staalslakken aanwezig onder 3-10 kilometer Provinciale weg. Het is niet bekend of er op andere locaties in de provincie staalslakken zijn toegepast. Dat heeft te maken met het ontbreken van een meldplicht. Vermoedelijk zal deze meldplicht later worden ingevoerd. Dat zal door het Rijk moeten worden geregeld met een wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) heeft op 25 februari 2025 een signaalrapportage opgeleverd over haar inventarisatie van het gebruik van staalslakken als zandvervanger en een vervolgonderzoek aangekondigd. In afwachting hiervan zal GS vooralsnog geen onderzoek starten. Onlangs werden statenvragen gesteld over het gebruik van Staalslakken in Limburg. In de beantwoording van 21 mei jl. is onder meer een overzicht opgenomen van de locaties waar staalslakken zijn aangetroffen onder Provinciale wegen. De beantwoording is terug te vinden via: https://limburg.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/067e0915-5dcf-48d3-a8a8-e15109d1f96b 3. Staalslakken als funderingsmateriaal voor provinciale wegen zijn niet geheel uitgesloten. Als fundering wordt beton/menggranulaat voorgeschreven. Als alternatief van betongranulaat mag een aannemer ook LD-Mix gebruiken waar ook staalslakken in zijn verwerkt (LD-Mix is een menggranulaat met een hydraulisch bindmiddel gemaakt op basis van LD-staalslak en gegranuleerde hoogovenslak). In de praktijk van de eigen, provinciale werken is er echter geen aannemer die dit alternatief toepast. De specifieke eisen die door de provincie zijn gesteld aan het alternatief en de complexe verwerking ervan, zijn hiervoor de belangrijkste reden (ook vanwege de kostenverhogende werking). 4. Bij de toepassing van circulaire bouwstoffen houden we ons aan de vigerende wet- en regelgeving de hieruit voortvloeiende bepalingen zoals verboden, aanvullende eisen en voorzieningen, informatieplicht, meldingsplicht, verscherpt toezicht e.d. en volgen daarmee de landelijke beleidslijn. De vraag of een bouwstof een risico vormt voor milieu en gezondheid is een kennisvraag. Dit zal op nationaal of Europees niveau moeten worden aangepakt (mogelijk ook in het kader van de Kaderrichtlijn afvalstoffen) om te borgen dat kennis voldoende bereikbaar is voor decentrale overheden. N.B.: Gelet op de actualiteit rondom de toepassing van Beaumix, melden wij dat staalslakken en Beaumix veel gelijkenissen hebben maar ook weer verschillend zijn. De twee bouwstoffen hebben verschillende eigenschappen en toepassingen. Staalslakken zijn een bijproduct van de staalproductie. Beaumix is een mengsel van materialen – waaronder vaak staalslakken – dat onder andere in funderingen van wegen wordt toegepast. Recent zijn wij in een bestuurlijk overleg inzake verbreding A2 door Rijkswaterstaat geïnformeerd dat Beaumix zal worden toegepast in een bouwweg buiten het grondwaterbeschermingsbied. Deze toepassing van terugneembaar Beaumix in de voorbereidende werkzaamheden moet een langere bouwtijd voorkomen. Gelijktijdig met dit bestuurlijk overleg is een kamermotie aangenomen waarin de regering wordt opgeroepen te voorkomen dat Beaumix wordt toegepast bij de A2-verbreding voordat onderzoek naar Beaumix is afgerond.
50	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.1. Mobiliteit en bereikbaarheid	Afstand tot voorzieningen	De gemiddelde afstand tot voorzieningen is gestegen tussen 2021 en 2022. Waar is dit door te verklaren?	Verwijzing naar antwoord op vraag 14.

51	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.1. Mobiliteit en bereikbaarheid	2024 en verder?	De gebruikte indicatoren geven cijfers weer tot en met 2023. 2023 was een verkiezingsjaar. De ambities van het huidige college kunnen niet gemonitord worden op basis van cijfers tot en met 2023. Daarmee zeggen deze indicatoren dus niets over de effectiviteit van het beleid van de provincie op dit moment. Wanneer kunnen wij actuele cijfers verwachten?	Bij gebruik van externe bronnen, bijvoorbeeld van het CBS, kan het voorkomen dat de data die we ontvangen niet de situatie van nu weergeven, maar van 1 of 2 jaar geleden. Dit heeft o.a. te maken met statistische kwaliteitscontroles bij deze aanbieders. In de loop van het jaar worden vaak de cijfers over het voorgaande jaar gepubliceerd, bij de samenstelling van de voorjaarsnota 2025 was data over 2024 nog niet beschikbaar. De verwachting is dat de informatie over 2024 wel beschikbaar is voor publicatie in de najaarsnota 2025.
52	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer	Kwaliteit	De bulletpoints onder de kopjes kwaliteit bij infrastructuur (7.2.1.) en openbaar vervoer (7.2.2.) zijn nagenoeg hetzelfde. Waarom?	In de huidige versie is dit (voor zover in Pepperflow zichtbaar) niet meer het geval.
53	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer - 7.2.2. Openbaar vervoer	Vervoersarmoede	1. Hebben we in beeld in welke gemeenten en wijken inwoners de meeste vervoersarmoede ervaren? 2. Nu helaas besloten is dat aantal belangrijke onderdelen van het Zuyderland ziekenhuis gaan verhuizen van Heerlen naar Geleen, dient de vraag zich aan hoe de OV bereikbaarheid van het Ziekenhuis in Geleen is voor inwoners uit Parkstad die nu nog gebruik maken van de faciliteiten van het Ziekenhuis in Heerlen. Is onderzoek gedaan naar die OV bereikbaarheid? Zo nee, waarom niet? Zo ja, Kunnen wij dat onderzoek ontvangen?	1. Vervoersarmoede is afhankelijk van een combinatie van factoren zoals inkomen, beschikbaarheid van vervoer, bereikbaarheid van een gebied, gezondheid, leeftijd, sociale cohesie enzovoorts. We hebben dit in beeld door middel van verschillende onderzoeken en andere data. In Noord-Limburg wordt momenteel door Trendsportal een onderzoek naar vervoersongelijkheid uitgevoerd. Dit levert naar verwachting aanvullende inzichten. 2. De Regietafel Zuyderland heeft uitgebreid onderzoek laten doen naar bereikbaarheid en vervoer in relatie tot de ziekenhuizen. Deze onderzoeken zijn inzichtelijk via de volgende links: • https://zuyderland.nl/nieuws/reflectie-op-rapporten-grenspaal-12-en-at-osborne-bevestiging-van-eerder-gekozen-koers/ • https://zuyderland.nl/samenzorgen/eindrapportage/
54	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer - 7.2.2. Openbaar vervoer	Personeelstekorten	Personeelstekorten bij Arriva blijken keer op keer een groot probleem in de realisatie van een robuuste dienstverlening. Hoe gaat het met het oplossen van dit personeelsprobleem?	Per 5 januari 2025 is Arriva gestart met de nieuwe busdienstregeling. De uitvoering hiervan verloopt zoals mag worden verwacht. Dat komt door: 1. Het via werving en opleiding grotendeels dichtlopen van het personeelstekort om de 95%-dienstregeling zoals die tot en met 2024 te kunnen rijden; 2. Het uitbesteden van een deel van het werk aan de vaste onderaannemers van Arriva Bij de trein is het aantal geworven en opgeleide machinisten inmiddels ook weer bijna op niveau. Een deel van de machinisten rondt binnenkort het examen af om naar Aken te mogen rijden. Daarmee zou het personeelsvraagstuk op de Drielandentrein ook moeten zijn opgelost.
55	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer - 7.2.2. Openbaar vervoer	Veiligheidsonderzoek	Bij de VJN 2024 diende de PvdA een motie in die vraagt om een onderzoek naar de veiligheid van vrouwen in het Limburgse OV. Wat is de stand van zaken rondom dat onderzoek?	Het onderzoek naar sociale veiligheid in het openbaar vervoer is in de afrondende fase. We verwachten dat het eindrapport van het onderzoeksbureau na het zomerreces kan worden aangeboden aan PS.
56	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - Strategisch perspectief - Financieel kader - Stijging van het resultaat van € 19,05 mln. naar € 29,60 mln.	Enexis	Het dividend van Enexis blijkt hoger te zijn dit jaar, maar kijkend naar de meerjarenraming staat (nog) geen dividend ingepland. Krijgt de provincie geen dividend meer uitgekeerd vanaf 2026?	In het financieel kader wordt inzicht gegeven in de wijzigingen ten opzichte van de begroting tot aan de voorjaarsnota. In 2025 is sprake van een incidenteel extra dividend. Dit betekent dat dit bovenop de bestaande ramingen van Enexis komt in de begroting en meerjarenraming. De raming in 2025 was € 12,5 mln. Dit wordt € 20,48 mln. In de meerjarenraming wijzigt niets. De ramingen zijn € 12,58 mln. (2026), € 8,47 mln. (2027) en € 19,15 mln. (2028). Dit is ook terug te zien in de Financiële begroting, onderdeel "Op weg naar begroting 2026". In het meerjarige overzicht is in de baten , in 9.2.3 Dividenden zijn deze bedragen terug te vinden.
57	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - Strategisch perspectief - De begroting 2025 in uitvoering - Stand programmareserves	Programmareserves	Programmareserves van nieuwe energie en leefmilieu en provincie midden in de samenleving springen eruit. Bij provincie midden in de samenleving snap ik dit vanwege de regiodeals. Bij energie vind ik dit toch wel zorgwekkend. Het lijkt net of er niets gebeurd. Hoe komt het dat we bij nieuwe Energie en Leefmilieu nog zoveel geld beschikbaar hebben?	Er is sprake van een vertekend beeld. Met het Statenvoorstel Provinciale Energiediensten Maatschappij, dat in Q4 aan u zal worden voorgelegd, zal het merendeel (circa 8 mln.) van dit budget worden afgeroepen.
58	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - Strategisch perspectief - Voorjaarsnota in één oogopslag - Voorjaarsnota in één oogopslag	Algemene vraag	Kunnen we de stukken van de P&C cyclus via pepernoot aub ook toegankelijk maken voor fractiemedewerkers? Zodat zij de statenleden vakkundig kunnen ondersteunen bij het lezen van deze stukken en statenleden niet een halve middag bezig zijn om de vragen van medewerkers te kopiëren en plakken in pepperflow?	Fractiemedewerkers hebben geen provinciaal mailadres. Vanwege beveiligingsredenen geeft Pepperflow geen toegang met een privé emailadres. Daarnaast is het stellen van vragen aan GS voorbehouden aan Statenleden en Burgercommissieleden, waarbij voor burgercommissieleden de autorisatie zo is ingeregeld dat zij de vragen namens een Statenlid kunnen stellen.

59	25-5-2025	Statenlid PvdA	Aleida Berghorst	Voorjaarsnota 2025 - Strategisch perspectief - Inleiding - Inleiding	Opbouw begroting 2026	Deze voorjaarsnota leest meer als een soort tussenrapportage over de uitvoering van beleid in het lopende begrotingsjaar, dan een visiestuk op basis waarvan je de ontwikkelingen voor 2026 e.v. Kunt beoordelen. Het is goed dat we die tussenrapportage doen, maar voor mij ontbreekt de stip op de horizon 2026. Waar werken we het komende jaar naat toe? Graag ontvang ik een lijst met de 10 belangrijkste prioriteiten voor 2026.	De door PS vastgestelde beleidskaders zijn de stip op de horizon . Uitvoering van de beleidskaders is onze prioriteit en deze zijn vertaald in onze programma's, doelstellingen en onderliggende producten en resultaten in de P&C producten. De programmabegroting 2026 wordt op basis van de vigerende kaders opgesteld, waarbij het uitgangspunt is dat de doelen onveranderd blijven maar onze resultaten worden aangepast om deze doelen te bereiken. Deze Voorjaarsnota, als "tussenrapportage" markeert ook een belangrijke stap richting de begroting 2026. Om beleid verder te verfijnen, onze prioriteiten scherper te stellen en onze middelen nog effectiever in te zetten. Zoals recent besproken in de Controlecommissie van 6 juni jl. zal onderzocht worden of de Voorjaarsnota (VJN) in plaats van een 'tussenrapportage' meer de vorm zou moeten krijgen van een kadernota
60	26-5-2025	Statenlid BBB	Diederik Nijenhuis	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Fasering SPUK L16	Wat is de reden van het doorschuiven van 1,23 mio (boscompensatie) naar 2026, en waarom is dit niet besteed?	De trajecten van vergunningverlening en het vinden van geschikte aannemers vergen meer tijd dan gecalculeerd is. In combinatie met een beperkt plantseizoen betekent dit dat bijstelling nodig is.
61	26-5-2025	Statenlid BBB	Diederik Nijenhuis	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap	SPUK J117	We zien bij de begroting 3 x SPUK J117 voor een totaal bedrag van bijna 4mio. Wat houdt deze SPUK in en hoe gaan we deze invullen?	SPUK J117 is bedoeld voor het bevorderen van natuurinclusief isoleren van particuliere woningen, met als doel de isolatie opgave te versnellen. Deze bestaat uit 3 onderdelen: 1) een subsidie voor het op stellen van Soorten management plannen door gemeenten; 2) subsidie voor het realiseren van kraamverblijven voor vleermuizen; 3) middelen voor ondersteunende taken voor de provincie. Het project is in 2023 gestart en de subsidieregelingen voor gemeenten zijn in november 2024 opengesteld. Zij zullen hier de komende jaren gebruik van kunnen maken.
62	26-5-2025	Statenlid BBB	Diederik Nijenhuis	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Programma 1.1.1 en 1.1.2	Wat is/zijn de redenen dat opnieuw veel geld doorgeschoven moet worden naar de toekomst voor de programma's natuur en landschap en inrichting landelijk gebied? Op welke wijze zijn we in staat om deze substantiële afwijkingen van de begroting te voorkomen en daarmee een flinke impuls te geven aan onze doelstellingen? Kunnen we een volledig overzicht krijgen van de SPUK's, met doelstellingen/bestedingsvoorwaarden, bedragen, termijnen?	Het betreft voornamelijk langjarige projecten in de voorbereidende fase. De trajecten van vergunningverlening en het vinden van geschikte aannemers vergen meer tijd dan gecalculeerd is, waardoor bijstelling nodig is. Via een sterkere provinciale regie en opdrachtgeverschap op de gebiedsprocessen en gebiedsprojecten, zoals opgenomen in het concept voorontwerp LOS, wordt een impuls gegeven aan de uitvoering.
63	26-5-2025	Statenlid GroenLinks	Kathleen Mertens	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.3. Landschap	Bezuiniging nationale parken en cofinanciering Limburg	wat betekent de geplande bezuiniging vanuit het Rijk op de NP ten aanzien van de cofinanciering? Kan de indicator wel op groen als er een bezuiniging aankomt en doelen niet gehaald worden?	De geplande bezuinigingen vanuit het Rijk op de ondersteuning van de nationale parken start vanaf 2027. De komende subsidieperiode loopt (met terugwerkende kracht) van 1 april 2025 tot en met 2026. Voor deze periode zijn Rijksmiddelen en provinciale cofinanciering nog beschikbaar. Hierop is de kleur van de indicator op (mede) gebaseerd. Voor de periode vanaf 2027 moet de provincie, mede op basis van de keuzes van het Rijk, haar financiële inzet voor de nationale parken nog bepalen. Op basis hiervan zullen wij ook opnieuw de kleur van de indicator moeten duiden. Momenteel vindt er vanuit het IPO een lobby plaats richting Kamer om de geplande Rijksbezuiniging terug te draaien.
64	26-5-2025	Statenlid GroenLinks	Kathleen Mertens	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Indicator kwaliteit	waarom staat de indicator kwaliteit op groen?	Deze indicator staat bij 1.1.1. op groen omdat we conform coalitieakkoord bezig zijn met de uitvoering van onze wettelijke (beleids)taken. Een tweetal resultaten blijft achter (stikstofopgave en ontwikkelopgave) waardoor we niet op tijd onze doelstellingen op dat vlak halen. Dat hebben we onderkend door bij 1.1.1 de indicator Tijd op Oranje te zetten en bij de programmatische aanpak van deze opgaven (1.1.2) indicatoren op oranje te zetten.
65	26-5-2025	Statenlid GroenLinks	Kathleen Mertens	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.2. Limburgs programma Landelijk Gebied	Indicatoren oranje	waarom staan de indicatoren op oranje en niet op rood als de doelen niet gehaald worden en niet duidelijk of en wanneer we ze halen?	De inzet die gepleegd wordt draagt bij aan de beoogde resultaten zoals opgenomen in het beleidskader. In het concept voorontwerp LOS wordt een verdere doorkijk gegeven in de fasering van de uitvoering om de doelen te halen, alsmede de aanpak om een impuls te geven aan gebiedsprocessen en gebiedsprojecten via een sterkere provinciale regie en opdrachtgeverschap.
66	26-5-2025	Statenlid VVD	Herman Nijskens	Voorjaarsnota 2025 - 9. Financiën en overhead - Uitvoering begroting 2025: budgetrealisatie	overboekingsvoorstellen 2024 en eerder	Kunt u aangeven welke uitgaven van overboekingsvoorstellen uit voorgaande boekjaren zijn gedaan in 2025?	Nee, dit kunnen wij niet. De uitgaven worden namelijk gemonitord en verantwoord als bestedingen ten opzichte van de bijgestelde begroting. Binnen onze financiële systemen wordt de realisatie niet gekoppeld aan de afzonderlijke begrotingswijzigingen respectievelijk de overboekingsvoorstellen.

67	26-5-2025	Statenlid BBB	Diederik Nijenhuis	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.3. Water - 1.3.1. Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	1.3.1. Waterkwaliteit regionaal systeem	Wat maakt het dat het aanvalsplan waterkwaliteit gefaseerd wordt?	De Kaderrichtlijn water (KRW) vereist uitvoering van maatregelen, nodig om invulling te geven aan de doelen van de KRW, uiterlijk in 2027. Het aanvalsplan waterkwaliteit heeft tot doel om, binnen te mogelijkheden van het beschikbare budget, te bevorderen dat een aantal van de nodige maatregelen, zoals de aanpak van de overstorten in de periode 2025-2027 zoveel als mogelijk worden uitgevoerd. Een langere voorbereidingstijd (dan beoogd) bij de voorbereiding van maatregelen en de (beperkt) beschikbare uitvoeringscapaciteit zijn de belangrijkste redenen voor fasering in de uitvoering.
68	26-5-2025	Statenlid BBB	Diederik Nijenhuis	Voorjaarsnota 2025 - Strategisch perspectief - Inleiding - Inleiding	Groen-blauwe landbouwzone	“We verweven ‘groene’ en ‘blauwe’ doelen, en helpen Limburgse agrarische ondernemers aan toekomstperspectief, door hen te helpen stoppen of op een andere voet door te gaan.” Wat is de logica in het bieden van toekomstperspectief door stoppen danwel op een andere voet door te gaan? Bedoeld zal zijn de groen-blauwe landbouwzone benoemd in de POVI? Wat is dan dat toekomstperspectief?	Door agrarische ondernemers te helpen stoppen of op andere voet door te laten gaan wordt vergunningruimte en daarmee toekomstperspectief behouden en geboden aan ondernemers. Hier wordt verder in het kader van het proces van het LOS en de POVI het gesprek over gevoerd.
69	26-5-2025	Statenlid BBB	Diederik Nijenhuis	Voorjaarsnota 2025 - Strategisch perspectief - Financieel kader - Meerjarige fasering: € 41,46 mln. wordt naar verwachting niet meer besteed in 2025	Fasering programma 1	Welke invloed heeft de (zich herhalende) fasering uit programma perspectief voor het landelijk gebied op het behalen van onze natuurdoelen? Vallen beheermaatregelen uit bijvoorbeeld de beheerplannen N2K gebieden ook onder deze fasering en zo ja, over hoeveel geld hebben we het dan, en wat zijn de oorzaken en mogelijke oplossingen?	De bijgestelde fasering is het gevolg van actieve financiële sturing om de ramingen zo reëel mogelijk te kunnen laten vaststellen. Bijzondere aandacht hebben de specifieke uitkeringen, welke de grootste posten vormen. Voorheen werd het subsidieplafonds als uitgangspunt voor de raming genomen, zonder inzicht in verwachte bestedingen. Met een groot risico op onderbesteding. Met deze aanpassingen in de faseringen maken wij een stap om de onderbesteding terug te dringen.
70	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - Perspectief voor het landelijk gebied	Ingerichte areaal natuur	Wat is de verklaring dat het aantal hectares ingerichte natuur vanaf 2020 is teruggelopen van 2824 ha naar 2161 ha. Is deze afname volledig te verklaren door het administratief verkeerd inboeken van gerealiseerde projecten uit eerdere jaren?	Ja deze afname is inderdaad de oorzaak van administratief verkeerd inboeken van gerealiseerde projecten. Voor het onderdeel ingericht natuurgebied heeft in 2021 een correctie plaatsgevonden. Deze correctie was het gevolg van verschillende oorzaken, waaronder: het niet voldoen van de uitgevoerde inrichting aan de gestelde voorwaarden, het corrigeren van ten onrechte aangemelde of afgemelde inrichtingen (bijvoorbeeld als gevolg van voortschrijdend inzicht of eerdere fouten), en aanpassingen in verband met compensatie voor de aanleg van infrastructuur, waarbij nieuwe ingerichte natuur op andere locaties is gerealiseerd.
71	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - Perspectief voor het landelijk gebied	Verworven natuur in 2023 en 2024	Graag cijfers over verworven. Natuur in 2023 en 2024.	In 2023 is 79 hectare natuur verworven in het kader van realisatie van het Natuurnetwerk Nederland. Dit betekent cumulatief 2.502 hectare verworven natuur. De cijfers over 2024 kunnen nu nog niet gedeeld worden aangezien deze cijfers definitief beschikbaar komen in de najaarsnota.
72	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - Perspectief voor het landelijk gebied	Agrarisch natuurbeheer	In de 2e helft 2024 was de subsidie voor het agrarisch Natuur en Landschapsbeheer op en daarmee de inschrijving gesloten. Klopt dit? En betekent dit dat met mer subsidie meer agrarisch Natuur en landschapsbeheer gerealiseerd had kunnen worden omdat er meer belangstelling wad dan dat er geld was. Zo. Ja, ziet het ernaar uit dat ook in 2025 voor het einde van het jaar de subsidie op zal zijn?	Voor de periode 2023–2028 is aan het agrarisch collectief Natuurrijk Limburg U.A. een subsidiebeschikking toegekend van in totaal 69 miljoen euro. Dit betekent een jaarlijks beheerbudget van 11,5 miljoen euro, een stijging ten opzichte van het eerdere budget van circa 7 miljoen euro per jaar. Deze toename is deels het gevolg van een herijking van de beheertarieven, maar ook van uitbreiding in het aantal hectares agrarisch natuur- en landschapsbeheer conform de NSP-doelstellingen (mededeling portefeuillehouder inzake landelijke indexering kosten natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer DOS-00042054). In het overgangsjaar 2023 is het volledige budget niet benut, maar vanaf 2024 is het totale jaarbudget wél volledig ingezet. Het klopt, dat we meer hadden kunnen realiseren in 2024 als er meer budget voor dat jaar beschikbaar was. Voor 2025 is opnieuw het volledige budget beschikbaar. Tegelijkertijd is de vraag naar ANLb groter dan het beschikbare budget toelaat. Met meer middelen had dus meer agrarisch natuurbeheer gerealiseerd kunnen worden. Vanaf 2026 wordt, mede dankzij het nieuwe Rijksprogramma Agrarisch Natuurbeheer, een verdere uitbreiding van het ANLb in Limburg verwacht.

73	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - Perspectief voor het landelijk gebied	Verwerving natuur	Welke maatregelen zijn in uitvoering of gaan genomen worden om de verwerving van areaal NNL te intensiveren	Om meer mogelijkheden te hebben om de kwantitatieve opgave te realiseren wordt de afgelopen tijd actief gezocht naar ruilgronden om onze positie op de grondmarkt te verbeteren. Daarnaast hebben wij 400 Ha zoekgebied toegevoegd, waardoor de kwantitatieve opgave in een ruimer zoekgebied kan worden gerealiseerd. Op dit moment wordt gewerkt aan een plan van aanpak om de verwerving/inrichting van de resterende Ontwikkelopgave (NNL) te intensiveren. Waarbij verwerving op 2 manieren plaats kan vinden: 1. Natuurontwikkeling middels zelfrealisatie door grondeigenaar (eigenaar kan hier subsidie voor afwaardering en inrichting krijgen middels SKNL) 2. Natuurontwikkeling middels verkoop van desbetreffende percelen grond aan Provincie Limburg. Beiden sporen kunnen al dan niet gecombineerd worden met ruiling van grond. Een projectgroep is ingericht die de intensivering van de opgave reeds oppakt, en nu ook werkt aan dit plan van aanpak. De huidige planning is om medio augustus 2025, na de zomervakantieperiode, cf dit plan van aanpak van start te gaan. Dit plan omvat verschillende onderdelen: - Het aanpassen/optimaliseren van de SKNL regeling, zodat deze aantrekkelijker/praktischer wordt voor grondeigenaren - Het opstarten van een integrale communicatiestrategie, gekoppeld aan het op een gestructureerde manier benaderen van alle eigenaren van C1 percelen, cf een vastgestelde planning. - We maken maximaal gebruik van positieve energie vanuit bestaande dan wel toekomstige gebiedsprocessen, en zetten hierbij onze ruilportefeuille actief in - We werken zo veel als mogelijk samen met relevante partijen in de markt (denk aan oa belangenbehartigers, adviesbureaus en TBO's, en uiteraard de grondeigenaren zelf)
74	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - Perspectief voor het landelijk gebied	Relatie verwerving en inrichting areaal NNL	Wat is de relatie tussen de ontwikkelopgave verwerving en de ontwikkelopgave inrichting. Hoe komt het dat vanaf 2021 vrijwel geen inrichting heeft plaatsgevonden? Kan aangegeven worden hoeveel verworven areaal nog moet worden ingericht? Dit graag inclusief de cijfers van 2024.	Het areaal verworven natuur betekent: percelen die blijvend beschikbaar zijn voor natuur, om de Natuurpact afspraken te realiseren. Het areaal ingerichte natuur betekent: percelen waarvoor de inrichtingsmaatregelen zijn afgerond of waarvoor geen inrichtingsmaatregelen nodig zijn. Het gaat hierbij om de inrichting van natuur, om de Natuurpact afspraken te realiseren. Een perceel is ingericht als de maatregelen uit het inrichtingscontract zijn genomen. Daarnaast kunnen percelen die niet ingericht hoeven te worden omdat ze al voldoen aan de randvoorwaarden (bijv. uit het SNL-natuurbeheerplan) om als natuurgebied te gelden, ook direct als ingericht worden gerapporteerd. Voor het onderdeel ingericht natuurgebied heeft in 2021 een correctie plaatsgevonden. Deze correctie was het gevolg van verschillende oorzaken, waaronder: het niet voldoen van de uitgevoerde inrichting aan de gestelde voorwaarden, het corrigeren van ten onrechte aangemelde of afgemelde inrichtingen (bijvoorbeeld als gevolg van voortschrijdend inzicht of eerdere fouten), en aanpassingen in verband met compensatie voor de aanleg van infrastructuur, waarbij nieuwe ingerichte natuur op andere locaties is gerealiseerd. Het aantal hectares dat al verworven is maar nog ingericht moet worden bedraagt: 1.253 hectare per 31-12-2023. De cijfers over 2024 kunnen nu nog niet gedeeld worden aangezien deze cijfers definitief beschikbaar komen in de najaarsnota.
75	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - Perspectief voor het landelijk gebied	Percentage ANLb	Welk percentgage van het totaal areaal agrarische gronden wordt nu via de ANLb beheert?	Het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer in Limburg beslaat circa 4% van het landbouwareaal in de provincie.
76	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - Perspectief voor het landelijk gebied	Uitstoot CO2	Door welke maatregelen en/of omstandigheden heeft in 2022 een forse daling (een kleine 25%) van de CO2-eq emissie plaatsgevonden?	De indicator laat de CO2-eq emissie van de landbouw zien. De daling is ontstaan door een sterke vermindering van aardgasgebruik. Glastuinbouw is daarin de grootste gebruiker. De forse stijging van de gasprijs in dat jaar als gevolg van de oorlog in Oekraïne is de meest voor de hand liggende oorzaak hiervan.

77	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Beveraanpak	Wat houdt de nationale beveraanpak in? Hoe verhoudt die zicht tot het Limburgse Faunabeheerplan Bever?	Het doel van de nationale beveraanpak is om te komen tot een duurzaam nationaal beverbeleid, gericht op veiligheidsrisico's bij infrastructuur. Hierin ligt de focus op drie punten: landelijke monitoring van de bever, handelingskaders voor preventieve maatregelen en een nationaal beverprotocol. In dat beverprotocol staat hoe gewerkt wordt wanneer ernstige schade of risico voor openbare veiligheid door de bever optreedt en het daarom noodzakelijk is dat een infrabeheerder maatregelen treft. Het beverprotocol moet per provincie verankerd worden met een juridisch instrument om daadwerkelijk te kunnen ingrijpen. Het protocol is vooral bedoeld om de provincies die het beverbeheer nog niet (goed) hebben ingeregeld richtlijnen te bieden. In Limburg is de verankering reeds geregeld in het faunabeheerplan (en de vergunning die o.b.v. het faunabeheerplan wordt afgegeven). De nationale beveraanpak is inhoudelijk in lijn met het Limburgse faunabeheerplan, dus er zijn geen wijzigingen nodig. De nationale beveraanpak ligt voor het zomerreces ter besluitvorming in de bestuurlijke adviescommissies.
78	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Stelselherziening Jacht en Faunabeheer	Welke standpunten brengt GS in bij de (nationale) Stelselherziening Jacht en Faunabeheer? Ondersteunt GS het kabinetsvoornemen dat de wildlijst zou moeten worden uitgebreid?	Op dit moment vinden de gesprekken over de voorstellen om tot een stelselherziening te komen plaats op ambtelijk niveau tussen de provincies en het Rijk. Omdat er nog veel inhoudelijke vragen open staan, hebben provincies aangegeven dat de voorstellen nog niet rijp zijn voor bestuurlijke appreciatie. GS heeft bijgevolg nog geen standpunt ingenomen en is voorstander van een zorgvuldig inhoudelijk proces.
79	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Agrarisch natuurbeheer	Telt (een deel van)agrarisch natuurbeheer me als ingericht NNL areaal?\	Nee, hoewel agrarisch natuurbeheer in bepaalde gevallen overeen kan komen met het eindnatuurdoeltype, maakt het geen onderdeel uit van het gerealiseerde en ingerichte Natuurnetwerk Limburg.
80	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.1. Natuur, biodiversiteit en fauna	Kwaliteit op groen	Welke concrete verbeteringen geven aanleiding om de kwaliteit van de indicator kwaliteit op groen te zetten?	Deze indicator staat bij 1.1.1. op groen omdat we conform coalitieakkoord bezig zijn met de uitvoering van onze wettelijke (beleids)taken. Een tweetal resultaten blijft achter (stikstofopgave en ontwikkelopgave) waardoor we niet op tijd onze doelstellingen op dat vlak halen. Dat hebben we onderkend door de indicator Tijd op Oranje te zetten en indicatoren bij de programmatische aanpak van deze opgaven (1.1.2) op oranje te zetten.
81	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.2. Limburgs programma Landelijk Gebied	Fasering SPUK middelen	Er vindt een forse fasering plaats naar 2026 van een aantal SPUK regelingen. In totaal voor 21,75 miljoen. Wat zijn de oorzaken dat deze middelen in 2025 niet tot besteding komen?	Het betreft voornamelijk langjarige projecten in de voorbereidende fase. De trajecten van vergunningverlening en het vinden van geschikte aannemers vergen meer tijd dan gecalculeerd is, waardoor bijstelling nodig is.
82	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.3. Landschap	Aantal betrokken inwoners bij beheer	Het aantal inwoners betrokken bij beheer zou moeten toenemen. Hoeveel inwoners waren in 2022 betrokken? Hoeveel zijn dat er nu? Welke ambitie c.q. welke aantallen inwoners zouden in 2027 het resultaat moeten zijn	Via de beleidsmonitor hebben we inmiddels de term "inwoners" vervangen door deelnemers, omdat inwoners kunnen deelnemen aan meerdere vrijwilligersactiviteiten en dit bij telling een vertekend beeld geeft. Over 2022 zijn er geen volledige gegevens beschikbaar. Op dit moment vindt ambtelijk overleg plaats met IVN om cijfers te ontvangen. Momenteel zijn er op basis van een aantal indicatoren, criteria opgesteld die we gebruiken om gegevens te krijgen van beheeractiviteiten. Deze criteria worden vanaf 2025 twee keer per jaar opgevraagd bij het Steunpunt Landschapsbeheer. Op basis van die gegevens kan er op lange termijn in kaart worden gebracht of het aantal deelnemers aan vrijwilligersactiviteiten bij beheer, toe of afneemt. Deze gegevens zullen inzichtelijk worden gemaakt via de beleidsmonitor. Voor 2027 is het wenselijk dat er een groei wordt gerealiseerd. Het streven is om deze cijfers in de najaarsnota te kunnen delen via de beleidsmonitor.

83	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.3. Landschap	10% Groenblauwe dooradering	We blijven werken aan 10% Groenblauwe dooradering. (Geen harde doelstelling). Geldt deze Groenblauwe dooradering voor het hele landelijke gebied. Zo nee voor welk cq hoeveel oppervlakte geldt deze 10%. Welk percentage groenblauwe dooradering is nu al aanwezig? Komt er een indicator om de voortgang te kunnen monitoren?	Voor het monitoren van de groenblauwe dooradering (GBDA) sluiten we aan bij de beschrijving hiervan in het landelijk Aanvalsplan Landschap. Om vergelijking tussen provincies mogelijk te maken streven we ernaar om de uitgangspunten van het Aanvalsplan Landschap zo goed mogelijk te volgen, voor zover dit technisch haalbaar is binnen de gekozen meetmethode. De 10%-doelstelling geldt voor het volledige landelijk gebied. Hieronder verstaan we in Limburg: de totale oppervlakte van de provincie Limburg, minus het bebouwd gebied en het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor Limburg betekent dit een opgavegebied van circa 76 duizend hectare. In een eerdere globale meting in 2023 zijn we voor dit opgavegebied op circa 5,7% GBDA uitgekomen. Op dit moment werken we aan een verbeterde meet- en monitoringsmethode die aansluit op het Aanvalsplan Landschap met behulp van het zogenaamde Landschapselementenregister. Over de huidige stand van de GBDA kunnen we daarom nog geen uitspraak doen, zolang de nieuwe meetmethode nog in ontwikkeling is. Dit zal naar verwachting in het najaar volgen.
84	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap - 1.1.3. Landschap	Bosareaal vergroten	Aangegeven wordt dat het bosareaal vergroot gaat worden. Watr was het bosareaal in 2022? Hoeveel was er eind 2024? Hoeveel bosareaal willen we in 2027 hebben? Wordt hier een indicator voor ontwikkeld om de resultaten te monitoren?	Bosareaal in 2022: ca. 34.500 ha, ca. 15% van de oppervlakte van de provincie Limburg, waarvan 80% in Noord- en Midden-Limburg (bron: Beleidskader Limburgse aanpak Bossen, dec. 2022). In 2023 is in Limburg 11 ha bos gerealiseerd. De cijfers over 2024 komen beschikbaar in de najaarsnota 2025. In de Limburgse aanpak bossen is het streven geformuleerd om eind 2030 3.500 ha bosareaaluitbreiding te realiseren ten opzichte van 2022. Dat betekent dat het totaal areaal bos in Limburg ca. 38.000 ha zou bedragen in 2030. Er is geen tussendoel voor 2027 geformuleerd. Jaarlijks worden de gegevens door elke provincie geleverd aan BIJ12 en de voortgang gerapporteerd via de landelijke Voortgangsrapportage Natuur van LVVN en provincies; er is geen afzonderlijke provinciale indicator.
85	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.3. Water	Nutrienten en rioolwaterzuiveringsinstallaties	De volgende (deel)zin staat in de tekst: de belasting van het oppervlaktewater met nutrienten uit een zestal rioowaterzuiveringsinstallaties verminderd: Staat hier dat op zes locaties, zijnde de zes rioolwaterzuiveringsinstallaties, de nutrienten in het oppervlaktewater zijn verminderd?	Bedoeld is dat de werking van 6 rioolwaterzuiveringsinstallaties wordt verbeterd zodat de emissies van nutriënten (lozing effluent op het oppervlaktewater) uit die installaties worden verminderd. Dit is bij bedoelde 6 installaties nodig om te kunnen voldoen aan de waterkwaliteitseisen van de EU-Kaderrichtlijn water.
86	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.3. Water - 1.3.1. Waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem	17 Natura2000 in 2027 in goede h;ydrologische toestand	In het stuk staat dat DE 17 grondwaterafhankelijke natura2000 gebieden in 2027 in goede hydrologische toestand te brengen. Wat dit als kengetal en wat is de relatie met het blokdiagram waarvan de naam niet goed zichtbaar is (blz 12) Is de doelstelling in 2027 van dit blokdiagram dus om op 0% uit te komen?	De doelstelling is om de 17 grondwaterafhankelijke Natura2000 gebieden in een goede hydrologische staat te brengen. In de grafiek betekent dat 100% doelbereik, of 0% verdroging. D.w.z. dat we in uiterlijk in 2027 de maatregelen hebben uitgevoerd die leiden tot 0% verdroging. Die 0% verdroging zal pas na 2027 optreden afhankelijk van de vertraagde reactie in het watersysteem. Een vuistregel is dat na het nemen van maatregelen het watersysteem zich tot 5 jaar daarna pas heeft ingesteld.
87	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap	Reductieopgave 3k ton ammoniak 2018-2030	In de verblijvende 8 jaren moet er dus nog 2,5 kton gereduceerd worden. Dat lijkt gezien het tempo in het verleden een zeer uitdagende opgave. Worden of zijn er naast het LOS nog andere maatregelen genomen of opgestart om dit doel te halen?	De 3 Kton was in het NPLG de Limburgse bijdrage aan de reductiedoelstelling van 39 Kton landelijk. Door de aard van de landbouw in Limburg én de aard van de natuurgebieden had Limburg een relatief hoog dalingspercentage van 52%. Gemiddeld over Nederland was er in het NPLG sprake van een daling van 40%. Daarmee zouden de landelijke omgevingswaarden gehaald worden. De indicator indiceert overigens niet specifiek voor de Limburgse bijdrage aan de reductie, maar omvat ook de stikstofdaling door generiek beleid. Het LOS is niet zo zeer gericht op het halen van de landelijke omgevingswaarden, maar is vooral gericht op het stoppen van de verslechtering van de Limburgse natuur, vanuit onze wettelijke VHR-opgave en omdat dit veruit het belangrijkste criterium is om vergunningverlening weer mogelijk te maken. Een aantal maatregelen liep al zoals de stikstofverordening en de eerdere opkooprregeling varkenshouderij (Srv). Lopende maatregelen zoals nieuwe opkooopregelingen en stikstofverordening worden straks onder het LOS gebracht en mee ingerekend.

88	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap	Faunaontwikkeling	Wat zijn de concrete maatregelen voor het verbeteren van de negatieve trends voor boerenlandvogels en voor de faunasoorten in de zoetwater- en moerasgebieden? Hoeveel verbetering wil GS realiseren voor 2027?	De indicator (trendlijn) voor faunasoorten van de Limburgse zoetwater- en moerasgebieden is samengesteld uit 98 verschillende soorten, 28 van deze soorten laten een afname zien. Het gaat hierbij om soorten uit de groepen libellen, amfibieën en vissen. De belangrijkste oorzaken voor de afname van deze soorten zijn gelegen in de waterkwaliteit en in verdroging. Middels het beschermen en beheren van natuur dragen wij bij aan biodiversiteit en daarmee een toename van voor Limburgse natuurgebieden relevante flora- en faunasoorten. Hiertoe nemen we concrete maatregelen in en om diverse natuurgebieden, op basis van rijksgelden en subsidies als bijvoorbeeld SPUK 1 en 2 Natuur, ANLb. We hebben geen specifieke doelstelling op de soorten; deze indicator is te beschouwen als een 'volgindicator'. Om de negatieve trend in de boerenlandvogels te keren is het de ambitie om het Agrarisch Natuurbeheer (ANLb) uit te breiden. Landelijk wordt deze uitbreiding nu voorbereid. In de Ministerraad van 25 april 2025 is besloten dat jaarlijks 213 mln. jaar structureel naar het Rijksprogramma Agrarisch Natuurbeheer gaat. LVVN heeft een landelijke uitbreidingsambitie van het ANLb van 15.000 ha/j. De verdeling van de budgetten en hectares over de provincies moeten nog bestuurlijk worden vastgesteld, zodat het precieze aandeel voor Limburg nog niet bekend is.
89	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap	Heidegebieden	Zijn er plannen om de trend voor Limburgse heidegebieden te verbeteren> Hoe zien deze plannen eruit?	De provincie is conform wettelijke taken aan de slag met het verbeteren van natuurwaarden, waaronder die in de heidegebieden. Dat gebeurt vooral via N-2000 beheerplannen. Er is geen afzonderlijk beleid voor heidegebieden.
90	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap	Speerpunt organisch stofgehalte in de bodem vergroten	Het is een speerpunt om het organisch stofgehalte in de bodem te vergroten. Er is een project (met de HAS) om te onderzoeken hoe dit organisch stofgehalte kan worden verhoogd. Dit project geeft dus geen invulling aan dit speerpunt. Waarom staat deze indicator dan op groen? Voor duurzame verbetering is tijd nodig. Om organische stoffen terug te brengen, om bodemleven en het netwerk van mycorrhiza te herstellen. En vele jaren om dit herstel in balans te brengen en duurzaam te behouden. Waarom is het speerpunt niet realistische verwoord?	Het onderzoeken op welke wijze het organisch stofgehalte in de bodem verhoogd kan worden, is de eerste noodzakelijke stap in het proces om dit speerpunt te realiseren. Daarom worden er momenteel, in samenwerking met de HAS, drie pilotprojecten uitgevoerd in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg om te onderzoeken hoe groene reststromen, zoals blad en snoeiafval, effectief kunnen bijdragen aan verhoging van het organisch stofgehalte. Deze aanpak is vastgelegd in het door GS vastgestelde uitvoeringsplan 'Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer', dat in augustus 2024 aan PS is toegestuurd en onderdeel uitmaakt van het beleidskader 'Perspectief voor het Landelijk Gebied'. Voor de pilots zijn selectiecriteria opgesteld, zodat wordt gewerkt op gronden die nog niet het optimale organisch stofgehalte hebben. Zo wordt onderzocht welke organische reststromen het beste kunnen worden ingezet om het gewenste optimum te bereiken. Hierbij is de match tussen vraag en aanbod van organisch materiaal essentieel voor maximaal rendement, onder andere voor bodembiodiversiteit en watervasthoudend vermogen. Momenteel vinden gesprekken plaats met gemeenten en organisaties over de opstart van de pilots. Naast metingen op de pilotlocaties wordt ook gekeken naar de mogelijkheden voor grootschalige toepassing. Hiervoor worden stakeholders betrokken en adviezen opgesteld over uitrol naar andere gemeenten. Omdat het uitvoeringsplan volgens planning verloopt en deze eerste stap essentieel is voor het uiteindelijke doel, staat de indicator op groen.

							Het door PS vastgestelde beleidskader ‘Perspectief voor het Landelijk Gebied’ (hoofdstuk 4.4: Bodem) en het uitvoeringsplan ‘Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stofbeheer’ verwoorden het speerpunt bodemvitalisering op een realistische manier. Ze erkennen dat het verhogen van het organisch stofgehalte en het herstel van het bodemleven (waaronder ook mycorrhiza-netwerken vallen) een proces van de lange adem is. De plannen richten zich op de coalitieperiode tot 2027 en zetten in op concrete eerste stappen, zoals het in beeld brengen van groene reststromen, het uitvoeren van pilots en het delen van kennis. Hiermee wordt een stevig begin gemaakt. Tegelijkertijd wordt duidelijk aangegeven dat dit slechts het begin is van een duurzame aanpak en dat na 2027 een vervolgtraject nodig is om het ingezette herstel structureel voort te zetten. De adviezen uit het lopende onderzoek naar het grootschalig inzetten van groene reststromen als bodemverbeteraar zijn hierbij van groot belang en krijgen daarom veel aandacht binnen het project. Het stimuleren van het bodemleven staat nog in de kinderschoenen van de wetenschap. Daarom investeren wij extra in dit onderzoek, waarmee we de basis leggen voor een langetermijnvisie op vitale bodems in Limburg.
91	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.3. Water	Grondwateronttrekking door industrie en landbouw	Naast de onttrekking van grondwater door WML wordt ook grondwater door landbouw onttrokken. Hoeveel grondwater wordt door landbouw en industrie aan het grondwater onttrokken? Worden indicatoren ontwikkeld voor grondwater onttrekkingen van industrie en landbouw?	De onttrekking door de industrie kent een dalende lijn van ca 57 mln. m3 in 1990 naar ca 5 mln. in 2020 m3. De onttrekking van de landbouw verschilt sterk van jaar tot jaar afhankelijk van de hoeveelheid neerslag. De laatste jaren zien we een stijgende tendens maar met hele grote fluctuaties, variërend van ca. 22 tot 60 mln m3. Zie hiervoor de onderstaande grafiek. ((grafiek onttrekkingen invoegen)) Er worden op dit moment geen indicatoren voor grondwateronttrekkingen door industrie en landbouw ontwikkeld. Voor drinkwater is een indicator ontwikkeld, omdat de provincie hier een wettelijke taak heeft in het beschikbaar stellen van bronnen. Voor landbouw en industrie is die taak er niet. In het kader van het nog te sluiten convenant voldoende zoetwater werken we een een betere monitoring van het watergebruik door alle partijen.
92	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu	Stiltecomapagne	Wat houdt de in 20333 gelanceerde stiltecampagne in? Wordt deze campagne voortgezet?	(is dit geen vraag voor bij de Jaarstukken? Stiltecampagne wordt in de voorjaarsnota niet genoemd) In het voorjaar/zomer van 2022 hebben wij zelf ontwikkelde filmpjes over stiltegebieden en ons beleid gedeeld op onze sociale mediakanalen. In 2024 hebben wij deze campagne met nieuw materiaal herhaald. Wij zijn niet voornemens om de videocampagne in 2025 herhalen. Voorts is in 2024 (realisatie januari 2025) overgegaan tot het uitrollen van een pilot uit 2022 naar andere stiltegebieden in Limburg, door het plaatsen van informatieve onderborden bij stiltegebiedsborden. De, per QR code bereikbare, informatie wordt actueel gehouden.

93	27-5-2025	Statenlid D66	Anne Wesseling	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.3. Water	Hoeveel pesticiden worden aangetroffen in het water? Welke trend zien we daarin?	Hoeveel pesticiden worden aangetroffen in het water? Welke trend zien we daarin?	Uit de Feitenrapportage Brede Screening Maasstroomgebied 2022 (De analyseresultaten van 2024 zijn nog niet beschikbaar) blijkt dat in meer dan 25% van de metingen in het grondwater een zevental metabolieten (afbraakproducten) van gewasbeschermingsmiddelen worden aangetoond. Van deze stoffen zijn desfenylchloridazon en metalochlor ethaansulfonzuur in meer dan 50% van de metingen aangetoond. Een deel van deze stoffen betreft gewasbeschermingsmiddelen waarvan het gebruik inmiddels verboden is maar die nog wel in het watersysteem aanwezig zijn. De aangetroffen nog toegelaten middelen bestaan o.a. uit middelen die worden gebruikt bij de teelt van graan, mais, aardappelen, bieten, sla, spinazie, kool, in de fruitteelt en voor houtverduurzaming. De trend voor (metabolieten) van gewasbeschermingsmiddelen in grondwater is licht stijgend, voor oppervlaktewater licht dalend. Dit leidt vooralsnog niet tot een significante wijziging van de toestand van grond- of oppervlaktewater. Op de plaatsen waar overschrijdingen van de normen van de EU-Kaderrichtlijn water voor gewasbeschermingsmiddelen zijn aangetroffen is dat nog steeds het geval. Belangrijke oorzaak hiervoor is het feit dat het landelijke toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen niet voldoet aan de eisen van de KRW. Het rijk is op dit moment dit toelatingsbeleid aan het herzien om deze wel KRW-proof te maken. Voor grondwaterbeschermingsgebieden wordt gebiedsspecifiek bezien of op dit punt aanvullende provinciale maatregelen nodig zijn. Data over de aanwezigheid van gewasbeschermingsmiddelen in oppervlaktewater is te vinden op: Atlas Bestrijdingsmiddelen in oppervlaktewater. Ruwe meetdata over alle KRW-genormeerde stoffen, inclusief gewasbeschermingsmiddelen, in grond- en oppervlaktewater is te vinden op KRW-factsheets en -bronbestanden	Het
94	27-5-2025	Statenlid D66	Anne Wesseling	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.1. Natuur en landschap	De doelstelling is het verbeteren van de kwaliteit van natuur, terwijl de cijfers in deze paragraaf alleen ingaan op hectare. Hoe gaat het met de kwaliteit en welke cijfers zijn daarover beschikbaar?	beschikbare cijfers kwaliteit natuur.	In de P&C Beleidsmonitor is een indicator opgenomen van de trends in het voorkomen van soorten: boerenlandvogels, bosfauna, heidefauna en zoetwater- en moerasfauna. Hieruit is af te lezen dat de bosfauna een duidelijke positieve trend laat zien, de heide-, zoetwater- en moerasfauna min of meer stabiel is en dat de boerenlandvogels een afnemende trend laten zien. Deze indicator geeft een gecomprimeerd beeld van de toe- of afname van de biodiversiteit en indiceert daarmee ook over de kwaliteit van de ecosystemen. Bezien wordt of er nog een indicator specifiek voor flora kan worden toegevoegd aan de P&C Beleidsmonitor. We monitoren zelf op habitattypen, broedvogels en vegetatie. Deze gegevens worden opgenomen in het NDFF en dragen daarmee ook bij aan de beleidsindicator voor soortgroepen en worden benut voor onder andere de N-2000 beheerplannen.
95	27-5-2025	Statenlid D66	Anne Wesseling	Voorjaarsnota 2025 - 5. Leefbare steden en dorpen - 5.1. Leefbare steden en dorpen	Wat zijn de redenen dat het aantal toegevoegde woningen in 2024 is gedaald t.o.v. 2023?	Daling woningen	Zie beantwoording schriftelijke vragen Schriftelijke vragen - D66 - mw. Wesseling inzake achterblijvende woningbouw (ID 3639). De reden dat het aantal toegevoegde woningen lager is komt door diverse registratiemomenten (BAG/CBS/PCM). Een deel van het verschil wordt verklaard door de realisatie van één groot project, namelijk de studentencampus Muse-Einstein in Maastricht met 506 kamers. Deze is namelijk in de BAG geregistreerd in Q3 2023 en in de Plancapaciteitsmonitor (PCM) als gerealiseerd in 2024.

							Ze verwachten circa 100 woningen toe te voegen met deze aanpak tot en met 2027. Daarnaast kijken we breder naar de invloed van het provinciale beleid ter uitvoering van het kader Leefbare Steden en Dorpen, door onder andere deze acties. 8) Buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA). Tevens heeft Gedeputeerde Staten besloten om woningbouw binnen bestaand stedelijk gebied vrij te geven van provinciale advies- en instemming. Gemiddeld wordt de procedure hierdoor met 12 weken verkort. Woningtoevoegingen in het buitengebied zijn wel nog onderhevig aan provinciale advies- en instemming. 9) Provinciale Omgevingsvisie. Voor het thema wonen in relatie tot ruimtelijke ordening, zal in de omgevingsvisie aangegeven worden in welke zones in principe de 'straatjes erbij' mogelijk zijn door de nieuwe aanduiding van 'verwevingsgebied'. De zone tussen stad en land.
96	27-5-2025	Statenlid D66	Anne Wesseling	Voorjaarsnota 2025 - 5. Leefbare steden en dorpen - 5.1. Leefbare steden en dorpen	Welke instrumenten zet de provincie in om gemeenten te ondersteunen bij de versnellingsopgave woningbouw?	Welke instrumenten zet de provincie in om gemeenten te ondersteunen bij de versnellingsopgave woningbouw?	Ter ondersteuning van gemeenten bij de versnelling van de woningbouwopgave werken we met het zogenaamde 'versnellingsmenu' bestaande uit de volgende acties: 1) Extra capaciteit voor gemeenten en in regionaal verband. We hebben €1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor extra capaciteit bij gemeenten, €3,1 miljoen voor verbetering van de regionale samenwerking en €3,1 ton voor regionale afstemming van woonzorgvisies via Subsidie flexibele inzet ondersteuning woningbouw 2025-2027 - Provincie Limburg 2) Kennisdeling en kennisontwikkeling. Vanuit deze actielijn brengen we alle samenwerkende partijen bij elkaar om de onderlinge samenwerking doormiddel van gedeelde lesstof te verbeteren. Dit doen we onder de noemer Woonlab Limburg. 3) Kansrijk aanspreken van rijksregelingen: als provincie bieden we externe ondersteuning aan bij het opstellen van kansrijke aanvragen voor rijksregelingen zoals Woningbouwimpuls, Startbouwimpuls, Volkshuisvestingsfonds. 4) Provinciale versnellingstafels: deze tafels hebben als doel om Limburgse uitdagingen te agenderen en samen op te lossen. 5) Standaardisatie en uniformiteit: Bouwstroom Limburg, het samen inkopen van modulaire woningen, wordt onder andere vanuit deze lijn door ons ondersteund. 6) Pilot vliegende brigade: we experimenteren met flexible inzet van externe expertise die niet bij gemeenten voorhanden is. Vanuit deze pilot willen we achterhalen wat de behoefte hieraan is en op welke wijze de provincie kan voorzien in deze behoefte. 7) Stedelijke woonversnelling: stichting Streetwise heeft subsidie ontvangen voor het ondersteunen, informeren en adviseren van het omzetten van (delen van) leegstaande panden in kernwinkelgebieden naar wonen.
97	27-5-2025	Statenlid D66	Anne Wesseling	Voorjaarsnota 2025 - 5. Leefbare steden en dorpen - 5.1. Leefbare steden en dorpen	Liggen we op koers om de 17.500 woningen uit de woondeal te realiseren?	Liggen we op koers om de 17.500 woningen uit de woondeal te realiseren?	Vooralsnog liggen we nog altijd op koers. De doelstelling bij de maatschappelijke opgave "passende woonruimte" uit het beleidskader LSD vraagt om in 2027 17.500 woningen uit de Woondeal gerealiseerd te hebben. Volgens onze provinciale monitoring zijn er in de eerste twee Woondeal jaren (2022 en 2023) respectievelijk 4.505 en 3.974 bruto woningen gerealiseerd (respectievelijk 3.773 en 3.329 netto woningen), zie indicatoren D_40a en D_40b. Dat is 48% van de geformuleerde opgave. De cijfers over 2024 worden momenteel gecontroleerd. Bron: PCM Actualiteiten zoals o.a. de huurbevriezing zijn van grote invloed op de realisatie van woningen. Hierover blijven wij continu in gesprek met alle Woondealpartners om vertraging te voorkomen.

98	27-5-2025	Statenlid VVD	Sjoerd Maillé	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - Werken aan een toekomstbestendige economie	Draghi-rapport	Hoe reflecteert uw college op het huidige economische beleid naar aanleiding van het Draghi-rapport, waaraan wordt gerefereerd? Welke lessen trekt uw college uit voornoemd rapport met het oog op de toekomst als het gaat om het Limburgse vestigingsklimaat?	Het rapport van de Europese Commissie 'De toekomst van de Europese concurrentievermogen' ('The future of European competitiveness', 2024) analyseert de huidige stand van het Europese concurrentievermogen en stelt een aanpak voor om deze te behouden en te versterken. Het rapport benadrukt het belang van Europese strategische onafhankelijkheid en de noodzaak tot investeren in innovatie, energie- en klimaatbeleid en veiligheid. Voor ons beleid is dit rapport richtinggevend en de aanbevelingen komen al terug in het economisch beleid, maar ook in andere provinciale beleidsvelden als energie en ruimte. Voor het traject Toekomstvisie 2050 vormt het rapport en de aanbevelingen daarin een belangrijke basis.
99	27-5-2025	Statenlid VVD	Sjoerd Maillé	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen	Ontbreken indicatoren	Onder Wat Merkt De Limburger Ervan? Wat maakt dat de genoemde indicatoren nog in ontwikkeling zijn?	Dit is abusievelijk niet de juiste tekst, hier had moeten staan: de indicatoren die reeds beschikbaar zijn, zijn hieronder gepresenteerd.
100	27-5-2025	Statenlid VVD	Sjoerd Maillé	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen - 3.1.1. Vestigingsklimaat van morgen	Zakelijk toerisme	Welke concrete voortgang heeft uw college in het afgelopen jaar geboekt op het gebied van het vergroten van de kansen voor het zakelijk toerisme in Limburg?	Samen met het MCB zijn concrete stappen gezet voor het oprichten van een Limburgbreed congresbureau. Er is gewerkt aan een activiteitenplan en de organisatie wordt getransformeerd naar een nieuw bestuursmodel. Er is een brede financiële basis gelegd voor het congresbureau dat naast een Provinciale bijdrage mede gefinancierd wordt door de Brightlands Campussen en de gemeenten waar deze campussen gevestigd zijn.
101	27-5-2025	Statenlid VVD	Sjoerd Maillé	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen - 3.1.1. Vestigingsklimaat van morgen	Vestiging bedrijven	Hoeveel nieuwe bedrijven hebben zich in 2025 in Limburg gevestigd? Voor hoeveel extra banen zijn deze bedrijven goed?	In het eerste kwartaal van 2025 zijn er 2.923 gestarte vestigingen in Limburg (bron: KVK Regiodata). Cijfers over de banen die hiermee gemoeid zijn, zijn op dit moment nog niet beschikbaar.
102	27-5-2025	Statenlid VVD	Sjoerd Maillé	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	Ondersteuning grensoverschrijdende regionale samenwerkingen	Welke bedrijven heeft de provincie in 2025 ondersteund op het gebied van innovatieve grensoverschrijdende samenwerking in Euregionaal verband? Op welke manier is deze ondersteuning tot uiting gekomen?	Binnen euregionaal verband duren de projecten minimaal 3 jaar en ontvangen zij voor de volledige periode zowel steun in adviesvorm als in financiële middelen uit Europa (EFRO) en Provincie Limburg (cofinanciering). Een greep uit de bedrijven die ondersteuning ontvangen: • 3D Maastricht • AGXEED HOLDING • Alpha Brain Technologies • Ansana B.V. • Botany • Compas Agro BV • Confectory • De Smaak van Leudal • DenimX • FEMLY • Fited • Food Forest Factory (Obvious Green B.V.) • Helwig Timmerfabriek • Kragten B.V. • Maurice Kassenbouw • Munckhof Fruit Tech Innovators • Next Generation Sensors BV • SATIJNplus Architecten BV • Telas B.V. • Van de Kreeke Beheer BV • Vestjens Straw Products • Watersley NSW Development • Wijndomein D'Hunes
103	27-5-2025	Statenlid VVD	Sjoerd Maillé	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	Ondersteuning aantal start-ups	In 2025 ondersteunt de provincie Limburg acht bedrijven met inzet van fondsen en programma's in Limburg. Hoe reflecteert uw college op dit aantal? Zouden er in het aankomende kalenderjaar meer startups ondersteund kunnen worden? Bestaat hier behoefte aan vanuit het bedrijfsleven?	Dit aantal is gerelateerd aan de doelstellingen van de financierings- en investeringsfondsen waarin Provincie Limburg stakeholder is (en daarmee in lijn). Indien zich meerdere goede opportuniteiten aandienen, zullen deze ook voor ondersteuning in aanmerking komen, mits hier voldoende middelen voor beschikbaar zijn in de fondsen. Het fondsmanagement voert een actief acquisitiebeleid.

104	27-5-2025	Statenlid VVD	Sjoerd Maillé	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.2 Brightlands	Brightlands Maastricht Health Campus	Vanuit de campusontwikkeling in Maastricht is de afgelopen jaren de wens uitgesproken een derde incubator te realiseren. De laatste tijd gaan er geluiden op dat er meer behoefte is aan een Accelerator-gebouw (bedrijfsruimte voor scale-ups). - Is de derde incubator niet meer nodig? - Hoe staat het met deze ontwikkeling? - Welke rol vervult de provincie hierbij? Daarnaast is er recent een onderzoek uitgevoerd naar de doorontwikkeling van de Brightlands Maastricht Health Campus en is daarvoor een businessplan opgesteld? Zou uw college PS het betreffende rapport ter inzage kunnen verschaffen? Hoe reflecteert uw college op genoemd rapport? Wat zijn de mogelijkheden om de geschetste kansen in het businessplan te realiseren en wat is daarvoor nodig vanuit de provincie.	Er is inderdaad behoefte aan bedrijfsruimte voor scale ups, deze blijven nu soms langer in de incubators zitten. Als deze doorstromen naar een accelerator of een andere bedrijfslocatie, komt in de incubator ruimte vrij voor start ups. Beide groepen worden dan gefaciliteerd. In de gebiedsontwikkeling (waarin dit onderwerp kadert) heeft provincie Limburg een proces ondersteunende rol. UM, MUMC+ zijn inhoudelijke partners, hebben grondposities in en zijn bewoners van het gebied. Gemeente Maastricht is als lokale overheid trekker van deze ontwikkeling en heeft de ambitie in haar coalitieakkoord uitgesproken om de vernoemde incubator/accelerator te gaan realiseren. Wij hebben kennisgenomen van het rapport en zijn met de partijen UM, MUMC+ en gemeente Maastricht hierover in gesprek. Om te bekijken of en hoe de geschetste kansen benut kunnen worden. De voornoemde incubator/accelerator thematiek is hier onderdeel van. Als dat leidt tot inzet van de provincie zullen we de staten hierin betrekken en het rapport aan u voorleggen.
105	27-5-2025	Statenlid VVD	Sjoerd Maillé	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.3. Een gezonde arbeidsmarkt - 3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt	Actielijn 3	Actielijn 3: vraag en aanbod in balans. Op welke manier denkt uw college vraag en aanbod op de banenmarkt te kunnen beïnvloeden, rekening houdende met de historische krapte hierop?	Onder deze actielijn beschreven we de activiteiten die gericht zijn op de balans op de arbeidsmarkt. Bijvoorbeeld het bevorderen van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt door de ondersteuning van de Grensinformatiepunten. Dit betekent niet dat we als provincie de krapte op de arbeidsmarkt gaan oplossen.
106	27-5-2025	Statenlid VVD	Sjoerd Maillé	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.4. Verduurzaming en circulaire economie - 3.4.1. Verduurzaming en circulaire economie	Inzichten randvoorwaarden	“In 2025 hebben we inzicht verkregen in de ruimtelijke randvoorwaarden voor de circulaire economie in Limburg”. Wat zijn deze inzichten?	Het gaat hierbij o.a. om het inzichtelijk maken van wat er concreet nodig is om de circulaire potentie van bedrijventerreinen beter te benutten. Daarnaast specificeren we de circulaire ruimtebehoefte in Limburg op basis van reeds gedane onderzoeken op landelijk niveau. Vervolgens gaan we hierover het gesprek aan met gemeenten en parkmanagers hoe hier verder invulling aan te geven.
107	27-5-2025	Statenlid VVD	Sjoerd Maillé	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu - 4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving	Regeldruk vergunningstrajecten	Op welke manier werkt uw college aan het terugdringen van de (ervaren) regeldruk bij vergunningstrajecten?	De vergunningplicht voor de meeste activiteiten waarvoor de provincie bevoegd gezag is betreft met name Natura 2000 activiteiten, Flora- en Fauna-activiteiten, ontgrondingsactiviteiten, milieubelastende activiteiten bij complexe bedrijven en is vastgelegd in landelijke wet- en regelgeving. Hier zit nagenoeg geen ruimte voor het terugdringen van de regeldruk. Hieraan zijn wij als bevoegd gezag verbonden.

108	27-5-2025	Statenlid VVD	Sjoerd Maillé	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu - 4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving	Wettelijk termijn vergunningsaanvragen	In welke mate slaagt de provincie er op dit moment in om vergunningsaanvragen binnen de wettelijke termijn af te handelen?	Op dit moment is het percentage binnen de termijn afgehandelde aanvragen betreffende de thema's soortenbescherming, ontgrondingen en houtopstanden, voor de reguliere procedure iets hoger dan in 2024 (>50%). Voor de uitgebreide procedure, die alleen van toepassing is op Natura 2000 activiteiten, ligt dit percentage op 43%. De onduidelijkheid over het toetsingskader voor stikstof bij vergunningverlening is hier mede debet aan. Zie ook het VTH jaarverslag 2025 (mededeling portefeuillehouder van 27 mei 2025). Aanvragen gericht op milieubelastende activiteiten en activiteiten binnen het invloedsgebied van provinciale wegen worden grotendeels binnen de wettelijke termijnen afgehandeld. Wel wordt de mogelijkheid geboden om vooroverleg te voeren waarbij de initiatiefnemer inzicht krijgt in de procedurele randvoorwaarden en een ambtelijke indicatie van de wenselijkheid en haalbaarheid van een initiatief op bepaalde maatgevende facetten. De beoordeling van conceptaanvragen tijdens de vooroverlegfase zorgt voor betere en completere formele vergunningaanvragen waardoor het vergunningverleningsproces sneller kan worden doorlopen.
109	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.1. Mobiliteit en bereikbaarheid - 7.1.1. Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	Belang fiets	De voorjaarsnota benadrukt het belang van de fiets als alternatief voor de auto. Kar er worden aangegeven hoeveel mensen in de afgelopen jaren zijn overgestapt van autogebruik naar fietsgebruik?	Basisinformatie over het aandeel van de verschillende vervoerswijzen in verplaatsingen is afkomstig van het CBS (Indicator D_53f toont deze modal split voor Limburg, uiteengezet naar afgelegde afstand). Deze data bieden echter geen inzicht in persoonlijk reisgedrag. Via het project 'Inzicht in reisgedrag' dat in 2023 is gestart kunnen we beter inzicht krijgen in persoonlijk reisgedrag. De data worden ingewonnen via GPS-sensoren op een app en zijn afkomstig van een panel dat een goede afspiegeling is van de Limburgse inwoners. Wanneer we de periode mei 2023 tot mei 2024 vergelijken met de periode mei 2024 tot mei 2025 bij dezelfde groep deelnemers, dan zien we een stijging van het aantal fietsreizen in de modal split van 14% naar 16% en een daling van het aantal autoreizen van 63% naar 61%. Daarnaast worden via de Limburgse uitvoeringsorganisaties activiteiten uitgevoerd om een mobiliteitstransitie te realiseren. Uit de effectmeting 2024 van Zuid-Limburg Bereikbaar blijkt dat 1281 forenzen zijn overgestapt op de fiets (forenzen die van auto als wekelijks meest gebruikt vervoermiddel naar (elektrische) fiets in Zuid-Limburg. Voor Midden-Limburg Bereikbaar en Trendsportal (Noord-Limburg) wordt deze informatie vanaf 2025 ook gemonitord.
110	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.1. Mobiliteit en bereikbaarheid - 7.1.1. Mobiliteitsvisie en uitvoeringsprogramma	Snelfietsroute	Wat zijn de concrete voorwaarden waaraan een fietsverbinding moet voldoen om als snelfietsroute te kwalificeren?	Concrete voorwaarden kwalificatie snelfietsroute: - Directe en efficiënte verbinding: routes worden ontworpen om snelle verplaatsing te faciliteren, met minimale omwegen en obstakels. - Vlotte doorstroming: door slimme kruispuntinrichting en verkeerslichtenoptimalisatie wordt oponthoud voor fietsers zo veel mogelijk beperkt. - Verhoogde verkeersveiligheid: waar mogelijk worden fietsers gescheiden van gemotoriseerd verkeer en voetgangers om de veiligheid te optimaliseren. - Duidelijke herkenbaarheid en bewegwijzering: de infrastructuur moet intuïtief en goed gemarkeerd zijn om een naadloze fietservaring te garanderen.
111	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer - 7.2.1. Infrastructuur	Reservering fietsverbinding Heuvelland-Parkstad	Waarom is in deze voorjaarsnota nog 160.000euro gereserveerd voor de Fietsverbinding Heuvelland-Parkstad, terwijl het project als is afgerond?	Het bedrag van € 160.000,-- ziet toe op een reeds eerdere vastgelegde verplichting. De eindafrekening van het project moet nog plaatsvinden. Op basis van de vaststellingsbeschikking kan dan het laatste bedrag van deze verplichting uitgekeerd worden of verrekend worden. De vaststelling van deze subsidie zal eind 2026 plaatsvinden.
112	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer - 7.2.2. Openbaar vervoer	Busverbinding Roermond en Sittard	Zijn er plannen om een rechtstreekse busverbinding tussen Roermond en Sittard te realiseren. Deze route is essentieel als alternatief voor de trein. Zo nee, waarom niet?	Nee, deze plannen zijn er niet: • Echt en Susteren beschikken over een treinstation; • Vanuit Echt en Susteren vertrekken busverbindingen naar de kernen in de omgeving. Alleen tussen de kernen Echt en Susteren is geen busverbinding aanwezig. Hier is in de concessie bewust voor gekozen. Bussen zijn voedend aan de treinen, (middels het visgraatmodel) en bedienen geen parallelle treinverbindingen. In het geval dat er een stremming op het spoor is, is een reguliere busverbinding geen oplossing om alle treinreizigers een alternatief te bieden. In dat geval wordt doorgaans apart vervangend busvervoer ingezet.

113	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer - 7.2.2. Openbaar vervoer	Op tijd rijden bus en trein	Wat zijn de door de provincie vastgelegde percentuele doelstellingen voor het op tijd rijden van openbaar vervoer, uitgesplitst naar bus en trein?	De in de concessie opgenomen punctualiteitseisen zijn: Bus: 100% van de bussen mag niet te vroeg vertrekken van beginhaltes en op knooppunten (waarbij 'te vroeg' is gedefinieerd als meer dan 59 seconden voor de vastgestelde vertrektijd volgens Dienstregeling) Ten minste 90% van de bussen mag niet te laat aankomen op knooppunten of eindhaltes (waarbij 'te laat' is gedefinieerd als uiterlijk 180 seconden na de volgens Dienstregeling vastgestelde aankomsttijd) Trein: 100% van de treinen mag niet te vroeg vertrekken op een station (waarbij 'te vroeg' is gedefinieerd als meer dan 15 seconden vóór de volgens Dienstregeling vastgestelde vertrektijd) 93% van de treinen mag niet te laat vertrekken vanaf een station (waarbij te laat is gedefinieerd als later dan 120 seconden na de volgens Dienstregeling geplande vertrektijd); RS11 (Nijmegen – Roermond): ten minste 92% moet op tijd aankomen (waarbij 'op tijd' is gedefinieerd als binnen 180 seconden na de volgens Dienstregeling vastgestelde aankomsttijd) RS12 (Roermond – Maastricht Randwyck): 94% moet ten minste op tijd aankomen RS15 (Sittard – Heerlen): ten minste 94% moet op tijd
114	27-5-2025	Statenlid Partij voor de Dieren	Ina Boven	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer - 7.2.2. Openbaar vervoer	Grensoverschrijdende doelstellingen	Welke specifieke doelstellingen hanteert GS voor grensoverschrijdende busverbindingen in 2027	We hanteren ten aanzien van het aantal grensoverschrijdende busverbindingen geen kwantitatief maar een kwalitatief doel. Uiterlijk in 2027 willen we grensoverschrijdende kansen, in goede samenwerking met onze internationale partners, onderzocht en in kaart gebracht hebben (doelstelling uit het beleidskader 'Een bereikbaar en toegankelijk Limburg'. Het proces van verkenningen doorlopen we met zorgvuldigheid, zodat het potentieel van (nieuwe) grensoverschrijdende kansen gedegen in kaart is gebracht en eventuele nieuwe verbindingen duurzaam, voor een langere termijn, gerealiseerd kunnen worden. Deze kansen kunnen alleen in beeld worden gebracht als ook de vervoersautioriteit aan de andere zijde van de grens hierin haar medewerking verleent. Voor zo ver kansrijke verbindingen niet realiseerbaar zijn binnen de huidige concessie, bezien we of en hoe we daar in de opvolgende concessie invulling aan kunnen geven.
115	27-5-2025	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Voorjaarsnota 2025 - 5. Leefbare steden en dorpen - 5.1. Leefbare steden en dorpen	Hoeveel aanvragen zijn toegekend?	"Sinds de start in oktober '24 zijn bij de Limburgse Leefbaarheidsaanpak ruim 250 (aan)vragen binnengekomen (peildatum 14 maart '25)." Hoeveel van deze 250 aanvragen zijn toegekend?	Op de peildatum 14 maart '25 waren 7 subsidies toegekend. Hierbij ging het om 4 subsidies op basis van de regeling voor kleinschalige (inwoners)initiatieven en 3 subsidies op basis van de regeling voor initiatieven van stichtingen, verenigingen en coöperaties. Overigens gaat het bij de meer dan 250 (aan)vragen op de peildatum 14 maart '25 niet alleen om subsidieaanvragen. Dit getal kan worden onderverdeeld in circa 170 subsidieaanvragen (ingediend, toegekend, afgewezen of ingetrokken) en circa 80 algemene informatievragen en vooroverleggen. Sindsdien is het aantal (aan)vragen en het aantal toegekende subsidies aanzienlijk toegenomen. Op de meest recente peildatum 19 mei '25 was het aantal (aan)vragen opgelopen tot circa 400 en het aantal toegekende subsidies tot 51. Hierbij ging het om 28 subsidies op basis van de regeling voor kleinschalige (inwoners)initiatieven, 22 subsidies op basis van de regeling voor initiatieven van stichtingen, verenigingen en coöperaties en 1 subsidie op basis van de regeling voor gebiedsgerichte publieke initiatieven.

116	27-5-2025	Statenlid VVD	Sabine Koopman	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.1. Nieuwe energie	Eerste doelstelling was voor het formuleren blijkbaar al behaald; wat nu?	Het aandeel huishoudens met een laag inkomen en een woning van lage energetische kwaliteit ligt al sinds 2022 beneden de 5%, blijkens cijfers van medio 2024. De doelstelling van dalen van het aandeel van bovengenoemd type huishoudens 6.6% naar 5% is behaald. Is deze doelstelling op deze wijze aanhouden, met de wetenschap van nu, nog wel passend?	Voor cijfers zijn wij grotendeels afhankelijk van de publicaties van externe partijen, welke niet op jaarlijkse basis worden geactualiseerd. Hierdoor kan er sprake zijn van discrepenaties die vooraf niet voorzien waren. Dit is best een ingewikkelde indicator. Het is een combinatie van mensen die leven met een laag inkomen en in een woning wonen met lage energetische kwaliteit. Maar er zijn natuurlijk meer mensen met een laag inkomen en meer woningen met een lage energetische kwaliteit. Deze mensen in deze woningen lopen natuurlijk het meeste risico op energiearmoede en derhalve blijft dit prioriteit om aan te pakken. Tegelijkertijd blijft het terugdringen van armoede en het verbeteren van de energetische kwaliteit van de woningen natuurlijk belangrijk doelstellingen van ons beleid.
117	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.1. Sociale agenda	Gratis bibliotheeklidmaatschap	Als onderdeel van het in december 2024 gepubliceerde Aanvalsplan Laaggeletterdheid verwachten we in 2025 te beginnen met de implementatie van een gratis bibliotheeklidmaatschap voor Limburgers met een kleine beurs op basis van een door Cubiss Limburg en de Vereniging Limburgse Bibliotheken opgesteld voorstel 1. Wanneer verwacht het College dit te realiseren? 2. Wat is de definitie van 'een kleine beurs'? 3. Met de beschikbaarheid van een gratis lidmaatschap van de bibliotheek wordt er nog niet per se gebruik van gemaakt. Hoe wordt de verbinding gelegd met bredere armoedeprogramma's, bijv vanuit gemeenten of boekstart/onderwijs? 4. Kunnen we monitoren in welke mate hier gebruik van wordt gemaakt?	1. Op 26 mei jl. hebben Cubiss Limburg en de Vereniging Limburgse Bibliotheken een subsidieaanvraag ingediend bij de Provincie Limburg. Momenteel doorloopt deze aanvraag het bijbehorende beoordelingsproces. Indien het College van Gedeputeerde Staten besluit om een incidentele projectsubsidie te verstrekken, kan de implementatie van het gratis bibliotheeklidmaatschap voor Limburgers met een kleine beurs na de zomer worden gestart. U zal over dit besluit nog separaat worden geïnformeerd middels een mededeling portefeuillehouder. Limburgers met een kleine beurs. 2. Met de definitie 'Limburgers met een kleine beurs' worden inwoners van Limburg bedoeld die net boven de armoedegrens leven; de grens voor een alleenstaande ligt rond de € 1.500,- per maand. Om in aanmerking te komen voor minimaregelingen, wordt doorgaans een maximaal inkomen tussen de 110% - 130% van de bijstandsnorm gehanteerd. Wij zullen Cubiss en de Vereniging Limburgse Bibliotheken vragen om hierin per bibliotheekvoorziening het beleid van de lokale gemeente te volgen. 3. In de gesprekken voorafgaande aan de subsidieaanvraag hebben we hier bij Cubiss Limburg en de Vereniging Limburgse Bibliotheken aandacht voor gevraagd. Zij hebben dit aspect meegenomen in hun projectplan, dat momenteel ter beoordeling ligt. In de mededeling portefeuillehouder die we u na beoordeling en besluitvorming sturen, zullen we u nader informeren hoe hiermee rekening wordt gehouden. 4. Ja. Bij een positief besluit zullen wij Cubiss Limburg en de Vereniging Limburgse Bibliotheken vragen om ook bij te houden hoeveel gebruik er wordt gemaakt van het gratis bibliotheeklidmaatschap voor Limburgers met een kleine beurs en hoe de gebruikers dit ervaren.
118	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.2. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	Indicatoren	We hebben van alle gekozen indicatoren nu pas de feitelijke nulmeting van 2023 en start van de kaders/inzet. Zouden we op punten niet ook willen vergelijken met de rest van Nederland of vergelijkbare provincies om iets van ontwikkelingen te zien?	Bij het opstellen van het indicatorenplan hebben we bij alle doelstelling-indicatoren, die in de P&C stukken landen, beoogd de voortgang binnen de huidige coalitieperiode 2023-2027 te laten zien. Dit betekent dat de 0-meting voor deze indicatoren inderdaad meestal 2023 is. De meest actuele, beschikbare data is vaak 1 of 2 jaar oud. Dit heeft o.a. te maken met de verwerkingstijd en kwaliteitseisen van leveranciers. Echter zien we in meerdere schriftelijke vragen terugkomen dat uw Staten logischerwijs behoefte hebben aan een referentiekader (bijvoorbeeld via de hier voorgestelde vergelijking met Nederland of vergelijkbare provincies). We nemen deze suggesties mee bij de verdere uitwerking van indicatoren in de P&C-cyclus. De komende periode gaan we het gesprek aan met partners binnen het Limburgse datalandschap over de mogelijkheden om actuelere data te verkrijgen. Daarnaast bekijken we bij de doelstelling-indicatoren of we een vergelijking met Nederland of een extra datapunt in 2022 (om terug te kunnen kijken tot vlak voor de coalitieperiode) toe kunnen voegen. Hierbij zijn we wel afhankelijk van de beschikbaarheid van deze data.
119	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.3. Sport en bewegen - 2.3.1. Sport en bewegen	Coöperatie Limburg Sport	De belangstelling voor ondersteuning vanuit Coöperatie Limburg Sport is groot en de realisatie loopt voor op de planning. Bestaat er een risico dat zij ergens een stop moeten zetten omdat ze overvraagd zijn?	Wij hebben van Coöperatie Limburg Sport (CLS) geen signaal ontvangen dat men overvraagd is bij het ondersteunen van het groeiende aantal talenten en topsporters. Bij de uitvoering van de opdracht om talenten en topsporters te ondersteunen is door CLS rekening gehouden met een jaarlijkse groei.

120	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.3. Sport en bewegen - 2.3.1. Sport en bewegen	Regionale sportakkoorden	Wat is de rol van de provincie in deze akkoorden en wat betekent dit voor de uitvoering na de zomer?	De provincie stuurt op, werkt samen met en ondersteunt de gemeenten middels bestuurlijke en ambtelijke overleggen bij de totstandkoming van regionale sport- en beweegakkoorden in Noord-, Zuid- en Midden-Limburg. Na de totstandkoming van de akkoorden zal de subsidieverlening en de concrete uitvoering van de akkoorden plaatsvinden.
121	28-5-2025	Statenlid SP	Jorge Wolters	Voorjaarsnota 2025 - 5. Leefbare steden en dorpen - 5.1. Leefbare steden en dorpen	Betaalbaar	Mogen wij in Limburg zelf de definitie van betaalbare woning bepalen of is daar een strikte landelijke norm voor? Hanteert elke gemeente in Limburg dezelfde definitie van betaalbare woning?	Er is een nationale betaalbaarheidsgrens afgesproken. 2/3 van alle te bouwen woningen moeten worden gebouwd onder deze door het Rijk vastgestelde grens. Om te voorkomen dat enkel en alleen koopwoningen gebouwd worden tegen de nationale betaalbaarheidsgrens aan, hebben we in Limburg in de registratie van plannen én de monitoring van de realisatie meerdere koopcategorieën aangebracht. Dit geeft ons de mogelijkheid om gedetailleerder te sturen indien nodig.
122	28-5-2025	Statenlid SP	Jorge Wolters	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer	iVRI's	Wat doen we in het kader van verkeersveiligheid en mobiliteit van de toekomst aan het vervangen van onze VRI's naar iVRI's? Wat zijn te verwachte kosten om dat op al onze wegen te doen? Is er een samenwerking met gemeenten mogelijk om eea goedkoper en gestroomlijnder te laten verlopen?	Op dit moment worden VRI's die op basis van functionaliteit en/of technische staat aan onderhoud toe zijn, vervangen door VRI's die iVRI-ready zijn. Deze nieuwe VRI's bevatten de componenten om in de toekomst als iVRI te gaan functioneren maar waarvan de functionaliteit nog niet geactiveerd wordt. Momenteel is Provincie Limburg samen met de gemeente Venlo bezig met het uitrollen van een pilot met iVRI's. Deze VRI's functioneren dus ook als iVRI's. Dit om de doorstroming van vrachtverkeer te optimaliseren. De verwachting is dat eind 2025 deze i VRI's operationeel zullen zijn. Deze pilot zal worden geëvalueerd en afhankelijk van de uitkomsten hiervan zal provincie Limburg een standpunt moeten innemen of andere VRI's als iVRI moeten gaan functioneren. Als de uitrol van de als iVRI functionerende VRI's gelijk loopt met de vervanging van de traditionele VRI naar iVRI-ready dan duurt het naar onze inschatting nog circa 10 jaar voordat al onze VRI's zijn uitgerust als iVRI. In dit vervangingsritme zijn de extra kosten marginaal. Op het moment dat een bestaande VRI moet worden veranderd in een iVRI voordat einde van de technische of functionele levensduur is bereikt dan kunnen de extra investeringen oplopen tot € 200.000,-- of meer per VRI. Provincie Limburg heeft 87 VRI's in beheer. Elke VRI-vervanging wordt uitgevoerd in samenwerking en overleg met de kruisende wegbeheerder (Rijkswaterstaat en/of gemeenten). Daarnaast vindt er structureel VRI-overleg plaats met de Limburgse gemeentes waarin kennis en kunde over iVRI's wordt gedeeld en waarin de samenwerking wordt opgezocht.
123	28-5-2025	Statenlid SP	Jorge Wolters	Voorjaarsnota 2025 - 7. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg - 7.2. Openbaar vervoer en wegbeheer	Rituitval	Rituitval onvoorzien wordt niet in beoordeling van onze concessie meegenomen, en terecht. Op welke manier wordt dit wel aan de verantwoordelijke partij medegedeeld? Worden wij daar ook voor gecompenseerd door de netbeheerder?	Met Arriva bespreken we de (door Arriva zelf gemelde) situaties en beoordelen we die op 'overmacht' (dat is de in de concessie gehanteerde term) of niet. Naast deze 'concessieprocedure' is er bij rituitval trein ook (door en vanuit ProRail) een proces van hoor en wederhoor tussen de veroorzakende partij(en) en de partij(en) die hinder ondervinden. In dat proces wordt bepaald of een kwalificatie verwijtbaar of niet verwijtbaar aan de orde is. De concessie gaat over de relatie tussen Arriva en de Provincie. Situaties die door anderen zijn veroorzaakt komen op grond van de concessie niet voor vergoeding in aanmerking. Wel kan Arriva in bepaalde gevallen bij ProRail (een deel van) de kosten voor het gebruik mogen maken van de spoorinfrastructuur terugvragen. Richting de Provincie vindt echter geen compensatie plaats omdat de Provincie geen partij is in de afspraken tussen ProRail en spoorvervoerders over toegang tot het spoorwegnet.

124	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 2. Samen leven en bestaanszekerheid - 2.2. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen - 2.2.1. Krachtige gemeenschappen in wijken en dorpen	Dorpen	'Uit de gesprekken met de gemeenten blijkt tevens dat de geschetste gebiedsgerichte aanpak (integraal, langjarig met alliantiepartners) niet aansluit bij de behoefte van de dorpen. Deze aanpak wordt als te "majeur" gezien, mede gelet op met name de organisatorische en financiële draagkracht van gemeenten.' 1. Betekent dit concreet: dat gemeenten niet kunnen voldoen aan hetgeen we als uitgangspunten hebben vastgesteld in dit kader? 2. Ligt de behoefte van gemeenten voor een dorpenaanpak wel bij de 'software' of meer de 'hardware' van kader leefbare steden en dorpen?	1. In sommige dorpen is er behoefte aan verandering voor bepaalde thema's. Toch is het moeilijk om een brede aanpak voor meerdere onderwerpen te realiseren, omdat er o.a. nog geen samenwerking tussen verschillende partijen is (zie ook Mededeling portefeuillehouder inzake aanvullend data-analyse dorpenaanpak, brief gedeputeerde Van Caldenberg 1-4-2025 (GS DOC-00759070)). Daarnaast zien we onder meer dat een gebiedsgerichte aanpak in sommige dorpen goed werkt voor fysieke verbeteringen, zoals gebouwen en infrastructuur, maar minder geschikt is voor sociale veranderingen. 2. Er is behoefte aan zowel fysieke (zoals gebouwen en wegen) als sociale (zoals activiteiten en ondersteuning) investeringen. Alleen werkt een gebiedsgerichte aanpak bij dorpen vaak beter voor fysieke verbeteringen dan voor sociale veranderingen. Bovendien duren fysieke investeringen vaak kort, terwijl sociale investeringen meestal langer nodig hebben en een hele generatie kunnen beïnvloeden. Als er in een dorp behoefte is aan fysieke investeringen om de leefbaarheid te versterken, kan er mogelijk aanspraak worden gemaakt op de diverse subsidieregelingen van de Leefbaarheidsaanpak. Deze regelingen zijn op basis van het kader Leefbare steden en dorpen uitgewerkt. Hierbij kan worden gedacht aan grote investeringen (subsidie aan te vragen door de gemeente) of kleinere investeringen (subsidie aan te vragen door inwoners, stichtingen, verenigingen en coöperaties). Omdat fysieke investeringen ook bijdragen aan sociale leefbaarheid, draagt het kader Samen Leven en Bestaanszekerheid/ de gebiedsgerichte aanpak financieel bij aan de leefbaarheidsaanpak en vindt er inhoudelijke afstemming plaats.
125	28-5-2025	Statenlid SP	Jorge Wolters	Voorjaarsnota 2025 - 1. Perspectief voor het landelijk gebied - 1.3. Water	Microplastics	Welke plannen zijn er vanuit de industrie of het Rijk om richting KRW datum (of daarna) vervuiling met microplastics te reduceren of zelfs naar 0 terug te brengen?	Op basis van Europese regelgeving is het sinds oktober 2023 verboden microplastics aan producten toe te voegen. Daarnaast is ons bekend dat er verschillende bedrijven initiatieven nemen om minder microplastics te gebruiken. In Limburg heeft 'Chemelot' plannen om de hoeveelheid microplastics in het afvalwater verder te reduceren.
126	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen	Indicatoren	De indicatoren over MCB zijn erg specifiek ('Aantal door MCB ingediende bidbooken voor de werving van (internationale) congressen (D_18b)'). Gaan we dat voor de andere programma's in dit kader ook doen, bijv rondom LIOF of MAA?	MAA: PS hebben eind 2022 de kaders voor de ontwikkeling van MAA vastgesteld. Wij zijn niet voornemens om daarnaast specifieke indicatoren te ontwikkelen. LIOF: LIOF is geen programma, maar een deelneming, die wel programma's voor ons uitvoert. Thans wordt het nieuwe meerjarenplan 2026-2030 ontwikkelt. Vaststelling is voorzien in december 2025 tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Eventuele (specifiekere) indicatoren kunnen op basis daarvan worden bezien.
127	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.1. Vestigingsklimaat van morgen - 3.1.3. Maastricht Aachen Airport	Indicator	'Of dat ook geldt voor het Luchthavenbesluit en het PIP zijn wij afhankelijk van het ministerie van I&W respectievelijk'. Indicator staat op groen. Is dat niet deels onzeker en dus oranje?	De indicatoren kwaliteit en geld worden niet beïnvloed door het feit dat het Luchthavenbesluit nog niet is afgegeven of dat het PIP nog niet door PS is vastgesteld. Het vertraagde verloop van beide trajecten is echter wel van invloed op de indicator tijd. Vandaar dat die indicator oranje is.

128	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.1. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven	Afspraken Euregionaal over ET	'Er zijn definitieve afspraken gemaakt met België en Duitsland over de wijze waarop het consortium de samenwerking in de bidbook / haalbaarheidsfase en de daarop volgende bouwfase gaat uitvoeren.' Zijn deze gereed?	De samenwerkingspartners uit Duitsland (NRW), België en Nederland hebben de samenwerkingsafspraken vastgelegd in een Declaration of Intent (DoI) en een addendum op het DoI. Daarnaast hebben de Nederlandse en Belgische wetenschappelijke (overheids)vertegenwoordigers in een Memorandum of Understanding afspraken gemaakt over de overdracht en het beheer van Belgische middelen ten dienste van de bidbookfase. Een Taskforce met leden uit de drie landen en regio's die de DoI hebben ondertekend, heeft opdracht gegeven om het bidbook op te stellen, waarin de haalbaarheidsstudies die het Einstein Telescope projectbureau in Maastricht uitvoert een belangrijke basis vormen. De verantwoordelijke (regionale) ministers hebben de middelen die nodig zijn voor de haalbaarheidsstudies en het bidbook vastgelegd; zij fungeren als bestuurlijk opdrachtgever van de taskforce. Noordrijn-Westfalen levert een coördinerend projectmanager voor het bidbook aan het projectbureau. Daarmee zijn de afspraken ten aanzien van de bidbookfase definitief. De afspraken over de bouwfase zijn nog onderwerp van studie en mede afhankelijk van internationale ontwikkelingen zoals een definitief commitment op de financiering van de bouw uit België en Duitsland en eventuele richtlijnen vanuit de Europese samenwerking (ETO). De exacte vormgeving van het consortium wat betreft juridische structuur, financiering, zeggenschap en organisatie moet duidelijk zijn op het moment dat het bidbook wordt ingediend.
129	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.2. Innovaties voor de maatschappelijke opgaven - 3.2.2 Brightlands	Voorstellen	We lezen bij meerdere campussen oa Maastricht Health 'Het vinden van samenwerkingspartners en vervolgens het indienen van voorstellen richting programma's en fondsen van Rijk en EU is een van de belangrijke activiteiten'. Zouden we dat als indicator mee kunnen nemen in de toekomst? (Zie eerdere vraag over MCB)	We werken aan een programmatische aanpak voor het indienen van voorstellen richting programma's en fondsen van Rijk en EU. Onderdeel van deze programmatische aanpak is de ontwikkeling van een nieuwe monitoringssystematiek die in de loop van 2025 operationeel zal zijn. Een extra indicator is niet nodig, omdat we met behulp van deze systematiek registreren hoeveel en vanuit welke programma's en fondsen Limburgse aanvragers – waaronder de verschillende campussen – subsidies hebben binnengehaald. Een eerste monitoringsrapportage wordt ten tijde van de Najaarsnota 2025 middels een Mededeling Portefeuillehouder aan PS gepresenteerd. GS zullen vervolgens jaarlijks (t/m 2027) een update van deze rapportage delen met PS bij de Najaarsnota.
130	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.3. Een gezonde arbeidsmarkt	Samenwerking onderwijs	We lezen over onderwijstafels. Welke rol neemt de provincie in aan deze tafels?	De Provincie is initiatiefnemer en voorzitter van de Bestuurstafel Onderwijs.
131	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.3. Een gezonde arbeidsmarkt - 3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt	Vakmanschapsagenda	'In 2025 is de Vakmanschapsagenda verder uitgewerkt in concrete thema's en zijn de drie Limburgse mbo's aan de slag met de uitvoering' Wat doet of betekent de provincie hierin?	De provincie faciliteert het proces om de Vakmanschapsagenda verder uit te werken. Daarnaast zal de provincie als financier optreden.
132	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.3. Een gezonde arbeidsmarkt - 3.3.1. Een gezonde arbeidsmarkt	Overleg als resultaat	We lezen over periodiek overleg met MBO, HBO, WO en de strategische arbeidsmarktpartners en een arbeidsmarktevent. Is dat een doel of een middel?	De Bestuurstafel Onderwijs is een resultaat dat bijdraagt aan de doelstelling 'In 2027 is de flexibiliteit en de robuustheid van de onderwijsinfrastructuur (mbo, hbo en wo) in Limburg versterkt en vergroot'. De bestuurlijk afstemming tussen arbeidsmarktpartners is een activiteit die bijdraagt aan verschillende resultaten die leiden tot de doelstellingen 'In 2027 is er een Leven Lang Ontwikkelen-infrastructuur die de inwoners van Limburg in staat stelt om hun kennis en vaardigheden op peil te houden', en 'In 2027 werken onderwijs, bedrijfsleven, en overheid samen aan de kritische factor human capital bij het doen slagen van de transities'.
133	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.3. Een gezonde arbeidsmarkt	Robuust MBO, HBO, WO	'In 2027 is de flexibiliteit en robuustheid van de onderwijsinfrastructuur (MBO, HBO en WO) in Limburg versterkt en vergroot'. Wat betekent dit concreet? Ten opzichte van wat en wat is hier de ambitie?	De opgave is beschreven in het beleidskader 'Werken aan een toekomstbestendige economie'. We werken met het onderwijs aan een situatie waarbij het onderwijslandschap minder kwetsbaar is en binnen de demografische realiteit van Limburg in staat is om mensen op de blijven leiden. Dit betekent (bijvoorbeeld) concreet dat door het teruglopen van de leerlingenaantallen opleidingen onder druk staan. Dit is een direct gevolg van de manier waarop het onderwijs gefinancierd is. Enerzijds werken we aan de versterking van de rol van het publiek onderwijs op het thema Leven Lang Ontwikkelen, en anderzijds hebben wij een rol in de lobby naar het Rijk voor wat betreft de financieringssystematiek.

134	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.4. Verduurzaming en circulaire economie	LIOF	'Wij zetten onze innovatie-instrumenten in (die bij LIOF zijn ondergebracht) en delen onze kennis en ervaring. Om versnelling, opschaling en impact te genereren is focus noodzakelijk.' Het is lastig overzichtelijk wat het LIOF precies doet (vanuit haar kerntaken), welke aanvullende programma's/taken wij hierbij hebben belegd en hoe dit samenhangt. Kan dat schematisch weergegeven worden, of in een tabel worden gezet?	LIOF bevindt zich in het laatste jaar van haar meerjarenplan 2021–2025. Om de rol van het MKB in de transitie naar een circulaire economie te versnellen, voert LIOF onder andere het programma Limburg Toekomstbestendig uit (operationeel programma loopt tot en met 31 december 2025). Verder heeft LIOF binnen de kerntaak investeren een rol in diverse investeringsfondsen waarmee wordt bijgedragen aan een versnelde implementatie van de circulaire economie. Momenteel werkt LIOF aan een nieuw meerjarenplan 2026-2030. Dit nieuwe plan zal helderheid bieden over kerntaken, aanvullende activiteiten en onderlinge samenhang. Vaststelling is voorzien in december 2025 tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, hetgeen behoort tot het mandaat van Gedeputeerde Staten.
135	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 3. Werken aan een toekomstbestendige economie - 3.5. Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg - 3.5.1 Gezonde toekomst voor de land- en tuinbouw in Limburg	Communicatie & tender	'Er zal medio 2025 een tender uitgezet worden voor de uitvoering van de communicatiestrategie en eind 2025 wordt er een regeling opengesteld ten aanzien van kleinschaliger initiatieven die het verhaal van de boer dichter bij de burger brengen' Wat wordt hiermee bedoeld? Van en voor wie is deze communicatiestrategie bedoeld? En wat is de omschrijving van 'kleinschalige initiatieven die het verhaal van de boer dichterbij de burger brengen'?	Middels de communicatiestrategie willen we inzetten op communicatie over de Limburgse land- en tuinbouw (Limburgse land- en tuinbouw in beeld). Dit kan gaan om inspirerende voorbeelden van koplopers in bepaalde sectoren. De doelgroep en acties die we gaan uitvoeren worden momenteel uitgewerkt. Dit geldt ook voor de definitie van de kleinschalige initiatieven, maar denk hierbij aan initiatieven als een fietstocht toer de boer, educatieprogramma, of een informatie-event rondom hoe ons Limburgse voedsel geproduceerd wordt.
136	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 6. Cultuur en erfgoed voor iedereen - 6.1. Cultuur - 6.1.1. Cultuur	Cultuureducatie met kwaliteit	'De subsidies aan de 5 regionale penvoerders in Limburg hebben wij daartoe verleend.' Is er zicht op de deelname vanuit scholen en is dit geëvalueerd?	De penvoerders, die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het programma Cultuureducatie met Kwaliteit, houden het bereik nauwkeurig bij. Ieder jaar wordt er een lijst van scholen die het programma bereikt aangeleverd. Deze is ook terug te vinden op de website van het Huis voor de Kunsten Limburg. Samen met het Fonds voor cultuurparticipatie en de betreffende gemeente vindt er ieder jaar een voortgangsoverleg/evaluatie plaats. Tijdens deze jaarlijkse verantwoording reflecteert de penvoerder actief op het bereik van het programma. Website HKL: https://hklimburg.nl/cultuureducatie
137	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 6. Cultuur en erfgoed voor iedereen - Uitvoering begroting 2025: budgetrealisatie	Faseren	'Wij faseren een aantal subsidies naar 2026 e.v. voor een totaal bedrag van € 1,68 mln' Welke en waarom?	De fasering betreft drie budgetten bij het product 6.2.1 Erfgoed, monumenten en archeologie. Voor de drie onderstaande projecten is de fasering aangepast in verband met de looptijd van drie jaar: - Erfgoedlab: de Europese aanbesteding van het project Erfgoedlab is gestart, - Via Belgica: voor dit project is een subsidie verleend. - Bijdrage aan grote projecten: betreft project Bisschoppelijk Centrum Rolduc. Hierover is op 25 maart jl. een GS-besluit genomen om conform het vigerende beleidskader een projectsubsidie te verlenen van maximaal € 2,4 mln. voor de instandhouding, restauratie en verduurzaming van Rolduc. In 2025 is voor het eerste deelproject een subsidie verleend.
138	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.1. Nieuwe energie	Indicatoren/doelen	De doelen zijn voor 2030, de indicatoren van voor deze periode. Hoe worden de Staten geacht voortgang te monitoren op deze manier?	De gestelde doelen en daarbij behorende indicatoren zijn in lijn met de beleidskaders zoals deze door uw Staten zijn vastgesteld. De looptijd van de beleidskaders (2030) is daarbij leidend. Voor cijfers/informatie ten behoeve van de indicatoren zijn wij grotendeels afhankelijk van de publicaties van externe partijen, welke niet op jaarlijkse basis worden geactualiseerd. Veel cijfers worden eens per 2 jaar geactualiseerd, dit kan per indicator verschillen.
139	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.1. Nieuwe energie - 4.1.1. Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen	Energiehubs	'Deze subsidieregeling wordt vanaf 15 april 2025 opengesteld' Mooi! Met welke uitgangspunten?	Wij verwijzen u graag naar de publicatie van de regeling die hieromtrent heeft plaatsgevonden: https://www.limburg.nl/loket/subsidies/actuele-subsidies/subsidieregelingen-2/@10482/subsidie-proceskosten-energiehubs-2025/
140	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.1. Nieuwe energie	Regionale en Provinciale Energiestrategie	Waarom zijn er geen indicatoren opgenomen over de RES? Klopt het dat het enige doel dat gesteld is rondom opwek behaald is omdat er een kader is vastgesteld door GS?	De gestelde doelen in de begroting en daarbij behorende indicatoren zijn in lijn met de beleidskaders zoals deze door uw Staten zijn vastgesteld. Deze doelen zijn gelijk aan de gestelde ambities in de RESsen op het gebied van duurzame opwek.
141	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.1. Nieuwe energie - 4.1.1. Energie Infrastructuur & Ruimtelijke Inbedding en Verduurzaming Industrie en bedrijventerreinen	Warmte	Zijn er naast de PoC geen ambities t.a.v. warmte?	Alle ambities zijn in lijn met de beleidskaders zoals deze door uw Staten zijn vastgesteld. Realisatie van WZL en Mijnwater verder uitrollen is een stevige ambitie.

142	28-5-2025	Statenlid D66	Marlou Jenneskens	Voorjaarsnota 2025 - 4. Nieuwe energie en leefmilieu - 4.2. Gezond en veilig leefmilieu - 4.2.2. Vergunningen, toezicht en handhaving	Uitvoeringskracht	De beide RUD's geven in hun begrotingen aan te kampen met onderuitputting vanwege een gebrek aan capaciteit en uitvoeringskracht. De provincie heeft of ziet dit niet?	We zien dat beide RUD's te kampen hebben met onderuitputting. In het Statenvoorstel van 21 maart 2025, dat betrekking heeft op het beschikbaar stellen van additionele middelen aan de Omgevingsdienst Zuid-Limburg voor de te geven opdrachten in 2025 en verder, is dit als risico onderkend. We proberen dit risico te verminderen door gerichte wervingsstrategieën te ontwikkelen, samen met scholingsprogramma's en in samenwerking met onderwijsinstellingen, zodat de ODZL voldoende gekwalificeerd personeel kan aantrekken en behouden. Daarnaast wordt de implementatie van de robuustheidsslag gefaseerd uitgevoerd om de invloed op de operationele uitvoering te minimaliseren en de organisatie tijd te geven zich aan te passen. Ook is ons bekend dat de op te richten Omgevingsdienst Noord- en Midden-Limburg niet verwacht veel ervaren VTH-medewerkers te kunnen werven en dat zij hun personeel veelal zelf gaan opleiden. Het provinciaal cluster VTH heeft op onderdelen zoals bijvoorbeeld stikstof, ook te kampen met gebrek aan capaciteit en daarmee uitvoeringskracht.
143	28-5-2025	Statenlid SP	Jorge Wolters	Voorjaarsnota 2025 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid	GUNS	Zetten wij het programma GUNS 2025 in ons eentje op, of ziet het Rijk de problemen in uitvoeringskracht ook en krijgen wij vanuit Den Haag hier ondersteuning in?	Het programma Gemeentelijke Uitvoeringskracht Nieuwe stijl (GUN), is een initiatief van de Provincie. Wij werken hierbij nauw samen met alle Limburgse gemeenten. In de vertrouwelijke, bestuurlijke gespreksronde voert de portefeuillehouder gesprekken op locatie met alle 31 gemeenten inzake hun uitvoeringskracht. Het Rijk ziet de vraagstukken en knelpunten rondom de uitvoeringskracht van de gemeenten ook en is zeer geïnteresseerd in onze aanpak en bevindingen. Wij zijn dan ook in gesprek met het Rijk en andere provincies hierover, in het bijzonder met de provincies Utrecht en Overijssel. Vanuit het perspectief van het gedeelde belang en de herkenbaarheid van de problematiek binnen vele provincies ondersteunt het Rijk ons en waar mogelijkheden voor (subsidie)bijdragen zijn, benutten wij deze.
144	28-5-2025	Statenlid SP	Jorge Wolters	Voorjaarsnota 2025 - 8. Provincie midden in de samenleving - 8.2. Betrouwbare en integere overheid	Regeldruk	Welke proces-/systeemverandering hebben wij als Provincie reeds doorgevoerd om regeldruk voor gemeenten en inwoners te verlagen, en kunnen wij dit ook in P&C documenten geïllustreerd krijgen?	In de beleidsmonitor rapporteren wij over de ontwikkelingen op de doelen, resultaten en activiteiten die wij ondernemen. De beleidsmonitor is onderdeel van de P&C documenten. In lijn met de sonderend stuk inzake 'provinciale regeldruk vanuit een responsief overheidsperspectief' zijn wij aan de slag met daarin genoemd activiteiten. Wij informeren Provinciale Staten hierover en onder andere in de mededeling portefeuillehouder inzake toezegging 9576 'Regeldruk en efficiëntie interne werkprocessen in relatie tot kostendekkendheid aangaande de leges' (brief gedeputeerde Satijn van 3 december 2024) en in antwoord op schriftelijke vragen met betrekking tot regeldruk bij Defensie- uitbreiding (GS, 20 mei 2025), hebben wij onze inzet al nader toegelicht. De belangrijkste proces-/systeemwijziging vloeit voort uit het sonderend stuk en betreft het besef dat de provincie over de volle breedte aandacht heeft voor regeldruk en doorwerking daarvan in de samenwerking met onze partners, van subsidie-ontvangers tot mede-overheden.

provincie limburg

GEWIJZIGD Statenvoorstel

Financiën

Onderwerp	GEWIJZIGD Voorjaarsnota 2025
Datum	17-6 2025
G-nummer	G-25-009

Onderwerp
Voorjaarsnota 2025

Samenvatting
Provinciale Staten wordt gevraagd de Voorjaarsnota 2025 vast te stellen. De digitale Voorjaarsnota 2025 is te benaderen via ons planning en control publicatieportal:

https://limburg.begrotingsapp.nl

De Voorjaarsnota 2025 bevat twee aanvullende (P&C-) producten, namelijk de Koers Halverwege en de P&C Beleidsmonitor. Met deze producten zetten we weer een stap in het creëren van een gemeenschappelijke feitenbasis en versterken we de mogelijkheden om samen te reflecteren en te leren. Hiermee ondersteunen we PS in haar kaderstellende en controlerende rol.

Het dossier is als volgt opgebouwd:
- Koers Halverwege 2023-2027 (aparte bijlage)
- Voorjaarsnota 2025 (digitaal op het P&C portaal)
- De P&C Beleidsmonitor voorjaar 2025 (digitaal op het P&C portaal)

Ten opzichte van het primaire voorstel is een extra beslispunt toegevoegd met betrekking tot de effecten van de meicirculaire 2025 provinciefonds.

Voorstel
Provinciale Staten besluiten om vast te stellen:
1. De Voorjaarsnota 2025 conform de volledige website https://limburg.begrotingsapp.nl
2. De in de Voorjaarsnota 2025 opgenomen 3e begrotingswijziging 2025 en investeringsbesluiten.
3. De 5e Begrotingswijziging 2025 inzake de meicirculaire 2025 provinciefonds.

Aanleiding en bestuurlijke context
De Voorjaarsnota, als onderdeel van de P&C cyclus, kent een tweeledig karakter:
- Actualisering van het financieel perspectief en weergave van de stand van zaken van de lopende begroting;
- Richtinggevend naar de nieuwe begroting.

Bevoegdheid
Provinciale Staten stellen de voorjaarsnota vast in lijn met de Financiële verordening 2024.

Beoogd resultaat
Provinciale Staten wordt gevraagd de Voorjaarsnota 2025 vast te stellen, inclusief de 3e begrotingswijziging en investeringskredieten. Het beoogde resultaat van de Voorjaarsnota 2025 en de aanvullende (P&C-)producten in dit dossier is dat Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten op basis van een gemeenschappelijke feitenbasis reflecteren op de gelopen koers en waar nodig (inhoudelijk en financieel) bijsturen. Hiermee bereiken we op de lange termijn lerend en effectief provinciaal beleid en een duurzame financiële huishouding. Elk product kent hierin een eigen rol:

- Koers Halverwege 2023-2027: Dit product biedt uw Staten allereerst inzicht in onze mate van doelbereik (op hoofdlijnen) in de eerste helft van deze Statenperiode, in het licht van belangrijke maatschappelijke en politiek ontwikkelingen sinds 2023. De Koers Halverwege geeft invulling aan de ambitie uit het coalitieakkoord 'Elke Limburger telt!' en het beleidskader 'Provincie Midden in de Samenleving' om "in het voorjaar van 2025 te bezien of wij nog op koers liggen". Dit stuk heeft een informerend karakter.

- Voorjaarsnota 2025: De Voorjaarsnota biedt uw Staten inzicht in de voortgang van ons beleid en afwijkingen ten opzichte van de begroting. Op basis van de Voorjaarsnota kunnen prioriteiten worden bijgesteld en kan eventueel bijgestuurd worden (zowel inhoudelijk als financieel). Hiermee slaan we piketpalen voor de nieuwe Begroting 2026. Dit stuk is besluitvormend van aard.

- P&C Beleidsmonitor voorjaar 2025: De P&C Beleidsmonitor biedt uw Staten inzicht in de voortgang van ons beleid op een diepgaander detailniveau. Deze monitoring is gebaseerd op de doelenbomen uit de acht beleidskaders en het hieruit volgende indicatoren, zoals vastgesteld in het Indicatorenplan 2023-2027. Belangrijk aandachtspunt is wel dat het debat bij de Voorjaarsnota 2025 zich focust op de inhoud en dat discussies over processen of technische zaken i.r.t. indicatoren via de Controlecommissie lopen (in lijn met Toezegging 9559[1]). Zie voor meer informatie het informerend stuk inzake Indicatoren in de P&C Cyclus en Nota van Wijzigingen Indicatorenplan Statenperiode 2023-2027 (DOC-00740947). Dit stuk heeft een informatief karakter.

Argumenten
Voorstel 1: de Voorjaarsnota 2025 vaststellen conform de volledige website https://limburg.begrotingsapp.nl.

In het strategisch perspectief van de voorjaarsnota geven wij onze koers aan. Deze voorjaarsnota kent een tweeledig karakter. We kijken zowel vooruit, naar de begroting 2026, als terug naar de voortgang in 2025 tot nu toe. Dit terugkijken helpt ons onze keuzes aan te scherpen en zowel financieel bij als inhoudelijk bij te sturen. Met het vaststellen van deze Voorjaarsnota bevestigd u de keuzes die worden gemaakt en heeft u kennis genomen van de voortgang.

Van strategisch belang is het behoud van duurzaam structureel financieel evenwicht. Het financiële beeld van deze Voorjaarsnota 2025 is gunstig, dankzij enkele meevallers.
In het financieel kader treft u een samenvatting van de financiële voorstellen die in deze Voorjaarsnota zijn verwerkt. Vanuit uw budgetrecht ligt de focus op de lasten. Hierin zijn de nieuwe of aanvullende budgetten opgenomen om onze beleidskaders verder te operationaliseren, alsmede de faseringen.

[1] Toezegging 9559 Onderwerp indicatoren bespreken in de Controlecommissie Limburg - iBabs Publieksportaal

Dit is van belang in het kader van realistisch begroten en onderbesteding te voorkomen. Over deze onderbesteding en de acties die wij ondernemen en hebben ondernomen zijn uw Staten geïnformeerd in een informatiesessie[2] op 18 april jl. Ook treft u financiële voortgangsinformatie aan, met de focus op onze bestedingen.

Voorstel 2: De in de Voorjaarsnota 2025 opgenomen 3e begrotingswijziging 2025 en investeringsbesluiten vaststellen.

De financiële consequenties zijn verwerkt in de 3e begrotingswijziging 2025 en investeringsbesluiten. Deze zijn opgenomen in de Financiële begroting van de Voorjaarsnota 2025.

Opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB)
Zoals aangekondigd in de aanbiedingsbrief bij de jaarstukken 2024, bevat de berekening van de afdracht van provinciale opcenten door de Belastingdienst een fout. De Belastingdienst heeft inmiddels, via brief, bevestigd dat er afwijkingen zijn geconstateerd over de jaren 2023, 2024 en 2025.
De oorzaak ligt in een incorrecte verwerking van de brandstoftoeslag na de migratie van het systeem, waardoor de verdeling tussen de Motorrijtuigenbelasting (MRB) en de provinciale opcenten niet correct is uitgevoerd. In 2024 is € 3,6 miljoen te veel ontvangen. De fout in 2023 is beperkt gebleven, omdat slechts een kleine groep voertuigen naar het nieuwe systeem is gemigreerd. Nadere informatie over de precieze correctie voor 2023 en 2025 volgt nog vanuit de Belastingdienst.

Risico's en kanttekeningen
Ondanks een structureel sluitende begroting en een gezonde financiële positie, dreigt nog altijd de herijking van het provinciefonds en de daaruit volgende korting. De precieze impact is nog steeds niet bekend. Dit vormt daarmee nog steeds een risico van materieel belang. Zodra de impact bekend is, zullen wij uw Staten hierover informeren en voorstellen doen om de begroting bij te sturen.

Voorstel 3: de 5e Begrotingswijziging 2025 vaststellen.
Op 28 mei hebben wij de meicirculaire 2025 provinciefonds ontvangen. Per saldo heeft deze een voordelig effect op de algemene uitkering 2025-2029. De ruimte neemt in deze periode ruim € 43 mln. toe. Echter: gelet op het eerder genoemde risico van materieel belang inzake de herijking provinciefonds kan dit niet als vrije begrotingsruimte worden beschouwd. Ook zullen de budgetten in de meerjarenraming nog worden geïndexeerd in het proces van de programmabegroting 2026. Daarnaast kent de circulaire een voordelig effect door een toename van de decentralisatie-uitkeringen. Wij lichten deze ontwikkelingen toe.

Ontwikkeling van de algemene uitkering:
Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de Algemene uitkering weer:

€ x 1.000

Algemene uitkering (AU) provinciefonds	2025	2026	2027	2028	2029
AU ná decembercirculaire 2024 (Voorstel Voorjarsnota 2025)	254.872	246.258	270.714	281.663	292.940
Stand AU ná de meicirculaire 2025	269.877	252.826	277.189	288.916	300.691
Toename Algemene uitkering	**15.005**	**6.568**	**6.475**	**7.253**	**7.751**

[2] Agenda Limburg - (ESA-overig) Economie en Samenleving overig Informatiesessie inzake onderbesteding vrijdag 18 april 2025 10:00 - 11:00 - iBabs Publieksportaal

Op hoofdlijnen is de toename per saldo te verklaren uit de volgende ontwikkelingen:

1. Het accres, oftewel de toename van het fonds, is geactualiseerd op basis van indexaties en de ontwikkeling van het bruto binnenlands product.
2. Verrekeningen inzake het BTW-compensatiefonds.

Wijzigingen in decentralisatie-uitkeringen

Aanvullend ontvangen wij in 2025 ontvangen wij bijna € 1,59 mln. aan decentralisatie-uitkeringen waarvan een deel reeds onderdeel is van bestaand beleid. In totaal bedragen de verwachte inkomsten over de periode 2025-2029 bijna € 4,17 mln. Onderstaande tabel geeft inzicht in deze mutaties:

€ x 1.000

Mutaties decentralisatie- uitkeringen Meicirculaire 2025	2025	2026	2027	2028	2029
Nieuw					
Nationale parken	386	643			
Verbeterprogramma VHR	127	127			
Monitoring Natuurherstel verordening	47				
Nationale databank Flora en fauna	83	99	99	99	99
Verbreiding en vernieuwing culturele infrastructuur	333	333	333		
Verlenging bestaand					
Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus	137				
Drugsdumpingen	265				
Natuurbrandpreventie en -mitigatie	30				
Weerbaar bestuur kleine gemeenten	185	185	185	185	185
Totaal mutaties meicirculaire 2024	**1.593**	**1.387**	**617**	**284**	**284**

Verwerking in de 5e Begrotingswijziging 2025

De mutaties zijn verwerkt in de 5e Begrotingswijziging 2025[3]. Deze is opgenomen in de bijlage van het Gewijzigde Statenvoorstel. De mutaties zijn daar ook per programma verder toegelicht.

Financiën

Zie Voorjaarsnota 2025.

Aanvullend op het gepresenteerde resultaat in de Voorjaarsnota 2025 leidt de meicirculaire tot een voordelige ontwikkeling van het meerjarige begrotingsresultaat:

€ x 1.000

Ontwikkeling begrotingsresultaat	2025	2026	2027	2028	2029
Resultaateffect conform voorstel Voorjaarsnota 2025	29.596	9.999	7.903	9.707	21.943
Resultaateffect meicirculaire 2025 (begrotingswijziging 5-2025)	15.005	6.568	6.475	7.253	7.751
Begrotingsresultaat na voorstellen	**44.601**	**16.567**	**14.378**	**16.960**	**29.693**

[3] De 4e begrotingswijziging wordt op dit moment gebruikt voor het samenstellen van de Najaarsnota 2025. Normaal wordt de meicirculaire pas in de Najaarsnota verwerkt. Daarom wijkt de nummering af. Dit heeft geen consequenties.

Volledigheidshalve wijzen wij nogmaals op de onzekerheid rondom de herijking van het provinciefonds en de mogelijke materiële impact hiervan.

Communicatie
Niet van toepassing.

Bijlage(n)

1. Koers Halverwege 2023-2027
2. P&C Beleidsmonitor voorjaar 2025. Online te raadplegen via https://limburg.begrotingsapp.nl
3. Begrotingswijziging 5-2025 inzake de meicirculaire 2025 provinciefonds.
4. Meicirculaire 2025 provinciefonds

provincie limburg

GEWIJZIGD ONTWERPBESLUIT
PROVINCIALE STATEN
VAN LIMBURG

No: G-25-009

Onderwerp: Voorjaarsnota 2025

Provinciale Staten van Limburg;
gezien het voorstel van Gedeputeerde Staten van Limburg van 13 mei 2025
besluiten:

Provinciale Staten besluiten om vast te stellen:

1. De Voorjaarsnota 2025 conform de volledige website https://limburg.begrotingsapp.nl
2. De in de Voorjaarsnota 2025 opgenomen 3e begrotingswijziging 2025 en investeringsbesluiten.
3. De 5e Begrotingswijziging 2025 inzake de meicirculaire 2025 provinciefonds.

Aldus vastgesteld door Provinciale Staten van Limburg in hun vergadering van 27 juni 2025

De heer mr. A.O.J. Pregled, griffier

De heer E.G.M. Roemer, voorzitter

Koers halverwege 2023-2027

Halverwege de Statenperiode houden we de gelopen koers op grote lijnen tegen het licht van de veranderende wereld om ons heen. Per beleidskader vindt u externe en politieke ontwikkelingen en de mate van doelbereik. De P&C Beleids-monitor biedt informatie op detailniveau.

provincie
Limburg

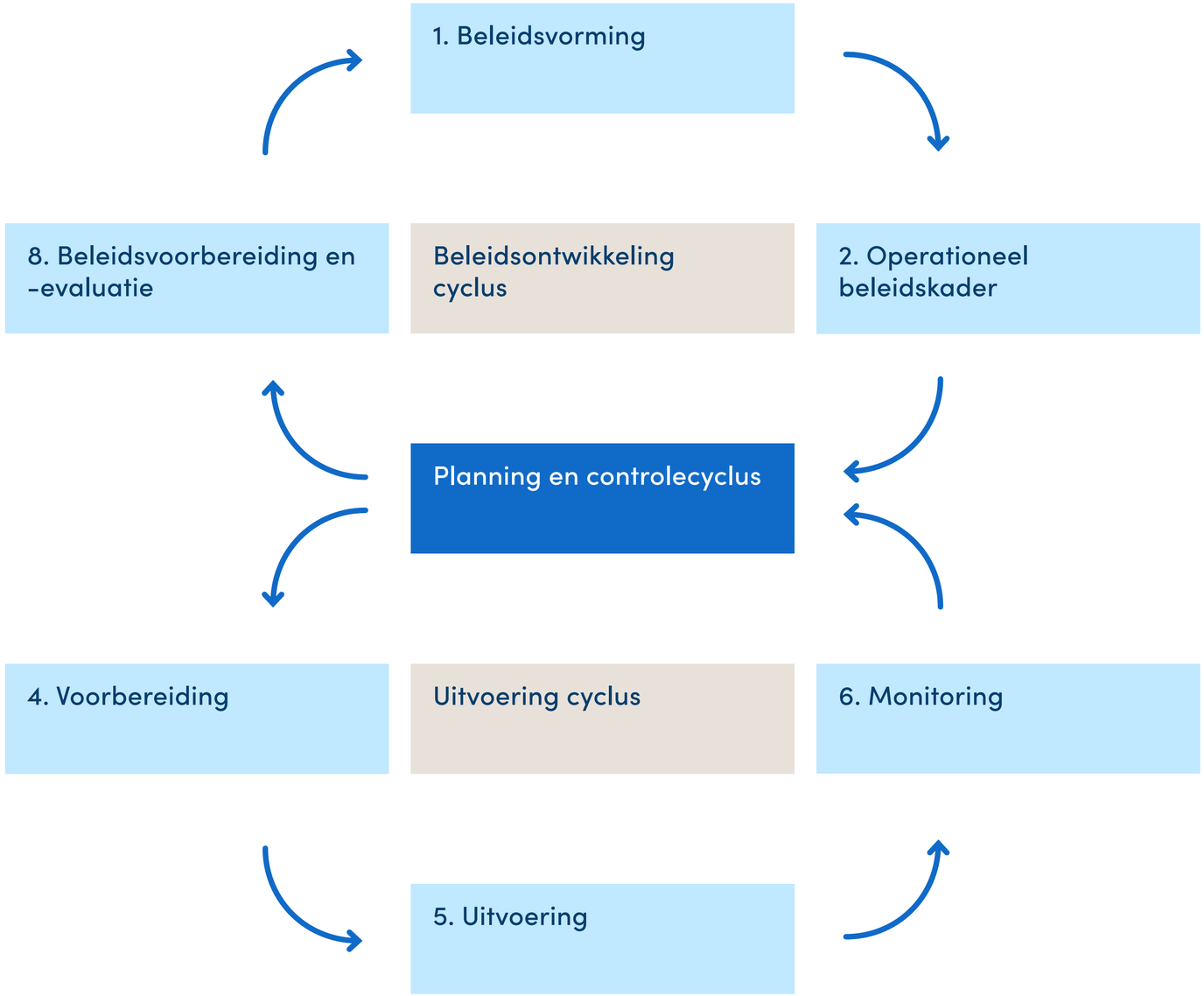
Waar staan we?

Het coalitieakkoord “Elke Limburger telt” uit juni 2023 werd binnen een jaar in 8 beleidskaders uitgewerkt en vastgesteld. We schreven toen: *“we bouwen aan een Limburg waar het goed leven, werken, ondernemen, studeren en recreëren is. De wereld verandert daarbij voortdurend. Dit is niet in een vierjarenplan vast te leggen. Wij zullen de gekozen richting en tussentijdse resultaten van dit coalitieakkoord daarom in het voorjaar van 2025 bezien of wij nog op koers liggen”.*

Dit koersdocument vormt de basis voor dit debat.

Opzet van dit document

Per beleidskader beschrijven we data en maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op ons beleid. En we geven een beknopt overzicht van ons doelbereik. Voortgangsinfo op detailniveau vindt u in de P&C producten in de begrotingsapp.

Rode draad en ontwikkelingen

Rode draad

Het coalitieakkoord benadrukt overkoepelende thema's die de ingeslagen koers sterk bepaalden.

Betrokken en nabij

Geen abstracte tussenlaag, maar dichtbij inwoners en gemeenten staan. Dat was de ambitie en daarom praten we regelmatig met inwoners en partners over ons beleid, bijvoorbeeld over energie en wonen. Ook op meer structurele basis zoeken we contact met inwoners.

We zien dat het knelt bij de gemeenten en kaartten met en namens hen de Limburgse opgaven aan in Den Haag, zoals bij de politieke discussie over internationale studenten.

Vertrouwen geven, samen bouwen

Niet 'het systeem' maar de maatschappelijke meerwaarde staat centraal. Zo gaven we bij de Leefbaarheidsaanpak bewust veel vertrouwen aan de inwoners en ruimte voor kleine, lokale initiatieven. De impact van ons beleid brengen we beter in beeld door meetbare doelstellingen en de P&C Beleidsmonitor. Over langere tijd geven indicatoren inzicht in wat we doen, wat we bereiken en hoe het staat met de maatschappelijke opgaven.

Leefbaarheid en sociale cohesie

Leefbaarheid klinkt door in alle beleidsthema's. Bij bereikbaarheid bijvoorbeeld door gratis OV voor minima. Ook in de gebiedsgerichte aanpakken staat leefbaarheid centraal.

Ontwikkelingen

De wereldorde verandert sterk in deze beleidsperiode. Hoewel de heroriëntatie van beleid rondom dominante ontwikkelingen, zoals de handelsoorlog en onzekerheid over vrede en veiligheid, primair landelijk en Europees wordt voorbereid, anticiperen en acteren we hier als Provincie ook op. Denk bijvoorbeeld aan de Limburg Defensie Agenda: een intensieve samenwerking tussen Provincie Limburg en het Ministerie van Defensie om de nieuwe veiligheidsuitdagingen aan te pakken. Echter, veel ontwikkelingen in de huidige beleidsperiode ontstaan zo acuut en snel dat deze in het staande beleid nog niet altijd zichtbaar zijn.

Enkele ontwikkeling en die in Limburg direct van invloed zijn op onze welvaart, weerbaarheid en waarden en op onze uitvoeringskracht zijn:

- Europese waarden van rechtstaat en democratie staan onder druk. Europa verandert daardoor koers en zet in op strategische autonomie;
- Na verkiezingen in de EU, Nederland, België en Duitsland. moeten we ons verhouden tot nieuwe richtingen en relaties;
- Meer nationale aandacht voor de regio en de investeringslogica van het Rijk door het rapport "elke regio telt";
- Overheidsfinanciën komen verder onder druk te staan en er zijn zorgen over consequenties van Europese afspraken over defensie-uitgaven;
- Schaarste van natuurlijk, menselijk en economisch kapitaal raakt onze uitvoering;
- Toenemende complexiteit van wet- en regelgeving, processen en it-systemen blijft een knelpunt voor de uitvoeringskracht en politieke slagvaardigheid;
- Opkomst van AI biedt kansen voor efficiëntere werkprocessen, maar leidt ook tot serieuze zorgen m.b.t. misinformatie en online beïnvloeding, vooral van kwetsbare doelgroepen;
- Vergrijsde, ontgroende, diversere samenstelling van inwoners vraagt in de regio samenhangende keuzes in economie, migratie en huisvesting voor zowel de korte als de lange termijn
- We zoeken naar een nieuw economisch antwoord op de sterk veranderende omgeving en onze blijvende demografische uitdaging. We vinden dit deels in een aantal grote proposities, maar beseffen dat dit maar een deel van het antwoord is.
- Klimaatverandering vraagt om (dure) preventieve of mitigerende maatregelen;
- We hebben- ook op regionale schaal- steeds vaker te maken met vormen van hybride oorlogsvoering. Zoals spyware of cyberaanvallen op ziekenhuizen, betaalsystemen, overheden en scholen. De techniek waarop overheden en bedrijven draaien is geen "ondersteuning" meer, het is het hart.
- Tegengaan van ondermijning door o.a. drugscriminaliteit en witwassen blijft belangrijk van lokale tot globale schaal en beïnvloedt werkprocessen;
- In de trendverkenning "Staat van de Uitvoering" staan dertig van dit soort trends nader uitgelegd.

In dit overzicht staan de provinciale doelstellingen voor deze coalitieperiode. We werken hieraan samen met partners en onder invloed van externe en politieke ontwikkelingen. Via de bolletjes in dit doelenoverzicht ziet u onze zorgvuldige inschatting van de voortgang, waarbij we verschillende perspectieven en ontwikkelingen meewegen.

Doelen 2023-2027

Perspectief voor het landelijk gebied

- Sterk Limburgs landschap en leefbaar landelijk gebied
- Helderheid aan ondernemers over (on)mogelijkheden
- Duurzamer, robuuster en ecologisch gezonder watersysteem
- Verbeterde Limburgse bodem
- Minder uitstoot van broeikasgassen en ammoniak
- Betere zorg voor biotopen en leefgebieden van planten en dieren

Samen leven en bestaanszekerheid

- Minder laaggeletterden, laagdigivaardigen en mensen in armoede
- Meer jongeren aan het werk
- Meer jongeren die voldoende bewegen en gezond eten
- Minder onbewust gekozen zwangerschappen
- Eerdere steun voor kinderen uit een kwetsbare thuissituatie
- Meer thuisgevoel in de wijk, betere veiligheid en leefbaarheid
- Meer Limburgers bewegen voldoende
- Meer bereik door de sociale basis-infrastructuur

Werken aan een toekomst-bestendige economie

- Meer circulariteit, door meer samen-werking en betere randvoorwaarden
- Betere acquisitie en groei zakelijk toerisme
- Meer startende ondernemers en een dekkend financieringsinstrumentarium
- Verbeterde innovatiekracht MKB
- Flexibeler en robuustere onderwijsinfra
- Infrastructuur voor Leven Lang Ontwikkelen
- Meer kennis over en begrip voor de land- en tuinbouwsector

Nieuwe energie en een schoon leefmilieu

- Gezondheid van Limburgers is bevorderd door betere kwaliteit van de leefomgeving
- Minder risico's op ongelukken met gevaarlijke stoffen bij bedrijven of transport
- Betrouwbare en efficiënte energie-infrastructuur
- Minder uitstoot van CO_2 en N_2O
- Meer duurzame energie van grootschalige installaties
- Minder CO_2-emissie van de gebouwde omgeving
- Meer zonnepanelen op daken
- Minder huishoudens met een laag inkomen en een woning van lage energetische kwaliteit

Leefbare steden en dorpen

- Verbetering leefbaarheid in de fysieke openbare ruimte
- 17.500 gerealiseerde woningen uit de woondeal
- Woningaanbod past bij de behoefte zoals onderschreven in de woondeal
- 3.000 in plannen verankerde woningen voor de extra woningbouw ambitie
- Verbetering integraliteit afwegingen in de fysieke leefomgeving

Cultuur en erfgoed voor iedereen

- Groter deel monumenten in betere staat
- Erfgoed: Meer betrokken vrijwilligers, toegankelijker voor breed publiek en meegewogen als provinciaal belang in transities
- Grotere culturele infrastructuur in Noord- en Midden-Limburg
- Meer jeugd in aanraking met cultuur
- Sterker lokaal cultureel aanbod
- Meer gebruik en zichtbaarheid van het Limburgs

Een bereikbaar en toegankelijk Limburg

- Een provinciale infrastructuur van basiskwaliteit
- Vaker duurzaam van A naar B
- Beter openbaar vervoer voor alle Limburgers
- Beter bereikbare dorpen en buitenwijken van steden
- (Inter)nationaal beter bereikbaar voor goederen en personen
- Veiliger in het verkeer

Provincie midden in de samenleving

- Activiteiten voor een weerbare overheid
- Een betrokken partner voor gemeenten en regio's
- Meer dienstbaar en beter benaderbaar zijn voor inwoners
- Beter toegerust op de grote opgaven

○ Het behalen van dit doel binnen deze coalitieperiode is uitdagend.

◒ We liggen redelijk op koers, maar extra aandacht is nodig om dit doel te halen.

● We liggen op koers om dit doel te halen.

Waar staan we halverwege?

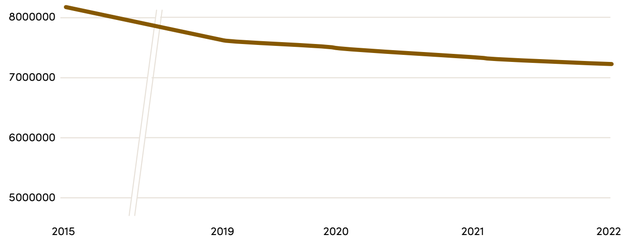
Een vitaal landelijk gebied is een urgente opgave. We willen dat de mens met een goed toekomstperspectief kan leven en werken en de natuur, de bodem en het water in goede staat zijn. De afhankelijkheid van de Rijksoverheid is te groot gebleken. We versnellen daarom met het Limburgs Offensief Stikstof onze eigen plannen en uitvoering van maatregelen.

Ontwikkelingen

Wat zeggen de data?

Sinds het referentiejaar 2018 daalt de stikstofemissie vanuit de landbouw in Limburg.

Emissieregistratie Rijksoverheid

Externe en politieke ontwikkelingen

- Het klimaat verandert met langere perioden van droogte en zwaardere stortbuien
- Juli ‘24: Minister Wiersma (LVVN) trekt het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en de tijdelijke wet transitiefonds in.
- Augustus ’24: Bekrachtiging Europese natuurherstel-verordening. We werken samen met het ministerie aan impactanalyses en een plan van aanpak.
- December ’24: Uitspraak Raad van State beperkt de mogelijkheden voor intern salderen bij de beoordeling van natuurvergunningen. De uitspraak heeft ook gevolgen voor een deel van de 287 veehouderijlocaties die met inzet van een beëindigingsregeling een doorstart overwogen.
- Januari ’25: uitspraak rechtbank Den Haag in een bodem-procedure tussen Greenpeace en de Staat beveelt de Staat zich aan eigen stikstofdoel voor 2030 te houden en daarbij voorrang te geven aan de meest kwetsbare natuur.
- Januari ‘25: Kabinet stelt een ministeriele commissie in rondom stikstof en natuurherstel.
- Maart ‘25: Rechtbank trekt twee aangevochten vergunningen niet in, vanwege onderbouwing met genomen maatregelen voor stikstofvermindering.

Mate van doelbereik

Landelijk gebied

We ontwikkelden het Limburgs Programma Landelijk gebied door naar het Limburgs Offensief Stikstof om te komen tot natuurherstel en stikstofreductie en daarmee tot houdbare vergunningverlening. We zetten in op een versnelde realisatie van het nationaal natuurnetwerk en doen mee aan de Regeling provinciale PAS-melders. We helpen schade door beschermde dieren te voorkomen en vergoeden waar nodig.

Waterveiligheid en kwaliteit

Het programma Waterveiligheid en Ruimte legt de basis voor maatregelen om zo veel mogelijk Limburgers te beschermen tegen het water, waaronder 1.000 gratis woningscans. Per stroom-gebied komt een pakket aan maatregelen in beeld, beginnend bij de Geul, de Geleenbeek en de Roer. Voor maatregelen op de korte termijn is er subsidie voor brongerichte maatregelen. Om ook in de toekomst voldoende (drink)water te hebben in Limburg, werken we samen met onze partners aan een convenant zoet-water dat eind 2025 gereed is voor bestuurlijke vaststelling, waar we per gebied een optimale mix zoeken van maatregelen om de waterbehoefte te verkleinen en het wateraanbod te vergroten door lokaal water vast te houden, water aan te voeren of nieuwe functies slim te situeren. Voor gemeenten en waardenetwerken is er het aanvalsplan Waterkwaliteit om samen de kwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Limburg beter te maken.

Een verbeterde Limburgse bodem

We zijn gestart met de operationalisering beleidsplan ‘Gezond fundament! Een vitale Limburgse bodem door organisch stof-beheer’ in nauwe samenwerking met waterschap Limburg en Limburgse gemeenten. We voeren gesprekken met gemeenten om pilotpercelen te selecteren waar groene reststromen organisch materiaal de bodemkwaliteit verrijken en o.a. de sponswerking versterken.

Versterking Limburgs landschap

In het beleidskader legden vast hoe middelen structureel ingezet worden. Subsidies gingen ook naar aanleg landschapselementen en voedselbossen. Het Steunpunt Landschapsbeheer is ingericht om Limburgse vrijwilligers te ondersteunen om het landschap te onderhouden.

Leefgebieden van planten en dieren

We ontwikkelen nieuwe natuur in Limburg en richtten al ruim 100 ha daarvan in, maar versnelling is nodig in de vorm van eigen aankoop. SPUK-programma’s Natuur fase 1 en 2 leidden al tot o.a. uitstrooien steenmeel, terugbrengen hoogveen en bestrijding van exoten. Bos wordt gerevitaliseerd. Voor de Natura-2000-gebieden zijn natuurdoelanalyses en beheer-plannen opgeleverd. Hierin wordt het beeld bevestigt dat de natuur en habitattypen in Limburg meer bescherming vereisen. We verlenen subsidies voor en doen onderzoek naar diverse diersoorten. Met steun aan projecten als Jagers in het Groen, de Klimaatrobuuste Stad en de cofinanciering van de nationale parken wordt vergroend. Met gemeenten ontwikkelden we de opzet voor soortenmanagementplannen. We bestrijden exoten om de inheemse natuur te beschermen en voeren faunabeheer uit.

Verminderde uitstoot

De grote hoeveelheid veehouderijen die gebruik maken van landelijke beeindigingsregeling heeft invloed op de verwachte daling van stikstofdepositie en ammoniak. We faciliteren hierbij, maar zitten niet aan het stuur. De Maatregel gebiedsgerichte beëindiging veehouderijlocaties kunnen we binnen de kaders vormgeven, maar ook hier zien we beperkingen in opties en tijd.

Waar staan we halverwege?

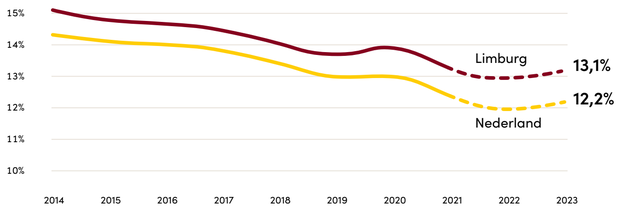
Tegenstellingen in de samenleving nemen toe en de bestaanszekerheid staat onder druk. Dit vraagt om lange termijn investeringen in het sociale domein. Met het aankomende ravijnjaar komen gemeenten financieel onder druk te staan en komt het fundament van de sociale voorzieningen nog verder op losse schroeven. Dit biedt voor ons nieuwe uitdagingen in zowel het mobiliseren van partners als in de uitrol van het reeds voorbereide beleid en een verhoogde noodzaak om aan te sluiten bijde investeringslogica van het rijk, de Limburgse uitdagingen te agenderenen de successen van onze integrale aanpakkente delen.

Ontwikkelingen

Wat zeggen de data?

Het aandeel particuliere huishoudens met een laag inkomen daalde tot 2021. Die daling ging in Limburg minder snel dan in de rest van Nederland. Bovendien lijkt deze groep vanaf 2022 weer te groeien.

Percentage particuliere huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum voor ten minste 1 jaar.

Externe en politieke ontwikkelingen

- Leesvaardigheidsscores dalen volgens PISA-onderzoek in Nederland sterker en lagen in 2022 significant lager dan gemiddeld in OESO-landen.
- September ’24: Brief over bezoek van Minister van VWS en de presentatie van de plannen voor bestaansrecht streek-ziekenhuizen naar aanleiding van de aankondiging van Zuyderland over sluiting van SEH, IC en geboortecentrum.
- December ‘24: Start van het Nationaal programma voor Vitale Regio’s. Samenwerking van het rijk met drie Limburgse Regio’s; Noord, Midden en Zuid.
- December ’24: Kabinet stelt de beleidsagenda Gezondheid in alle beleidsterreinen vast.
- Januari ’25: CBS-publicatie Materiële Welvaart in Nederland 2024 stelt dat de 10 procent huishoudens met de laagste vermogens per saldo een schuld heeft van 38 miljard euro.

Mate van doelbereik

Terugdringen armoede en laaggeletterdheid

Iedere Limburger verdient een zeker bestaan. We stelden het actieplan tegen armoede en het aanvalsplan laaggeletterdheid vast en legden hiermee de basis om ongelijkheid over waar je geboren bent of wat je inkomen is aan te pakken vast. Om deze plannen de komende periode tot uitvoering te brengen blijven we nauw samenwerken met gemeenten en partners.

Sociale Cohesie

Vrijwilligers zijn van cruciaal belang in onze sociale infrastructuur. In het actieplan vrijwilligers leggen we vast hoe de Provincie zich de komende jaren in gaat zetten voor Limburgse vrijwilligers, vrijwilligersinitiatieven en -organisaties en ondersteunings-structuur rondom de vrijwillige inzet. We stelden de Integrale aanpak arbeidsmigratie Limburg 2025-2027 vast. Hiermee borgen we de nadrukkelijke aandacht voor de sociale integratie van arbeidsmigranten en hun gezinnen ter bevordering van de zelfredzaamheid en de sociale cohesie in gemeenschappen.

Sporten en Bewegen

Om ervoor te zorgen dat alle Limburgers de mogelijkheid hebben om voldoende te bewegen hebben alle organisaties uit de brede sociale basisinfrastructuur subsidies ontvangen. Daarnaast ondersteunden we vier topsportevenementen met een activerend breedtesportprogramma en 18 bovenlokale sportevenementen. Ter voorbereiding van de herinrichting van de steunfunctie sport en het vaststellen van uitgangspunten voor de totstandkoming van de regionale sportakkoorden zijn naar aanleiding van Motie 3050 aanvullende sonderende sessies georganiseerd.

Gezond en veilig opgroeien

Bij de uitvoer van de sociale agenda blijven we focussen op het structureel verankeren van effectieve aanpakken. Zo werden de bewezen-effectieve Kansrijke Start-aanpakken en de daartoe behorende interventies in beide GGD-regio’s gecontinueerd.
De brede uitrol van het Gezonde Basisschool van de Toekomst-concept in Limburg draagt bij aan een gezonde leefstijl voor alle kinderen. Daarnaast hebben we extra aandacht voor kinderen uit kwetsbare gezinnen door hen te ondersteunen via Jeugdfonds Sport en Cultuur. We zijn blijvend in gesprek met (overheids-) partners om er voor te zorgen dat deze programma’s ook in de toekomst een plek blijven krijgen in het lokale beleid.
De aanpak handle-with-care rollen we ook in Noord en Midden Limburg uit waardoor Limburgse kinderen in een kwetsbare thuissituatie in de gehele provincie eerder herkend, erkend en ondersteund worden door hun netwerk.

Krachtige gemeenschappen

Om impact te maken met een gebiedsgerichte aanpak hebben we een zorgvuldig proces doorlopen voor de selectie van zes wijken en twee dorpen, waarbij data-analyse en gesprekken met gemeenten de basis vormden. In deze wijken en dorpen waar de nood het hoogst is sluiten we aan bij bestaande plannen van de gemeenten en gaan we samen gebiedsgericht, integraal en langjarig aan de slag. De eerste intentieovereenkomsten met gemeenten zijn reeds afgesloten.
De opgaven waar we voor staan zijn groot. Om de slagkracht te vergroten zetten we in op extra ondersteuning van het rijk en startten we met het opstellen van de propositie Sociaal en Veerkrachtig Limburg.

Waar staan we halverwege?

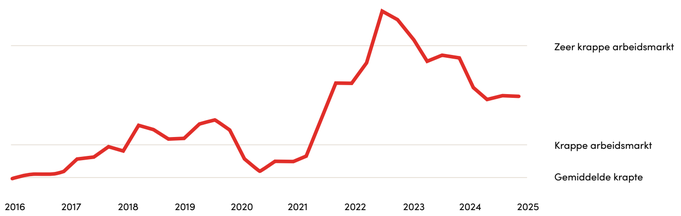
De economie en brede welvaart in Limburg groeien. Met onze investeringen in de BrightlandsCampussen als aanjagers, klimt Limburg gestaag op de ranglijst van innovatiekracht. En met de drie Limburgse proposities (Chemelot, Einstein Telescopeen defensie) zetten wein op toekomstbestendigheid voor de langere termijn. Maar het doorzetten van deze groei is niet vanzelfsprekend. Hiervoor is versterkte aandacht nodig voor innovatie en de adoptie daarvan bij het MKB, de doorontwikkeling van de stedelijke economie, de krappe arbeidsmarkt en de benutting van (hieraan gerelateerde) kansen door onze grensligging.

Ontwikkelingen

Wat zeggen de data?

Sinds 2021 loopt de krapte op de arbeidsmarkt stevig op. Naar verwachting blijft arbeid schaars, mede door de vergrijzing.

Externe en politieke ontwikkelingen

- Maart ‘24: Europese verordening kritieke grondstoffen, bedoeld om strategische autonomie van de EU te versterken.
- Maart ‘24: Aankondiging project ‘Beethoven’ dat volledig gericht is op het vestigingsklimaat voor de microchip sector in regio Eindhoven.
- Mei ‘24: Speerpunten kabinet Schoof I rondom migratie en internationale studenten kunnen aantal arbeidskrachten in Limburg verder verlagen.
- September ‘24: Het “Draghi-rapport” adresseert de innovatiekloof tussen Europa en VS/China, de noodzaak tot een koolstofarme en circulaire economie en de versterking van de defensie-industrie. Het rapport roept op tot omvangrijke investeringen.
- Januari ‘25: Aandacht in Tweede Kamer voor vele faillissementen in plastic recyclingindustrie.
- Februari ‘25: De EU Clean Industrial Deal brengt investeringsopties voor versterking van het industriële verdienvermogen en snellere vergroening.
- Maart ‘25: Geopolitieke ontwikkelingen leidden tot verhoging defensiebudget van de EU. Voorheen geoormerkt geld voor regionale ontwikkeling (cohesiefonds) mag nu door lidstaten ingezet worden voor defensie.

Mate van doelbereik

Vestigingsklimaat van morgen

We hebben goede stappen gezet voor een aantrekkelijker vestigingsklimaat. VDL gaat haar capaciteiten en faciliteiten in Born inzetten voor defensieproductie. Maastricht Aachen Airport ontwikkelt zich naar een duurzame, omgevingsbewuste en toekomstbestendige luchthaven. In Schiphol is een strategische samenwerkingspartner gevonden. Om nieuwe bedrijven aan te trekken in Limburg is er nu vanuit de Provincie één centraal aanspreekpunt, die korte lijnen heeft met LIOF, Brightlands campussen en het bedrijfsleven. Daarnaast versterken we de verbinding met MKB ondernemers door events. Voor de lange termijn werken we aan een visie op de Limburgse economie, onder andere via TV2050.

Innovaties

Om onze positie als ‘innovation leader’ (RIS 2023) te behouden, hebben we de afgelopen twee jaar stevig ingezet op innovatie. We ondersteunden jonge, innovatieve bedrijvigheid met Brightlands Startup League, het Limburg Start-Up Capital Fund en Brightlands Venture Partners. Via verschillende programma’s hebben we ook een impuls gegeven aan het innovatievermogen van het MKB. De ontwikkeling van de Brightlands campussen is geen vanzelfsprekendheid en vraagt de komende periode nog om goede gesprekken. De drielanden-kandidatuur voor de Einstein Telescope is voor de Nederlandse regering een ‘nationale prioriteit’ en is recent ook opgenomen in het Belgisch akkoord. Na eerdere steunbetuiging van Noordrijn-Westfalen is de aandacht erop gericht nu ook steun te krijgen van de nieuwe Duitse regering. Wij blijven ondersteuning bieden aan de haalbaarheidsstudies voor het bidbook en de doorontwikkeling van de ETpathfinder.

Verduurzaming en circulaire economie

Koplopers in de (Limburgse) circulaire industrie hebben het financieel zwaar. Voor de transitie naar een circulaire economie is een sterke inzet nodig van alle partners in de keten, ondersteund door duidelijke wet- en regelgeving en toereikende financiering. De Provincie heeft hierin een beperkte rol. Samen met Limburgse partners hebben we een LIFE-aanvraag ingediend. Daarnaast werken we voortdurend samen met de private partijen op Chemelot en met het Rijk om de transities naar klimaatneutraliteit en circulariteit te volbrengen en daarmee de Europese koppositie voor Chemelot hierin te behouden.

Arbeidsmarkt en onderwijs

We ondersteunden verschillende initiatieven rondom arbeidsmarkt en onderwijs. Zo cofinancierden we de omscholing van ontslagen VDL Nedcar medewerkers. Voor Leven Lang Ontwikkelen is besloten regio’s te ondersteunen bij het verhogen van basisvaardigheden en terugdringen van laaggeletterdheid via een LLO Collectief. Door samenwerking via de Bestuurstafel Onderwijs is een succesvolle lobby richting het Rijk opgetuigd voor ‘maatwerk’ in het debat rondom het terugdringen van het aantal internationale studenten. Trinationale samenwerking van onderwijspartijen dient als opmaat naar een euregionale arbeidsmarkt. Deze samenwerking krijgt al vorm in een trinationaal curriculum op het gebied van circulaire economie (MoU ondertekend) en agrofood. Voor het versterken van de Einstein Telescope propositie zetten we ons in voor de oprichting van een Einstein Academy.

Land- en tuinbouw

We streven een gezonde toekomst na voor de land- en tuinbouw en investeerden daarom in projecten van innovatieve koplopers. Zo wordt de Nationaal Strategisch Plan (NSP) regeling rondom productieve investeringen ruim benut door Limburgse agrarische ondernemers en zijn er diverse projecten ingediend binnen de NSP regelingen Europees Innovatie Partnerschap (EIP) en Kennis & Innovatie. Middelen die we besteden aan het NSP zijn gericht op verduurzaming en/of dierwelzijn. Met een breed scala aan (Limburgse) partijen is samengewerkt aan de Blijversaanpak. Zowel de Handreiking voor de Blijversaanpak, als ook de visie Toekomstperspectief Tuinbouwketen+ zijn opgeleverd. Om onze trots op de Limburgse land- en tuinbouw te delen bereiden we een communicatiecampagne voor.

Waar staan we halverwege?

We acteren actief, binnen sterke afhankelijkheden qua rolverdeling tussen partijen en met beperkte formele bevoegdheden voor de Provincie. Ons doel is een functioneel en toekomstbestendig energiesysteem met meer autonomie qua energie van en voor Limburg. Onze rol rondom de gezonde en schone leefomgeving wordt belangrijker, mede door de komst van de Omgevingswet. Wij investeren in een robuuste uitvoering van onze wettelijke (VTH-)taken.

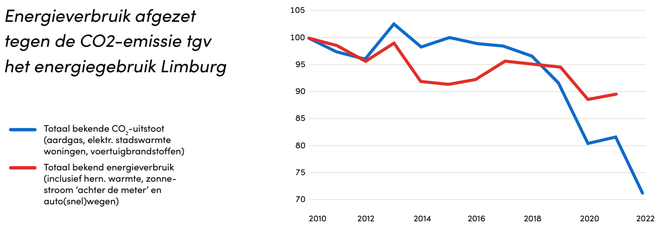

Ontwikkelingen

Wat zeggen de data?

De CO_2-emissie loopt sinds 2018 in toenemende mate onder de lijn van het energieverbruik, dat duidt op meer CO_2-arme energievoorzieningen.

Energieverbruik afgezet tegen de CO2-emissie tgv het energiegebruik Limburg

Externe en politieke ontwikkelingen

- Netcongestie blijft door TenneT en Enexis afgekondigd worden voor grote aansluitingen in Limburg. Nieuwe capaciteit is een meerjarenperspectief, met lange wachtrijen tot gevolg.
- Nederlandse energieprijzen stegen harder dan in buurlanden.
- Januari ‘24: Inwerkingtreding Omgevingswet. Dit heeft o.a. impact op de geluidsregels voor provinciale wegen en industrieterreinen en voor onze vergunningverlening.
- 2024: Tweede en Eerste Kamer keuren nieuwe Energiewet goed, die in 2026 in werking treedt. De Wet collectieve warmte heeft vertraging opgelopen, wat gevolgen heeft voor de realisatie van warmtenetten.
- Oktober ‘24: Planbureau voor de Leefomgeving concludeert dat met huidig kabinetsbeleid klimaatdoelen waarschijnlijk niet haalbaar zijn.
- Oktober ‘24: De EU neemt een nieuwe Richtlijn aan met strengere luchtkwaliteitsnormen.
- November ‘24: De lijst met Zeer Zorgwekkende Stoffen is bijgewerkt. Alle PFAS worden nu ook bestempeld als ZZS.
- November ‘24: Kabinet stopt per ‘27 salderingsregeling voor zonnepanelen, zonder alternatieve stimulans voor zon op dak, terwijl dit wel nodig is in de energiemix.
- December ‘24: Kabinet geeft prioriteit aan vervolg van Delta Rhine Corridor en stelt de gelijkstroomverbindingen uit.

Mate van doelbereik

Betaalbare energie

We vinden het belangrijk het aantal huishoudens in energie-armoede te verlagen. We zochten daarom naar samenwerking met gemeenten op het gebied van energiearmoede. Een Limburgse energiediensten-maatschappij groeide van idee naar contourenplan waarbij autonomie in Energie van en voor Limburg en het bestrijden van energiearmoede centraal staan.

Duurzame energie

Voor Warmtenet Zuid-Limburg is gewerkt aan ‘proof of concept’ en een intentie-overeenkomst tussen belanghebbende partijen. Zowel voor grootschalige opwek als kleinschalige kernergie-centrales houden wij aansluiting bij het Rijk. Eigenaren van maatschappelijk vastgoed ontzorgen we met een SPUK regeling. In december 2024 zijn de instructieregels voor zonneparken in de Omgevingsverordening vastgesteld die de basis vormen voor de POVI waarin o.a. de visie voor grootschalige opweklocaties nader in wordt uitgewerkt. Gezien de toekomstscenario’s die een toename in elektrificatie laten zien, blijven zon- en windenergie cruciaal voor de energietransitie. In 2024 traden we toe tot de gemeenschappelijke regeling RES Noord- en Midden Limburg.

Energie-infrastructuur

We stelden de Energievisie op, op basis waarvan we hebben bepaald welke energie-infrastructuur projecten van groot maat-schappelijk belang zijn. Hierdoor krijgen deze projecten extra prioriteit in de investeringsplannen van netbeheerders, die wij vervolgens ook in de Provinciale Omgevingsvisie zullen veranke-ren. We hebben energiedialogen gevoerd met burgers en stake-holders over de voor Limburg benodigde energiemix voor de toekomst. Ook keken we naar het versnellen van (ruimtelijke) procedures om netcongestie op termijn te minimaliseren. In dat kader namen we het bevoegd gezag over van het Rijk inzake het 380 kV-hoogspanningstracé en station Maasbracht-Graetheide. Netbeheerders werken ondertussen, samen met de Provincie vanuit een faciliterende rol, aan oplossingen om de huidige capaciteit op het energienet zo efficiënt mogelijk in te zetten. Voor de Clauscentrale en omgeving werd samen met de gemeente Maasgouw en RWE een toekomstperspectief opgele-verd dat doorvertaald wordt in een gebiedsgerichte aanpak. Het Rijk besliste over de scope van de DRC en gelijkstroom. We herijkten het LEF om beter vorm te geven aan onze doelen. Bedrijven met een energie-besparingsplicht leverden een actueel energie onderzoeksrapport op en we startten het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen Limburg. We leverden het Limburgs Uitvoeringsprogramma Energiehubs op.

Een betere leefomgeving voor een betere gezondheid

Zowel het Limburgs Actieplan Geluid 2024-2029 als de modulaire aanpak concretiserend milieubeleid zijn vastgesteld en we voerden de eerste acties volgens planning uit. Een belangrijk onderdeel hiervan is de herijking van het luchtmeetnet. Er zijn drie extra Limburgse meetstations geopend en we zijn gestart met het meten van ultrafijnstof. Ons inzicht in de milieudruk groeit ook dankzij het openbaar toegankelijke milieudashboard. Het Rijk besloot aan de slag te gaan met een verkenning naar de gezondheidseffecten van Chemelot. Samen met convenant-partners droegen we bij aan de uitvoering van het Veiligheids-convenant Chemelot.

Een robuuste uitvoering van VTH

Voor ons streven naar een gezond en veilig leefmilieu, is een sterk VTH-stelsel nodig. In het coalitieakkoord is opgenomen dat we van een minimalistische naar een robuuste uitvoering van de VTH taken gaan (implementatie van de ZRK aanbevelingen uit 2022). Met dit doel is door PS in maart 2025 besloten het budget van de Omgevingsdienst Zuid-Limburg structureel op te hogen. Ook hebben we de uitvoeringscapaciteit bij ons eigen cluster VTH verhoogd. RUD Limburg Noord heeft in maart 2024 een plan ingediend bij het Ministerie IenW om te gaan voldoen aan de gestelde robuustheidscriteria. We volgen het implementatie-proces op de voet, ook vanuit onze IBT-rol.

Waar staan we halverwege?

In Limburg zijn al veel nieuwe woningen uit de Woondeal gerealiseerd. We hebben ambities voor de woningbouw nader uitgewerkt in Straatje Erbij en voor verstedelijking in Limburg Centraal. Om de verstedelijking te stimuleren, is extra (financiële) stimulans vanuit de Provincie en Rijksoverheid nodig. Daarnaast vragen demografische ontwikkelingen in Limburg om een ondersteunende sociaaleconomische strategie. Hierbij is ook de huidige inzet voor leefbaarheid van belang. We liggen op koers om de POVI te actualiseren en daarmee een sterkere regierol te pakken in het ruimtelijk domein.

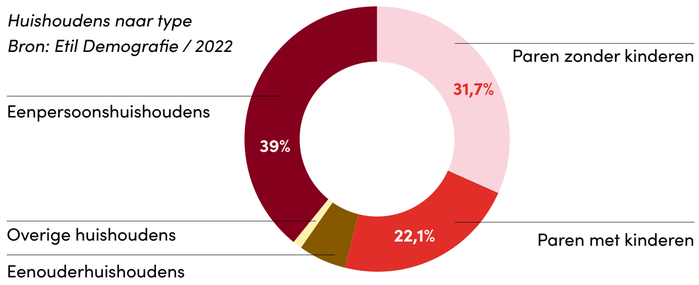

Ontwikkelingen

Wat zeggen de data?

In Limburg is ongeveer 40% van de huishoudens een eenpersoonshuishouden. Hiervan bestaat een groot deel uit alleenwonende ouderen. In de prognose lijkt dit aandeel in de toekomst iets verder toe te nemen.

Huishoudens naar type
Bron: Etil Demografie / 2022

Externe en politieke ontwikkelingen

- Mei ‘24: Onder kabinet Schoof is een nieuw ministerie opgericht met minister Keijzer van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.
- Juni ‘24: In het Voorontwerp Nota Ruimte is Limburg Centraal aangewezen als zoekgebied voor grootschalige woningbouw en te onderzoeken verstedelijkingsgebied.
- Juli ‘24: De Wet Betaalbare Huur moet leiden tot meer betaalbare huurwoningen, maar roept ook zorgen op over een potentiële afname van middenhuurwoningen.
- December ‘24: Tijdens de Woontop maakten Rijk, decentrale overheden, corporaties en marktpartijen 20 afspraken om de woningbouw te versnellen.
- December ‘24 en januari ‘25: Juridische uitspraken over stikstof zorgen voor grote onzekerheid in de bouwsector over zowel toekomstige als afgeronde projecten. Nieuwbouw kan vertraging oplopen of stil komen te liggen.
- ‘25: De Wet Versterking regie volkshuisvesting, wachtend op behandeling in de Tweede Kamer, biedt versteviging van wettelijke gereedschap om met meer regie en meer tempo meer betaalbare woningen te bouwen.

Mate van doelbereik

Verbetering van de leefbaarheid

Het *Leefbaarheidsfonds* werd een *Limburgse Leefbaarheidsaanpak*. Deze Leefbaarheidsaanpak bestaat uit drie subsidieregelingen. Met de combinatie van deze regelingen ondersteunen we kleine tot zeer grote leefbaarheidsinitiatieven van inwoners, stichtingen, verenigingen, coöperaties en gemeenten. Hierbij richt de regeling voor gemeenten zich op fysieke projecten en de andere regelingen op zowel sociale als ook fysieke projecten. Bij de aanpak hoort ook een ondersteuningsstructuur. We werken samen met diverse (maatschappelijke) organisaties om initiatieven te begeleiden. Sinds de start in oktober ‘24 kwamen er al ruim 250 (aan)vragen binnen. De aanpak kent zo’n grote belangstelling, dat we binnen dezelfde financiële middelen onze oorspronkelijke doelstellingen naar boven kunnen bijstellen.

Passende woonruimte

Eind 2024 zijn ruim 12.000 woningen van de *Woondeal* gerealiseerd. Verder vooruitkijkend naar 2030, moeten er nog zo’n 17.550 woningen bij om de totale ambitie van 29.550 woningen te halen. Met onze partners stelden we, als nieuwe ambitie bovenop afspraken uit het coalitieakkoord, het ambitiedocument *Limburg Centraal* vast. Deze propositie benoemd de ambitie om tot 2040 30.000 woningen bij zes IC stations te bouwen. Hiervoor werken we een *Verstedelijkingsstrategie* uit. De eerste ideeën worden opgenomen in de POVI, zodat dit al planologisch wordt vastgelegd. De *Verkenning Straatje erbij* onderzocht bouwen aan de randen van de bestaande bebouwde kom. Binnen de bestaande ruimtelijke kaders bleek op circa. 150 locaties bouw mogelijk voor ongeveer 3000 woningen. Gemeenten zijn aan zet om de ruimte voor ‘Straatjes erbij’ in hun omgevingsplannen en/of ruimtelijke visies te verwerken en de woningen onderdeel te maken van de gemeentelijke woonprogrammering. Knelpunten die zijn opgehaald bij de verkenning worden meegenomen bij de actualisatie van de Provinciale Omgevingsvisie (POVI).

De bouw van woningen is afhankelijk van beschikbare financiering en uitvoeringscapaciteit. Om de snelheid in de voorfase van woningbouwprojecten te bevorderen, hebben we via het versnellingsmenu €4,6 miljoen aan (rijks)middelen beschikbaar gesteld. Hiermee kan de ambtelijke capaciteit bij gemeenten met circa 50fte worden versterkt. Er zijn reeds 9 gemeentelijke aanvragen voor extra capaciteit ontvangen.

In de Woondeal sturen we ook op de kwaliteit van de woningvoorraad. In 2022 en 2023 is 58% van de bruto-toevoegingen in Limburg in het betaalbare segment gerealiseerd. Het streefpercentage is 64%. Tijdens het bestuurlijk overleg Wonen Limburg hebben we afspraken gemaakt over de opgave per regio, om samen toe te groeien naar het streefpercentage. Het provinciale Volkshuisvestingsprogramma, waar voorbereidingen voor zijn gestart, zal ons o.a. helpen hierop te sturen. Dit kerninstrument zal mede gebaseerd worden op een woningbehoefteonderzoek.

Kwaliteit met minder ruimte

Na het afronden van de ontwerpende onderzoeken is gestart met de actualisatie van de POVI. Deze is de basis voor integrale afwegingen bij ruimtelijke opgaven en scherpe keuzes door Provinciale Staten. Het ontwerp wordt op 23 mei gepubliceerd. De aanpassing van de Omgevingsverordening volgt hierop.
In het traject TV2050 kijken we nog wat verder vooruit. We maken een op data gebaseerde scenario-analyse, praten met experts en stakeholders en werken vijf thematische visies uit. Naast wonen zijn de thema’s mobiliteit, economie, energie en het landelijk gebied. Een consortium van partijen voert momenteel de scenario-analyse uit.
Via de nieuwe *Agenda bodem en ondergrond 2024-2030* en bijbehorende jaarlijkse Actieprogramma’s werken we aan een vitale bodem, ondanks de groeiende ruimtedruk. Zo is o.a. het PFAS-bronnenonderzoek gestart.

Waar staan we halverwege?

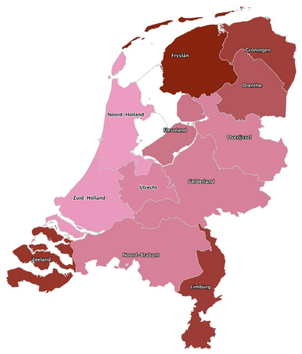
We willen dat cultuur en erfgoed voor elke inwoner van Limburg toegankelijk en betaalbaar zijn. De voorstellen van het huidige kabinet ten aanzien van de BTW verhoging binnen cultuur en het niet beschikbaar stellen van extra middelen voor grote restauratieopgaven, vormen een risico voor deze ambitie. We moeten dan ook nauw aansluiten bij het proces dat het rijk momenteel opzet rondom een stevige stelselherziening van cultuur en blijven inzetten op een sterke lobby om de Limburgse belangen op al deze punten te behartigen en ook in toekomst cultuur en erfgoed toegankelijk en betaalbaar te houden voor alle Limburgers.

Ontwikkelingen

Wat zeggen de data?

In 2023 lag het landelijk gemiddelde van provinciale cultuuruitgaven op €20,68 per inwoner. In Limburg lagen deze uitgaven op €56,15. De landelijke subsidies die Limburg ontving via de Rijkscultuurfondsen bedroegen €2,59 per inwoner, landelijk verschilde dit tussen provincies van € 0,64 tot € 11,14 per inwoner. Deze verdeling is illustratief voor de landelijke spreiding van Rijksmiddelen.

Totale provinciale cultuurlasten in 2021

Meerjarige subsidies verstrekt door de Rijkscultuurfondsen in 2022

Bron: Boekmanstichting Cultuurmonitor 2022/23

Externe en politieke ontwikkelingen

- Januari ’24: De regering heeft het Verdrag van Faro ondertekent. Dit Verdrag benadrukt een perspectief op erfgoed waarin mensen en hún relatie met erfgoed centraal staan. Ratificatie van het verdrag wordt in 2026 verwacht.
- Juli ’24: In het Advies Culturele basisinfrastructuur 2025-2028 van de raad voor Cultuur wordt het ministerie geadviseerd het aantal BIS-instellingen in Limburg te laten toenemen met 1 instelling en de subsidieaanvraag van Provinciaal Museum Limburg (Het Bonnefantenmuseum) te accepteren.
- Oktober ‘24: Toezegging Minister: Voor zomer van 2025 ontvangt de Kamer een brief over monumenten hierin wordt ingegaan op: 1) het plan “Grote monumenten” (wat kan wel binnen randvoorwaarden, wat is nodig, wie is eigenaar)
- November ’24: Het voorstel van het Kabinet om de Erfgoedwet te verbeteren met als doel een helder en toegankelijk erfgoedstelsel, waarin duidelijk is wie welke verantwoordelijkheid en rechten heeft. De eerste wetsvoorstellen worden verwacht in 2025.
- Februari ‘25: De Raad voor Cultuur start op verzoek van de minister een adviestraject over hoe de financiering van de cultuursector breder en duurzamer kan worden.

Mate van doelbereik

Cultuur in Limburg

Toegang tot cultuur is niet voor iedereen vanzelfsprekend. We werken daarom aan een gebalanceerd professioneel cultuuraanbod voor de hele provincie. De regio Noord- en Midden-Limburg heeft daarbij extra aandacht gekregen via ons besluit over de Culturele Infrastructuur 2025-2028 en het Groeiplan Noord- en Midden-Limburg om het cultureel aanbod en de culturele infrastructuur in de regio te versterken. We zetten ons blijvend in voor een evenwichtiger landelijke spreiding van Rijksmiddelen ten behoeve van de toegang tot cultuur voor iedereen.

Jeugd en Cultuur

Kinderen maken op school door cultuureducatie vaak voor het eerst kennis met cultuur. We verhogen de kansengelijkheid voor kinderen en jongeren door cultuureducatie op scholen te stimuleren via het programma Cultuureducatie met Kwaliteit. Hoewel partners aangeven dat de effecten van de corona-periode nog steeds voelbaar zijn, zien zij en wij een stijgende trend in het aantal jongeren dat in aanraking komt met cultuur.

Stimuleren van het Limburgs

De nadruk heeft gelegen op de totstandkoming van het Uitvoeringsprogramma Limburgse taal “Same veur ’t Limburgs 2025-2027”. In totaal ondersteunden wij in 2025 al 9 initiatieven die gericht zijn op het behoud van het Limburgs. Tegelijkertijd is er veel media-aandacht geweest voor de Limburgse taal. Limburgers hebben dit goed kunnen volgen. Ook de opening van het Hoes veur ’t Limburgs heeft (het belang van het behoud van) de Limburgse taal dichter bij de burgers gebracht.

Erfgoed voor de toekomst

Met de operationalisering van subsidieregelingen verhogen we het aantal monumenten in betere en duurzame staat. Binnen de regelingen hebben we extra aandacht voor de fysieke toegankelijkheid van erfgoed voor iedereen en stimuleren we partners om aan de slag te gaan met de verduurzaming van erfgoed. Een grote mijlpaal in behoud van erfgoed voor de toekomst is de gunning van de subsidie voor de grote restauratieopdracht van Abdij Rolduc, waarbij ook het rijk mee financiert. Gezien de schaarste in traditionele (rijks)financiering houden we de funding-strategieën van OCW nauwlettend in de gaten om waar mogelijk deze ook voor Limburg in te kunnen zetten.

Inzet van vrijwilligers

Erfgoed is overal en van iedereen. Dit omarmen we als provincie door niet alleen partners maar juist ook burgers te ondersteunen in het behouden en toegankelijk maken van Erfgoed. De afgelopen periode gaven we vorm aan de subsidieregeling Klein Limburgs Erfgoed zodat we vanaf april de Limburger die betrokken is als erfgoed-vrijwilliger bij zijn/haar erfgoedproject actief kunnen ondersteunen doormiddel van subsidies.

Erfgoed in Transitieopgaven

De actualisatie van de POVI biedt de uitgelezen kans om erfgoed als een provinciaal belang mee te laten wegen in alle transitieopgaven. We laten Erfgoed aanhaken bij de andere POVI onderwerpen door het erfgoedbelang integraal onderdeel te laten zijn van de afweging van alle provinciale belangen bij transities in de leefomgeving.

Waar staan we halverwege?

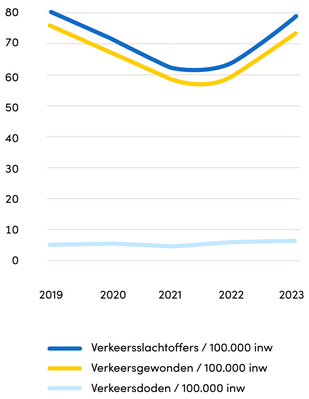
Binnen Limburg kun je vaak snel en comfortabel via A naar B en we voeren veel werk uit om dat zo te houden en waar nodig te verbeteren. Soms tegen hogere kosten dan we vooraf geraamd hadden en soms met meer Limburgs geld dan we redelijk vinden, zoals bij de Maaslijn. We blijven hier aandacht voor houden. Onze ambitie is immers dat iedere Limburger binnen een acceptabele tijd en tegen aanvaardbare kosten op zijn of haar bestemming komt.

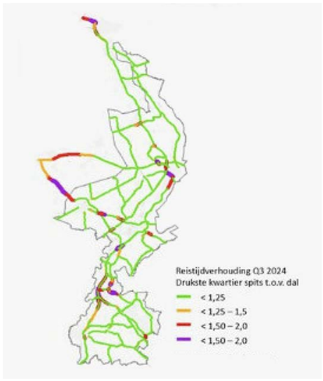
Ontwikkelingen

Wat zeggen de data?

Verkeersveiligheid en doorstroming blijven in Limburg een belangrijk aandachtspunt.

Aantal geregistreerde verkeers-slachtoffers per 100.0000 inwoners

Externe en politieke ontwikkelingen

- Netcongestie zet de transitie naar ZE van de OV concessie onder druk.
- Vervoerders zoals Arrivakampen met personeelstekorten.
- Doorrechterlijke uitspraken en (uitblijvend) rijksbeleid over stikstof staan aanleg en beheer van wegenonder druk
- Gestegen (materiaal)prijzen compliceren de kostenbeheersing van projecten
- Nederland kent een grote woningbouwopgave, de woningbouw rondom Limburgse IC-stations (“Limburg Centraal”) wordt onderzocht.
- Juni ‘24: Motie 3106 Berghorst c.s. over sociale veiligheid in het OV wordt opgevolgd met onderzoek.
- Juli ‘24: Een vierde EU-subsidie is toegekend voor de verduurzaming van de Limburgse binnenhavens.
- November ‘24: Motie 3137 Vaessenc.s. roept op tot aansluiting van de laatste trein vanuit Aken naar Sittard op trein naar Schiphol.

Mate van doelbereik

Infrastructuur op orde

We beheren en onderhouden onze provinciale infrastructuur waarvan de programmering is vastgelegd in de ‘Nota Infrastructurele Kapitaal-goederen’. De projecten verlopen binnen de afgesproken scope en planning, mede door het IPML en het uitvoeringskader ‘Zo Werken Wij! infrastructurele projecten’. Prijsstijgingen hebben we o.a. via de Motie Infra in control ingecalculeerd. We zetten in op het zo goed mogelijk benutten van onze bestaande infrastructuur en het realiseren van bestaande projecten. We zijn selectief bij het opstarten van nieuwe projecten, zonder dat we dit ten koste laten gaan van de verkeersveiligheid.

Veiliger in het verkeer

De drukte op de weg neemt toe, evenals het aantal verkeersslachtoffers. We analyseren de oorzaken en voeren interventies uit om het aantal slachtoffers weer te laten dalen. We werken aan fysieke maatregelen en gedragsinterventies.

Vaker duurzaam van A naar B

Samen met de Limburgse uitvoerings-organisaties stimuleren we actieve en duurzame mobiliteit, waaronder het fietsgebruik. De transitie naar Zero-Emissie voertuigen faciliteren we via de OV-Concessie en de Nationale Agenda Laad-infrastructuur. Door het verbeteren van onze binnenhavens worden goederen vaker duurzaam vervoerd over het water.

Beter openbaar vervoer

OV moet er zijn voor álle Limburgers, daarom realiseren we gratis OV voor Limburgers met een laag inkomen. We beheren en ontwikkelen de concessie met Arriva, daartoe hebben we o.a. het Ontwikkelplan OV geactualiseerd.
We werken samen met Arriva aan de kwaliteits-verbetering van het OV in Limburg. We richten ons daarbij op betrouwbaarheid, waaronder het terugdringen van rituitval. Het oordeel over de kwaliteit van het OV onder reizigers is al lange tijd stabiel. We voeren het Uitvoeringsprogramma Toegankelijkheid uit. Via het vervoerplan geven we invulling aan het verbeteren van de bereikbaarheid van Limburg, ook in het landelijk gebied.
In 2025 voeren we de mid-term revieuw uit. Gedurende deze coalitieperiode starten we met de eerste voorbereidingen van de nieuwe OV-concessie die start in 2031.

(Inter)nationaal beter bereikbaar

Vanaf juni ‘24 rijdt dedrielandentrein tussen Aken en Luik, de komende periode wordt gewerkt aan de betrouwbaarheid van deze verbinding. Vanaf april 2025 sluit in de nacht van vrijdag op zaterdag de laatste trein van Aken naar Sittard aan op de nachttrein naar Schiphol. De realisatie van de opwaardering van de Maaslijn start in 2025. Samen met het Rijk werken we aan onze (inter)nationale ambities (waaronder Weert-Hamont-Antwerpen en de IC naar Aachen).

Waar staan we halverwege?

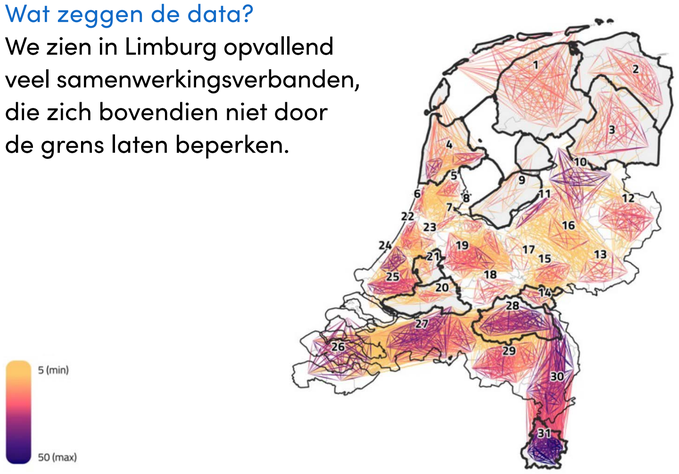
Naast regiobewuste investeringen vanuit Den Haag en Brussel en een resolute provinciale koers is samenwerking essentieel in het (aan)pakken van grote kansen én opgaven. Met de 31 gemeenten en vele maatschappelijke organisaties werken we aan thema's die bijzonder actueel zijn vanwege de druk op onze Europese waarden. In een grensregio met eigen uitdagingen moeten wij voortdurend zorgen voor het partnerschap met het rijk en Europa. Continue lobby en fundraising is vereist om onze doelen te bereiken. Om versneld subsidies te verwerven op de regionale programma's (EFRO/Interreg) brengen we meer focus aan.

Ontwikkelingen

Wat zeggen de data?

We zien in Limburg opvallend veel samenwerkingsverbanden, die zich bovendien niet door de grens laten beperken.

Aantal samenwerkingen tussen gemeenten

Externe en politieke ontwikkelingen

- Geopolitieke spanningen in en buiten Europa
- Commitment in buurlanden voor Einstein Telescoop
- 2024 en 2025: verkiezingen in België en Duitsland
- Europese Commissie presenteert contouren voor nieuw Meerjarig Financieel Kader
- Februari '24: kabinet honoreert nieuwe Regio Deals: € 20 mln. voor Midden-Limburg en € 10 mln. voor Noord-Limburg.
- Eind '24: Duitsland en Nederland herintroduceren grenscontroles
- December '24: Rijksoverheid introduceert nationaal Programma Vitale regio's om rapport Elke Regio telt opvolging te geven.
- Begin '25: honorering regiodeals: € 15 mln. voor Parkstad en € 10 mln. voor Zuid-Limburg.
- Herijking van het gemeentefonds zet voor veel gemeenten de begrotingsbalans onder druk, met name voor 2026.

Mate van doelbereik

Vrijheid is geen gegeven

Juist nu vieren we de waarde van vrijheid. In 2024 waren we gastprovincie voor de Nationale Viering Bevrijdingsdag en 5 mei-lezing en de nationale start van de viering van 80 jaar Vrijheid in Mesch in aanwezigheid van de Koning en Koningin. Jaarlijks blijven herdenken en vieren met jongeren, ouderen en veteranen met plechtigheden, steun aan educatieve activiteiten en bevrijdingsfeesten behoudt onze voortdurende aandacht.

Activiteiten voor een weerbare overheid

Geactualiseerd Bibob-beleid, meer onderzoekscapaciteit én een 0-meting in de strijd tegen ondermijning is gerealiseerd. De handreiking Limburgse Norm kreeg een plek in de provinciale organisatie. De aanpak van ondermijnende criminaliteit blijft noodzakelijk en voortdurend in ontwikkeling. Ook de thema's integriteit en veilige publieke dienstverlening kregen en krijgen zowel ambtelijk als bestuurlijk aandacht.

Een betrokken partner voor gemeenten en buurlanden

Met het tri-nationaal onderwijs versterken we onderwijs en onderzoek in de euregio en de Europese autonomie. We investeren in onze relaties met de buurlanden en zetten samen met partners in op Europese en nationale fondsen. We reserveerden 10 miljoen voor de regiodeals in Midden-Limburg en 5 miljoen voor Noord-Limburg. De Investeringsagenda Noord Limburg rondden we af met 1,75 miljoen in een laatste projecten-enveloppe. We versterken de samenwerking met Rijk, gemeenten en partners in de regio. Concrete projecten kunnen nu tot uitvoering komen. Met Limburgse gemeenten zetten we ook in op het versterken van de uitvoeringskracht. We voeren onze wettelijke taken van het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) adequaat uit.

Beter toegerust op de grote opgaven

De provincie koopt actief gronden aan voor provinciale opgaven als natuur, infrastructuur en bedrijvigheid. Met de vastgestelde nieuwe Nota Grond- en vastgoedbeleid hebben we meer regie in de ruimtelijke puzzel. Door een nieuw strategisch kennisteam en het programma databedreven provincie Limburg krijgen we basisinformatie voor regionale opgaven duurzaam op orde. Met dit koersdocument, de beleidsmonitor en de brede basismonitor voegen we data en informatie toe aan de bestaande P&C cyclus. Deze openbare informatie is voor het collectief en vermindert persoonsafhankelijkheid. Met focus in de strategische proposities sturen we op concrete lobbyresultaten.
We spraken sonderend met PS over de mogelijkhedenom de regeldruk terug te dringen, eigen procedures te vereenvoudigen en doorlooptijden te versnellen in het brede provinciale beleid.

Elke regio telt!

We zijn vertegenwoordigd in alle lagen van het IPO. Via de Rijks-aanpak Elke Regio Telt! en de opvolger Nationaal Programma Vitale Regio's brengen we steeds weer de Limburgse belangen in.

Meer dienstbaar en beter benaderbaar voor inwoners

PS is geconsulteerd voor het maken van plannen voor bestuurlijke vernieuwing o.a. voor jongerenparticipatie, de participatie-verordening, transparante informatievoorziening en een dienstbare en responsieve overheid (instellen provinciale contactfunctionaris, pilots VTH-beleid en uitvoering). Voor onze inwoners van de voormalige mijnstreek werken we samen met de 10 betrokken gemeenten en het ministerie van KGG aan een eerlijke afhandeling van mijnbouwschade via het nieuw op te richten schadeloket Instituut voor Mens, Milieu en Mijnbouw in Limburg (I3ML). Daarnaast monitoren we de ondergrond en treffen we beheersmaatregelen om verdere schade te voorkomen.

Begrotingswijziging 5 – 2025

Financiële gevolgen Meicirculaire provinciefonds 2025

PS 27 juni 2025

De lasten en baten van de begroting 2025 en bijhorende meerjarenraming 2026-2029 wijzigen als volgt:

€ x 1.000

Begrotingsprogramma		Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1	Perspectief voor het landelijk gebied	516	780	264	742	869	127	99	99	0	99	99	0	99	99	0
2	Samen leven en bestaanszekerheid	265	265	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Werken aan een toekomstbestendige economie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Nieuwe energie en leefmilieu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Leefbare steden en dorpen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cultuur en erfgoed voor iedereen	333	333	0	333	333	0	333	333	0	0	0	0	0	0	0
7	Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Provincie midden in de samenleving	215	215	0	185	185	0	185	185	0	185	185	0	185	185	0
9	Financiën en overhead	264	15.005	14.741	127	6.568	6.441	0	6.475	6.475	0	7.253	7.253	0	7.751	7.751
Totaal baten lasten en saldo		**1.592**	**16.597**	**15.005**	**1.387**	**7.955**	**6.568**	**617**	**7.092**	**6.475**	**284**	**7.536**	**7.253**	**284**	**8.034**	**7.751**
Mutatie reserves																
Totaal mutatie reserves		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal en resultaat		1.592	16.597	15.005	1.387	7.955	6.568	617	7.092	6.475	284	7.536	7.253	284	8.034	7.751

Toelichting

Programma 1: Perspectief voor het landelijk gebied

Via de Meicirculaire Provinciefonds ontvangt onze provincie nieuwe of aanvullende decentralisatie uitkeringen:

- Nationale parken: € 0,39 mln. in 2025 en € 0,64 mln. 2026. Voor het realiseren van de doelen van het Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 stelt het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) middelen beschikbaar. De middelen worden naar rato van het aantal nationale parken verdeeld tussen de provincies.
- Verbeterprogramma Vogelhabitatrichtlijn (VHR): € 0,13 mln., per jaar in 2025 en 2026. De middelen worden door LVVN verstrekt in het kader van het Verbeterprogramma VHR monitoring, waar Rijk en provincies gezamenlijk aan werken. Het Verbeterprogramma heeft als doel om een uniform en landelijk natuurmonitoringssysteem te ontwikkelen. De provincies hebben gezamenlijk geïnventariseerd wie welke taken oppakt in het verbeterprogramma en hoeveel capaciteit zij daarvoor kunnen leveren. Het resultaat is dat voor iedere provincie een bedrag van € 127.000 ter beschikking wordt gesteld ten behoeve van de benodigde capaciteit (1 fte).
- Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus: € 0,14 mln. in 2025. Sinds 3 juli 2023 zijn de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv) en de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv-plus) opengesteld, waarmee veehouders hun bedrijfslocaties tegen subsidie kunnen beëindigen. De bijdrage wordt beschikbaar gesteld op basis van door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) in de periode van 4 september 2024 t/m 23 januari 2025 geregistreerde ondertekende overeenkomsten tot beëindiging van de veehouderijlocatie.
- Nationale databank Flora en fauna (NDFF): € 0,08 mln. in 2025 en 0,10 mln. volgende jaren (structureel). Het ministerie van LVVN heeft middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van het beheer van NDFF. De Nationale Databank Flora en Fauna is de grootste natuurdatabank van Nederland. De data in de NDFF brengen in beeld waar en wanneer welke planten- en diersoorten zijn waargenomen.
- Monitoring Natuurherstel verordening: € 0,05 mln. in 2025 eenmalig. De Natuurherstel verordening (NHV) bevat aanvullende verplichtingen tot het beschermen en herstellen van ecosystemen. Onderdeel van de

NHV is het opzetten van additionele natuurmonitoring om te komen een basislijn in de kwaliteit van de natuur. Acht provincies zien hiervoor in 2025 kansen.

Programma 2: Samen leven en bestaanszekerheid

In de meicirculaire is de decentralisatie uitkering m.b.t. drugsdumpingen € 0,27 mln. voor 2025 ontvangen. Het ministerie van Justitie en Veiligheid stelt sinds 2021 middelen beschikbaar aan provincies ten behoeve van de subsidieregeling voor de opruimkosten van drugsafval. Om ruimte te geven aan de verdere uitwerking en implementatie van een landelijke aanpak drugsafval is, in overleg met de provincies, de aflopende subsidieregeling eenmalig verlengd tot 1 januari 2026. Inspelend op een hoger aantal subsidieaanvragen heeft het ministerie het totaalbudget verhoogd naar € 1,5 mln. De verdeelsleutel over de provincies betreft een voortzetting van de regeling 2024 die gebaseerd was op de ervaringscijfers van de kosten aan drugsdumpingen per provincie.

Programma 6: Cultuur en erfgoed voor iedereen

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) stelt in de periode 2025-2028 € 2 mln. per jaar beschikbaar aan de provincies Drenthe, Flevoland, Fryslân, Limburg, Overijssel en Zeeland om de regionale culturele infrastructuur te versterken en te ondersteunen. Eerder is vastgesteld dat in deze specifieke provincies extra investeringen nodig zijn op het gebied van de culturele infrastructuur. Met deze impuls kan de infrastructuur in de genoemde provincies verder worden versterkt. Het bedrag wordt evenredig verdeeld over de zes provincies (€ 333.330 per provincie).

Programma 8: Provincie midden in de samenleving

Via de meicirculaire ontvangen we de verlenging van de volgende decentralisatie uitkeringen:

- Weerbaar bestuur kleinere gemeenten: € 0,18 mln. per jaar t/m 2029. Deze DU stelt provincies in staat hun aanjagende en regisserende rol richting kleinere gemeenten te versterken bij de aanpak van ondermijnende druk, via bijvoorbeeld kennisuitwisseling en regionale samenwerking Om de slagkracht van kleinere gemeenten tegen oneigenlijke druk te vergroten, wordt aan alle 12 provincies een meerjarige bijdrage verstrekt van in totaal € 2 mln. per jaar. De ene helft van de beschikbare middelen wordt evenredig over de provincies verdeeld en de andere helft naar rato van het aantal kleinere gemeenten in de betreffende provincie
- Natuurbrandpreventie en -mitigatie: € 0,03 mln. in 2025 aanvullend op de ontvangen in december 2024 decentralisatie uitkering. Het ministerie van LVVN stelt nog € 0,53 mln. beschikbaar aan provincies waar een verhoogd risico op natuurbranden aan de orde is. De desbetreffende provincies worden hiermee in staat gesteld om bij te dragen aan het doel om natuurbrandbeheersing te versterken. De verdeling van dit budget is gebaseerd op ingediende aanvragen van provincies bij het ministerie van LVVN.

Programma 9: Financiën en overhead

De toename van de baten onder deze programma betreffen de bijstelling van de algemene uitkering van het provinciefonds. Deze meicirculaire laat een stijging zien in de uitkering met name door de bijstelling van de accres (structureel component) en incidentele bijstelling in 2025 in het plafond van het BTW compensatiefonds. De positieve bijstelling van de algemene uitkering laat het volgende effect zien op het begrotingsresultaat:

€ x 1.000

Algemene uitkering (AU) provinciefonds	2025	2026	2027	2028	2029
AU ná decembercirculaire 2024 (Voorstel Voorjarsnota 2025)	254.872	246.258	270.714	281.663	292.940
Stand AU ná de meicirculaire 2025	269.877	252.826	277.189	288.916	300.691
Toename Algemene uitkering	**15.005**	**6.568**	**6.475**	**7.253**	**7.751**

Ná deze 5e begrotingswijziging 2025 zijn de standen van de begroting en meerjarenraming bijgewerkt in onderstaande tabel:

€ x 1.000

	Begrotingsprogramma	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1	Perspectief voor het landelijk gebied	165.415	60.434	-104.981	82.012	20.216	-61.796	74.214	8.245	-65.968	63.191	2.387	-60.804	55.937	1.420	-54.517
2	Samen leven en bestaanszekerheid	26.376	265	-26.111	21.985	0	-21.985	20.309	0	-20.309	14.357	0	-14.357	14.357	0	-14.357
3	Werken aan een toekomstbestendige econom	83.434	7.302	-76.132	33.889	3.395	-30.494	27.360	3.835	-23.525	23.276	3.949	-19.328	22.480	4.093	-18.388
4	Nieuwe energie en leefmilieu	37.929	12.505	-25.424	28.173	5.304	-22.868	25.595	3.639	-21.956	25.180	3.310	-21.870	25.180	3.310	-21.870
5	Leefbare steden en dorpen	43.732	8.540	-35.192	27.716	2.912	-24.803	9.966	2.912	-7.054	9.510	2.912	-6.597	9.510	2.912	-6.597
6	Cultuur en erfgoed voor iedereen	61.304	6.025	-55.279	49.671	6.005	-43.666	45.826	6.005	-39.821	40.555	5.672	-34.884	38.449	5.672	-32.777
7	Een bereikbaar en toegankelijk Limburg	211.003	39.415	-171.588	170.316	23.772	-146.544	180.654	9.852	-170.802	179.300	9.791	-169.509	180.242	9.666	-170.576
8	Provincie midden in de samenleving	41.626	4.931	-36.695	23.018	917	-22.102	22.028	837	-21.191	21.783	876	-20.906	21.731	825	-20.906
9	Financiën en overhead	66.401	439.429	373.029	74.469	412.524	338.055	96.369	434.292	337.923	100.012	457.718	357.706	102.616	471.940	369.324
	Totaal baten lasten en saldo	**737.220**	**578.846**	**-158.374**	**511.249**	**475.045**	**-36.204**	**502.322**	**469.619**	**-32.703**	**477.163**	**486.615**	**9.452**	**470.502**	**499.838**	**29.336**
	Mutatie reserves															
	Toevoegingen aan reserves	52.319		-52.319	26.948		-26.948	12.999		-12.999	10.105		-10.105	9.422		-9.422
	Aanwending reserves		255.294	255.294		79.719	79.719		60.079	60.079		17.612	17.612		9.779	9.779
	Totaal mutatie reserves	**52.319**	**255.294**	**202.975**	**26.948**	**79.719**	**52.771**	**12.999**	**60.079**	**47.081**	**10.105**	**17.612**	**7.508**	**9.422**	**9.779**	**357**
	Totaal en resultaat	**789.539**	**834.140**	**44.601**	**538.197**	**554.764**	**16.567**	**515.320**	**529.698**	**14.378**	**487.268**	**504.228**	**16.960**	**479.924**	**509.618**	**29.693**

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Provinciefonds

Meicirculaire 2025

- Gedeputeerde Staten van de provincies

- Dagelijks bestuur van het Interprovinciaal Overleg

DGOBDR/ Bestuur, Financiën en Regio's

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
eventuele vragen per e-mail
postbus.gf@minbzk.nl

Datum
28 mei 2025

Kenmerk
2025-0000360404

circulaire

Onderwerp	meicirculaire provinciefonds 2025
Doelstelling	bekendmaking van beleid en het geven van informatie
Juridische grondslag	
Relaties met andere circulaires	meicirculaire 2024 (2024-0000287433); septembercirculaire 2024 (2024-0000752165); decembercirculaire 2024 (2024-0000918731)
Ingangsdatum	28 mei 2025
Geldig tot	1 juli 2026

Voorwoord

Voor u ligt de meicirculaire Provinciefonds 2025.

Provincies ontvangen op drie tijdstippen in het jaar informatie over de provinciefondsuitkeringen: in mei op basis van de Voorjaarsnota, in september op basis van de Miljoenennota en in december, ter afronding van het lopende jaar, op basis van de Najaarsnota. De meicirculaire informeert u over de provinciefondsuitkeringen voor 2025 en verder, gebaseerd op de voorjaarsbesluitvorming van het Rijk.

In het algemeen geldt voor de informatie uit de circulaires het voorbehoud van parlementaire besluitvorming. Dat geldt dit jaar uiteraard ook.

De politiek-bestuurlijke zaken worden in hoofdstuk 1 belicht. De circulaire is in belangrijke mate een financieel-technisch document. De latere hoofdstukken richten zich vooral op de doelgroep van financieel specialisten.

Ik wens u veel succes toe bij de uitvoering van uw taken.

Mede namens de Staatssecretaris Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane,
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

J.J.M. Uitermark

Inhoudsopgave

1 Hoofdpunten 5
1.1 Inleiding 5
1.2 Algemene uitkering 5
1.3 Decentralisatie-uitkering 6
2 Algemene uitkering 7
2.1 Inleiding 7
2.2 Wijzigingen in de omvang en verdeling van de algemene uitkering 7
1. Accres tranches en incidentele compensatie in grondslag 8
2. Afrekening ruimte onder plafond BCF 2024 11
3. EV opcenten MRB 12
2.3 Maatstaven, gewichten en uitkeringsfactoren 12
3 Decentralisatie-uitkeringen 15
3.1 Inleiding 15
3.2 Omvang en verdeling decentralisatie-uitkeringen 15
1. Nationale parken 16
2. Weerbaar bestuur kleine gemeenten 16
3. Verbreding en vernieuwing culturele infrastructuur 16
4. Natuur bij energieprojecten 17
5. Verbeterprogramma Vogelhabitatrichtlijn (VHR) 17
6. Drugsdumpingen 17
7. Amendement Friese taal 17
8. Toekomstbestendig maken energiebeleid 18
9. Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus 18
10. Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) 18
11. Natuurbrandpreventie en -mitigatie 19
12. Monitoring Natuurherstelverordening 19
13. Aanpak vakantieparken 19
14. Tegemoetkoming begunstigden GLB-regeling 19
15. Deltaprogramma Waddengebied 20
16. Onderzoek interbestuurlijk toezicht 20
17. Gebiedsbiografieën 20
4 Overige mededelingen 21
4.1 Inleiding 21
4.2 Provinciefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen 21
4.3 Landelijk gemiddelde kengetal belastingcapaciteit 22
4.4 Integraal overzicht financiën provincies 22
4.5 Website provinciefinanciën: www.findo.nl 22
4.6 Aanleveren Iv3-gegevens in JSON-formaat 23
4.7 Stopzetten EMU-enquête 23

4.8 Aanleveren jaarrekening 2024 23
Bijlagen 25
Bijlage 1 Ontwikkeling algemene uitkering 2025-2030 26
Bijlage 2 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2025-2030 27
Bijlage 3 Bedragen per eenheid 2024 28
Bijlage 4 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2024 29
Bijlage 5 Volumina maatstaven 2024 30
Bijlage 6 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2024 per provincie 31
Bijlage 7 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2024 38
Bijlage 8 Bevoorschotting 2024 39
Bijlage 9 Berekening provinciale opbrengst per opcent MRB 2024 40
Bijlage 10 Bedragen per eenheid 2025 41
Bijlage 11 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2025 42
Bijlage 12 Volumina maatstaven 2025 43
Bijlage 13 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2025 per provincie 44
Bijlage 14 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2025 50
Bijlage 15 Bevoorschotting uitkeringsjaar 2025 51
Bijlage 16 Bedragen per eenheid 2026 53
Bijlage 17 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2026 54
Bijlage 18 Volumina maatstaven 2026 55
Bijlage 19 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2026 per provincie 56
Bijlage 20 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2026 60
Bijlage 21 Overzicht meerjarige decentralisatie-uitkeringen 61
Bijlage 22 Toelichting maatstaven provinciefonds 2025 en verder 63
Bijlage 23 Overzicht overboekingen 2024 BTW-compensatiefonds 64

1 Hoofdpunten

1.1 Inleiding

Deze circulaire informeert provincies over de provinciefondsuitkeringen. Het provinciefonds is een belangrijke inkomstenbron van de provincies. Daarnaast bepalen factoren als specifieke uitkeringen, belastingopbrengsten, provinciale rentelasten en dividendopbrengsten mede de inkomsten van provincies. Zij vallen echter buiten het bestek van deze circulaire.

In deze circulaire vindt de verwerking plaats van de mutaties uit de Voorjaarsnota 2025 en de bijbehorende Eerste Suppletoire Begroting 2025 en de Nota van Wijziging bij de eerste suppletoire begroting 2025 van het Provinciefonds[1]. Dit hoofdstuk bevat een beknopte weergave van de belangrijkste mutaties uit de circulaire.

De indeling van de circulaire is afgestemd op de soorten uitkeringen die het provinciefonds kent: de algemene uitkering en de decentralisatie-uitkeringen.

1.2 Algemene uitkering

Accres

Het provinciefonds is een belangrijke inkomstenbron van de provincies. De jaarlijkse toe- en afname van het provinciefonds wordt het accres genoemd. In deze circulaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor de jaren 2026 en verder. Daarnaast is de definitieve afrekening van de accrestranche 2025 verwerkt. Het accres wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product (bbp).

Plafond BTW-compensatiefonds

Deze circulaire biedt informatie over de definitieve afrekening van de ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds (BCF) over 2024. Bij Miljoenennota 2025 werd de ruimte onder het plafond voor 2024 voor provincies geraamd op € 195 miljoen. Bij de definitieve afrekening blijkt deze ruimte te zijn toegenomen met € 173 miljoen. De totale ruimte onder het plafond van 2024 is € 368 miljoen. Dit wordt verrekend met het provinciefonds.

EV opcenten MRB

De gewichtscorrectie in de motorrijtuigenbelasting (MRB) voor volledig elektrische personenauto's is 30% voor de periode 2026 tot en met 2028. In 2029 bedraagt de correctie 25%. De tariefkorting in de motorrijtuigenbelasting werkt ook door in de provinciale opcenten. De provincies zullen voor de lagere inkomsten uit de provinciale opcenten in de periode 2026 tot en met 2029 worden gecompenseerd, dit gaat om cumulatief € 569 miljoen.

[1] Kamerstukken 2025/2026, 36 725, C, nr. 3

1.3 Decentralisatie-uitkering

De circulaire bevat voor uitkeringsjaar 2025 en verder ook een aantal wijzigingen in de decentralisatie-uitkeringen. Het gaat zowel om de aanpassing van bestaande als om nieuwe uitkeringen. In hoofdstuk 3 is een compleet overzicht opgenomen.

2 Algemene uitkering

2.1 Inleiding

Binnen het provinciefonds is de algemene uitkering de grootste component. Het bedrag aan algemene uitkering wordt verdeeld over de provincies via maatstaven, zoals het inwonertal van een provincie, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor (de voor alle provincies gelijke vermenigvuldigingsfactor). Die drie componenten zijn aan wijzigingen onderhevig. Dit hoofdstuk geeft informatie over de aanleiding voor die wijzigingen en over de uitwerking ervan. Paragraaf 2.2 bevat informatie over wijzigingen in de verdeling als gevolg van de ontwikkeling van de omvang van de algemene uitkering. Paragraaf 2.3 informeert de provincies over een aantal gegevens voor de berekening van de algemene uitkering, te weten: maatstaven, gewichten en uitkeringsfactoren.

De algemene uitkering is vrij besteedbaar voor provincies. Eventuele opmerkingen die over de algemene uitkering in deze circulaire worden gemaakt, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten provincies geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

2.2 Wijzigingen in de omvang en verdeling van de algemene uitkering

Tabel 2.2.1 bevat de wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering over de periode 2025 tot en met 2030 ten opzichte van de decembercirculaire 2024. Wijzigingen in de omvang van de algemene uitkering kunnen het gevolg zijn van:

1. Algemene mutaties
   Deze mutaties hebben betekenis voor de financiële ruimte van de provincies, zonder veranderingen in het takenpakket.
2. Taakmutaties
   Deze mutaties hebben betrekking op taakmutaties bij provincies en hebben corresponderende gevolgen voor inkomsten of uitgaven.

Tabel 2.2.1 geeft een totaalbeeld van de mutaties in de omvang van de algemene uitkering van circulaire op circulaire. De mutaties hebben betrekking op 2025 en verder en worden onder de tabel toegelicht. In bijlage 1 zijn de mutaties uit tabel 2.2.1 samengenomen met de mutaties uit eerdere circulaires. Deze bijlage geeft een totaalbeeld van de mutaties van jaar op jaar.

Tabel 2.2.1 Mutaties algemene uitkering 2025-2030 (bedragen in duizenden euro's)							
		2025	2026	2027	2028	2029	2030
	Stand decembercirculaire 2024	**3.357.921**	**3.297.923**	**3.580.866**	**3.726.897**	**3.877.271**	**3.877.271**
	Algemene mutaties						
1)	*Accres tranches en incidentele compensatie in grondslag*						
1a)	Accres tranches	31.861	34.918	33.681	44.010	50.632	236.095
1b)	Incidentele compensatie in grondslag						-17.230
2)	Afrekening ruimte onder plafond BCF 2024	172.800					
	taakmutaties						
3)	EV opcenten MRB		107.000	132.000	165.000	165.000	
	stand deze circulaire	**3.562.582**	**3.439.841**	**3.746.547**	**3.935.907**	**4.092.903**	**4.096.136**

In de bijlagen 7, 14 en 20 kunt u zien hoe de algemene uitkering in de uitkeringsjaren 2024, 2025 en 2026 over de provincies is verdeeld.

Toelichting

1. Accres tranches en incidentele compensatie in grondslag

1a. Accres tranches

Het provinciefonds is een belangrijke inkomstenbron van de provincies. De jaarlijkse toe- en afname van het gemeentefonds en het provinciefonds wordt het accres genoemd. In deze circulaire is een nieuwe accresraming opgenomen voor de jaren 2026 en verder. Daarnaast is de definitieve afrekening van de accrestranche 2025 verwerkt.

Vanaf 2024 is het accres gekoppeld aan de bbp-normeringssystematiek. Uitgangspunt is dat de fondsen meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product volgen. De normering wordt gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumeontwikkeling van de fondsen wordt gebaseerd op een 8-jaars (t-9 t/m t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp, waardoor het fonds minder schommelt. Het prijsdeel volgt de prijsontwikkeling van het bbp van het lopende jaar, waardoor de fondsen reëel ‘op niveau’ blijven. Conform Rijksbrede systematiek wordt de index in het voorjaar van het lopende jaar definitief. Het betreft een generieke normering die naar eigen inzicht van een individuele provincie kan worden ingezet.

Het accres is voor het jaar 2025 bij Voorjaarsnota 2025 definitief vastgesteld en de raming voor de jaren 2026 en verder is geactualiseerd op basis van de ontwikkeling van het bbp van het Centraal Economisch Plan (CEP) door het Centraal Planbureau (CPB). In tabel 2.2.2 zijn de actuele cijfers opgenomen:

Tabel 2.2.2 Indices	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Indices CPB bbp CEP 25						
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	2,16%	1,93%	1,82%	1,72%	1,61%	2,28%
Prijs bbp	3,63%	2,74%	2,52%	2,61%	2,50%	2,50%
Gecombineerde bbp index	**5,87%**	**4,72%**	**4,39%**	**4,37%**	**4,15%**	**4,84%**
Indices CPB decembercirculaire 2024 (Miljoenennota 2025 inclusief revisie)						
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	2,16%	1,93%	1,77%	1,67%	1,56%	
Prijs bbp	2,71%	2,65%	2,64%	2,42%	2,42%	
Gecombineerde bbp index	**4,93%**	**4,63%**	**4,46%**	**4,13%**	**4,02%**	
Verschil (nieuw-oud)						
Volume bbp (8-jaars gemiddelde)	0,00%	0,00%	0,05%	0,05%	0,05%	
Prijs bbp	0,92%	0,09%	-0,12%	0,19%	0,08%	
Gecombineerde bbp index	**0,94%**	**0,09%**	**-0,07%**	**0,24%**	**0,13%**	

Tabel 2.2.3 bevat de grondslag en de huidige accres raming zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2025 op basis van de bbp cijfers uit het CEP 2025.

Tabel 2.2.3 Grondslag en accres Voorjaarsnota 2025 (inclusief CBS-revisie)						
Bedragen in miljoenen euro	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Provinciefonds (voor zover onderdeel van de accresgrondslag; grondslag tranche 2025)	**3.390**	**3.185**	**3.147**	**3.144**	**3.143**	**3.126**
tranche 2025 volume	**73**	69	68	68	68	68
tranche 2025 Prijs	**126**	118	117	117	117	116
Mutaties in grondslag VJN in prijspeil 2025	**190**	11	7	5	3	1
Provinciefonds (voor zover onderdeel van de accresgrondslag; grondslag voor tranche 2026-2030)	**3.779**	**3.382**	**3.338**	**3.334**	**3.331**	**3.310**
tranche 2026 volume		65	64	64	64	64
tranche 2026 prijs		94	93	93	93	92
tranche 2027 volume			64	64	63	63
tranche 2027 prijs			90	90	89	89
tranche 2028 volume				63	63	62
tranche 2028 prijs				97	97	96
tranche 2029 volume					61	61
tranche 2029 prijs					97	96
tranche 2030 volume						90
tranche 2030 prijs						101
Cumulatief accres 2025-2030	**199**	**347**	**496**	**654**	**812**	**997**

Tabel 2.2.4 bevat het accres voor 2025 en verder zoals opgenomen in de decembercirculaire 2024. Tabel 2.2.5 bevat de mutaties in het accres tussen de stand decembercirculaire 2024 (inclusief Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)-revisie) en de stand Voorjaarsnota 2025. NB: De CBS-revisie is niet verwerkt in de stand Miljoenennota 2025, maar in de stand Voorjaarsnota 2025[2].

Tabel 2.2.4 Accres stand decembercirculaire 2024 (MJN 2025 inclusief revisie)

Bedragen in miljoenen euro	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
tranche 2025 volume	73	69	68	68	68
tranche 2025 prijs	94	88	87	87	87
tranche 2026 volume		64	64	64	64
tranche 2026 prijs		90	89	89	89
tranche 2027 volume			61	61	61
tranche 2027 prijs			93	93	93
tranche 2028 volume				60	60
tranche 2028 prijs				89	89
tranche 2029 volume					59
tranche 2029 prijs					92
Totaal accres	**167**	**312**	**462**	**610**	**761**

Tabel 2.2.5 Mutatie sinds decembercirculaire 2024

Bedragen in miljoenen euro	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
tranche 2025 volume	0	0	0	0	0
tranche 2025 prijs	32	30	30	30	30
tranche 2026 volume		1	1	1	1
tranche 2026 prijs		4	4	4	4
tranche 2027 volume			2	2	2
tranche 2027 prijs			-3	-3	-3
tranche 2028 volume				2	2
tranche 2028 prijs				8	8
tranche 2029 volume					3
tranche 2029 prijs					4
Totaal accres	**32**	**35**	**34**	**44**	**51**

[2] Kamerstukken 2024/2025, 36 600, nr. 41

1b. Incidentele compensatie in grondslag

De overgang van 'trap-op trap-af' systematiek naar de bbp-systematiek is grotendeels gecompenseerd voor de jaren 2024-2029. Het besluit tot het vervroegd invoeren van de nieuwe financieringssystematiek heeft invloed op de lopende begroting van gemeenten en provincies. Om die reden is besloten de impact hiervan volledig (2024) en deels (2025) te dempen. Ook voor 2026 tot en met 2029 vindt compensatie plaats (zie paragraaf 2.2.1c van de meicirculaire 2024 en Voorjaarsnota 2024[3]).

De compensatie voor het jaar 2029 (€ 17,2 miljoen) zit als gevolg van de extrapolatie van het budget van 2029 naar 2030 in de grondslag voor 2030. Middels deze mutatie wordt de grondslag gecorrigeerd.

2. Afrekening ruimte onder plafond BCF 2024

De bijdrage van het Rijk aan het BCF is geplafonneerd. Het plafond van het BCF is sinds 2015 gekoppeld aan de accrespercentages zoals die volgen uit de normeringssystematiek voor het gemeentefonds en provinciefonds.

Het plafond van het BCF wordt daarnaast aangepast voor taakmutaties (zoals decentralisaties) die gepaard gaan met toevoegingen of onttrekkingen aan het BCF. Hierdoor hebben decentralisaties geen effect op de ruimte onder het plafond van het BCF. Als het plafond overschreden wordt, komt het verschil ten laste van het gemeente- en het provinciefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond komt het verschil ten gunste van het gemeente- en provinciefonds.

Bij Miljoenennota 2025 werd de ruimte onder het plafond voor 2024 voor provincies geraamd op € 195 miljoen. Bij de definitieve afrekening blijkt deze ruimte te zijn toegenomen met € 173 miljoen. De totale ruimte onder het plafond van 2024 is € 368 miljoen. Dit wordt verrekend met het provinciefonds.

[3] Kamerstukken 2023/2024, 36 550, nr. 1, pg. 262

Tabel plafond BCF 2024 (bedragen x € 1.000)			
	stand meicirculaire 2025	stand septembercirculaire 2024	Verschil
	2024	**2024**	**2024**
BCF plafond aandeel provincies	**807.621**	**632.776**	**174.845**
W.v. stand septembercirculaire 2024	632.776		
W.v. overhevelingen i.v.m taakmutaties	174.845		
W.v. accres			
Uitgaven provincies	**439.648**	**437.600**	**2.047**
Ruimte onder plafond provincies	**367.973**	**195.176**	**172.798**

Bijlage 23 bevat zoals gebruikelijk een overzicht van alle mutaties van het plafond BCF. Het gaat om alle overboekingen die betrekking hebben op 2024. Er is een ondergrens gehanteerd van € 100.000.

3. EV opcenten MRB

De gewichtscorrectie in de MRB voor volledig elektrische personenauto's is 30% voor de periode 2026 tot en met 2028. Elektrische personenauto's zijn in de regel zwaarder en de gewichtscorrectie zorgt ervoor dat fossiele en elektrische personenauto's komende jaren gelijk worden belast. In 2029 bedraagt de correctie 25%. De tariefkorting in de MRB werkt ook door in de provinciale opcenten. De provincies zullen voor de lagere inkomsten uit de provinciale opcenten in de periode 2026 tot en met 2029 worden gecompenseerd via het provinciefonds. Dit gaat om cumulatief € 569 miljoen. De verdeling over de provincies zal in de septembercirculaire worden verwerkt als er ook meer helderheid is over het nieuwe verdeelmodel.

2.3 Maatstaven, gewichten en uitkeringsfactoren

De berekening van de algemene uitkering bestaat uit de vermenigvuldiging van het aantal eenheden van alle maatstaven met het bijbehorende gewicht per maatstaf (bedrag per eenheid). De som van deze producten, de zogenaamde uitkeringsbasis, wordt vervolgens vermenigvuldigd met de uitkeringsfactor. Hierna wordt achtereenvolgens ingegaan op de maatstaven, de bedragen per eenheid en de uitkeringsfactor.

Maatstaven

De bijlagen 5, 12 en 18 bevatten de volumina van de maatstaven voor respectievelijk de uitkeringsjaren 2024, 2025 en 2026. De toelichting op de maatstaven vanaf 2025 kunt u vinden in bijlage 22 van deze circulaire.

Maatstaf MRB

De berekening van de maatstaf MRB 2024 staat in bijlage 9 en is definitief geworden. De doorrekening 2025 vindt plaats in de septembercirculaire 2025.

Bedragen per eenheid

In de bijlagen 3, 10 en 16 staan de bedragen per eenheid voor respectievelijk de uitkeringsjaren 2024, 2025 en 2026. Daarnaast ontvangen provincies ook provinciespecifieke vaste bedragen. Deze zijn te vinden in respectievelijk de bijlagen 4, 11 en 17. De provinciespecifieke vaste bedragen over 2024 zijn ten opzichte van de decembercirculaire 2024 niet gewijzigd.

De provinciespecifieke vaste bedragen over 2025 zijn ten opzichte van de decembercirculaire 2024 niet gewijzigd.

De bedragen per eenheid en de provinciespecifieke vaste bedragen over 2026 worden in deze circulaire voor het eerst gepresenteerd en zijn opgenomen in respectievelijk de bijlagen 16 en 17. De provinciespecifieke vaste bedragen over 2026 zijn veranderd ten opzichte van die in uitkeringsjaar 2025 door verdeling van de reeds geboekte taakmutaties Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL-vergoeding) (zie paragraaf 2.2.4 van de septembercirculaire 2024), Wet Open Overheid (structureel) (zie paragraaf 2.2.4 van de meicirculaire 2021 en paragraaf 2.3.2 van de septembercirculaire 2021) en de taakmutatie Aanvalsplan Grutto (zie paragraaf 2.2.4 van de meicirculaire 2024).

Uitkeringsfactor

De uitkeringsfactor is de voor alle provincies gelijke vermenigvuldigingsfactor. Om de uitkeringsfactor te berekenen wordt de som van de algemene uitkering, de MRB-maatstaf en het veronderstelde rendement op eigen vermogen te delen door de uitkeringsbasis. De – landelijke - uitkeringsbasis is berekend door van alle maatstaven de aantallen te vermenigvuldigen met het bijbehorende bedrag per eenheid; er is ook een uitkeringsbasis voor elke provincie (het product van de provinciale aantallen en de bedragen per eenheid). De uitkeringsfactor verschilt per uitkeringsjaar en ligt voor de jaren 2025 tot en met 2030 tussen 1,412 en 1,573.

Het verloop van de uitkeringsfactoren over de periode 2024-2030 is opgenomen in tabel 2.3.1. Voor de periode 2025-2030 geldt dat de uitkeringsfactor voorlopig is.

Tabel 2.3.1 Ontwikkeling uitkeringsfactor 2024-2030

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Uitkeringsfactor	1,422	1,474	1,412	1,442	1,485	1,528	1,573

De uitkeringsfactor voor het uitkeringsjaar 2024 is ten opzichte van de decembercirculaire 2024 niet veranderd. De uitkeringsfactor over 2024 is definitief.

Het verschil met de decembercirculaire 2024 in de uitkeringsfactoren vanaf 2025 wordt voor het overgrote deel verklaard door de nieuwe gegevens over het accres en het BCF (zie paragraaf 2.2). Voor het jaar 2025 geldt een stijging van de uitkeringsfactor ten opzichte van de decembercirculaire 2024 van 1,417 naar 1,474; een stijging met 57 punten. De stijging is het gevolg van enerzijds het actualiseren van de maatstaven, waardoor de uitkeringsfactor met 1 punt daalt, en anderzijds de toevoeging van respectievelijk het accres en de ruimte onder het BCF, die samen met de overige mutaties, de uitkeringsfactor met 58 punten doet stijgen.

Bij de berekening van de uitkeringsfactor vanaf 2027 is uitgegaan van een trendmatige groei van de maatstaf aantal inwoners met 0,8%, de maatstaf miljoenen inwoners met 1,6%, de maatstaf aantal inwoners in landelijke gebieden met 0,1%, de maatstaf aantal inwoners vervoerregio met 1,1% en de maatstaf aandeel binnenwater met 1,0%. Voor de MRB ten slotte is een jaarlijkse groei gehanteerd van 0,9%.

3 Decentralisatie-uitkeringen

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat mededelingen over de decentralisatie-uitkeringen. Deze uitkeringen maken net als de algemene uitkering deel uit van het provinciefonds, maar hebben een eigen verdeling over de provincies.

Decentralisatie-uitkeringen zijn net als de algemene uitkering beleids- en bestedingsvrij en er vindt geen verantwoording naar het Rijk plaats, zoals bij specifieke uitkeringen wel het geval is. Eventuele opmerkingen die over decentralisatie-uitkeringen gemaakt worden in deze circulaire, zijn niet meer dan voorbeelden die illustreren met welke kosten provincies geconfronteerd worden. Dit inzicht is ook van belang voor de Tweede Kamer. Met de betreffende teksten wordt niet beoogd het bestedingsdoel nader te omschrijven, of op welke wijze dan ook de middelen te oormerken.

Paragraaf 3.2 informeert over de wijzigingen in de decentralisatie-uitkeringen en over de omvang en de verdeling ervan.

3.2 Omvang en verdeling decentralisatie-uitkeringen

Tabel 3.2.1 bevat de mutaties in de decentralisatie-uitkeringen ten opzichte van de decembercirculaire 2024 over de periode 2025 tot en met 2030. De mutaties hebben betrekking op 2025 en verder en worden onder de tabel toegelicht.

Bijlage 2 bevat het integrale overzicht van de decentralisatie-uitkeringen en de daarmee gemoeide bedragen over de periode 2025 tot en met 2030. In de bijlagen 13, 19 en 21 kunt u zien hoe alle decentralisatie-uitkeringen in de verschillende uitkeringsjaren over de provincies zijn verdeeld. De bedragen van de decentralisatie-uitkeringen over uitkeringsjaar 2024 staan in bijlage 6 en veranderen niet meer.

Tabel 3.2.1 Mutaties decentralisatie-uitkeringen 2025 - 2030 (bedragen in duizenden euro's)

		2025	2026	2027	2028	2029	2030
	stand septembercirculaire 2024	**198.943**	**198.491**	**27.721**	**27.471**	**26.828**	**26.828**
	Mutaties decembercirculaire	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Stand decembercirculaire 2024	**198.943**	**198.491**	**27.721**	**27.471**	**26.828**	**26.828**
	Mutaties deze circulaire						
1)	Nationale parken	2.188	3.643				
2)	Weerbaar bestuur kleine gemeenten	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	
3)	Verbreding en vernieuwing culturele infrastructuur	2.000	2.000	2.000	2.000		
4)	Natuur bij energieprojecten	1.957					
5)	Verbeterprogramma Vogelhabitatrichtlijn (VHR)	1.651	1.651	1.651			
6)	Drugsdumpingen	1.500					
7)	Amendement Friese taal	1.485					
8)	Toekomstbestendig maken energiebeleid	1.112					
9)	Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus	1.008					
10)	Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)	1.000	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200
11)	Natuurbrandpreventie en -mitigatie	530					
12)	Monitoring Natuurherstelverordening	452					
13)	Aanpak vakantieparken	200	200				
14)	Tegemoetkoming begunstigden GLB-regeling	77					
15)	Deltaprogramma Waddengebied	60	26				
16)	Onderzoek interbestuurlijk toezicht	60					
17)	Gebiedsbiografieën	41					
	stand deze circulaire	**216.264**	**209.211**	**34.572**	**32.671**	**30.028**	**28.028**

Toelichting

1. Nationale parken

Voor het realiseren van de doelen van het Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 stelt het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) middelen beschikbaar voor 2025 en 2026 via deze decentralisatie-uitkering. Het gaat om een totaalbedrag van € 5,8 miljoen, waarvan € 2,2 miljoen in 2025 wordt uitgekeerd en € 3,6 miljoen in 2026. De middelen worden na rato van het aantal nationale parken (17 parken in totaal) in een provincie verdeeld (€ 343.000 per park).

2. Weerbaar bestuur kleine gemeenten

Deze decentralisatie-uitkering stelt provincies in staat hun aanjagende en regisserende rol richting kleinere gemeenten te versterken bij de aanpak van ondermijnende druk, via bijvoorbeeld kennisuitwisseling en regionale samenwerking (zie ook paragraaf 3.2.7 van de decembercirculaire 2024). Om de slagkracht van kleinere gemeenten tegen oneigenlijke druk te vergroten, wordt aan alle 12 provincies een meerjarige bijdrage verstrekt van in totaal € 2 miljoen per jaar tot en met 2029. Deze middelen komen vanuit het programma 'Weerbaar Bestuur' en het programma 'Omgaan met Ongenoegen en Onrust'. De ene helft van de beschikbare middelen wordt evenredig over de provincies verdeeld en de andere helft naar rato van het aantal kleinere gemeenten in de betreffende provincie.

3. Verbreding en vernieuwing culturele infrastructuur

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) stelt in de periode 2025-2028 € 2 miljoen per jaar beschikbaar aan de provincies Drenthe, Flevoland, *Fryslân*, Limburg, Overijssel en Zeeland om de regionale culturele infrastructuur te versterken en te ondersteunen. Eerder is vastgesteld dat in deze specifieke provincies extra investeringen

nodig zijn op het gebied van de culturele infrastructuur. Met deze impuls kan de infrastructuur in de genoemde provincies verder worden versterkt. Het bedrag wordt evenredig verdeeld over de zes provincies (€ 333.330 per provincie).

4. Natuur bij energieprojecten

In 2025 is er, net als in 2024, een budget voor gemeenten en provincies gereserveerd voor het versterken van ecologie en biodiversiteit rondom projecten voor hernieuwbare energie op land (zie ook paragraaf 3.2.5 van de decembercirculaire 2024). Dit budget kan door Regionale Energie Strategieën (RES)-regio's worden gebruikt om energieprojecten in de regio te faciliteren en mogelijk te maken daarbij de lokale natuur te versterken. Voor deze decentralisatie-uitkering is bijna € 2 miljoen beschikbaar via het provinciefonds. De provincies: Drenthe, Flevoland, Noord-Holland en Overijssel zijn kashouders voor in totaal 6 RES-regio's. Per RES-regio is € 326.166 beschikbaar. Voor de overige 24 RES-regio's zijn gemeenten kashouders, zij ontvangen budget vanuit het gemeentefonds.

5. Verbeterprogramma Vogelhabitatrichtlijn (VHR)

Met deze overheveling worden middelen voor natuurmonitoring toegevoegd aan het provinciefonds. In de periode 2025-2027 is er jaarlijks een bedrag van bijna € 1,7 miljoen beschikbaar. De middelen worden door LVVN verstrekt in het kader van het Verbeterprogramma VHR monitoring, waar Rijk en provincies gezamenlijk aan werken. Het Verbeterprogramma heeft als doel om een uniform en landelijk natuurmonitoringssysteem te ontwikkelen. De provincies hebben gezamenlijk geïnventariseerd wie welke taken oppakt in het Verbeterprogramma en hoeveel capaciteit zij daarvoor kunnen leveren. Het resultaat is dat voor iedere provincie een bedrag van € 127.000 ter beschikking wordt gesteld ten behoeve van de benodigde capaciteit (1fte). De provincie Noord-Brabant ontvangt het dubbele bedrag (€ 254.000).

6. Drugsdumpingen

Alle provincies ontvangen een bijdrage voor de schade die particulieren en gemeenten ondervinden door drugsafvaldumpingen op hun grond. Het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) stelt sinds 2021 middelen beschikbaar aan provincies ten behoeve van de subsidieregeling voor de opruimkosten van drugsafval (zie ook paragraaf 3.2.3 van de meicirculaire 2021 en paragraaf 3.2.5 van de septembercirculaire 2020). Om ruimte te geven aan de verdere uitwerking en implementatie van een landelijke aanpak drugsafval is, in overleg met de provincies, de aflopende subsidieregeling eenmalig verlengd tot 1 januari 2026. Inspelend op een hoger aantal subsidieaanvragen heeft het ministerie van JenV het totaalbudget verhoogd naar € 1,5 miljoen. De verdeelsleutel over de provincies betreft een voortzetting van de regeling 2024 die gebaseerd was op de ervaringscijfers van de kosten aan drugsdumpingen per provincie.

7. Amendement Friese taal

Het ministerie van OCW stelt voor 2025 € 1,5 miljoen beschikbaar aan de provincie *Fryslân* voor leraren Fries in het primair- en voortgezet onderwijs naar aanleiding van het

amendement-Van der Molen[4] (zie ook paragraaf 3.2.3 van de meicirculaire 2024). Het doel is om het Friese onderwijs te optimaliseren.

8. Toekomstbestendig maken energiebeleid

In het bestuurlijk overleg Klimaat en Energie van 28 november 2023 en 18 januari 2024 is gesproken over de bekostiging van extra taken bij provincies en gemeenten voor het toekomstbestendig maken van het energiesysteem. Specifiek gaat het om taken op het gebied van het voorkomen van netcongestie, zoals het versnellen van de aanleg van infrastructuur, het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van energie via een stimuleringsprogramma energiehubs en het ondersteunen van bedrijven bij hun verduurzaming (zie ook paragraaf 3.2.8 van de decembercirculaire 2024).

Er is een budget van ruim € 1,1 miljoen beschikbaar voor provincies in 2025. De provincie Overijssel ontvangt € 370.500 en de provincie Noord-Holland € 741.000. De middelen worden aan de provincies Noord-Holland en Overijssel uitgekeerd omdat zij kashouder zijn voor gemeenten in de RES-regio's: Noord-Holland Zuid, Noord-Holland Noord en West-Overijssel. De middelen kunnen deze RES-regio's helpen om de extra taken te realiseren in de aanloop naar het volgende rapport van de Raad van Openbaar Bestuur, waarin de structurele capaciteitsinzet van partijen voor het klimaat- en energiebeleid opnieuw in kaart wordt gebracht.

9. Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus

Sinds 3 juli 2023 zijn de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv) en de Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv-plus) opengesteld, waarmee veehouders hun bedrijfslocaties tegen subsidie kunnen beëindigen. Zie ook paragraaf 3.2.11 van de decembercirculaire 2024.

De bijdrage wordt beschikbaar gesteld op basis van door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) in de periode van 4 september 2024 t/m 23 januari 2025 geregistreerde ondertekende overeenkomsten tot beëindiging van de veehouderijlocatie. De kadastrale ligging van de bedrijfslocatie waarop deze overeenkomst betrekking heeft, bepaalt naar welke provincie de bijdrage wordt uitgekeerd (€ 2.000 per locatie inclusief bijdrage aan het BTW-compensatiefonds).

Voor deze decentralisatie-uitkering is in 2025 een bedrag van € 1 miljoen beschikbaar exclusief bijdrage aan het BTW-compensatiefonds.

10. Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)

De NDFF is de grootste natuurdatabank van Nederland. De data in de NDFF brengen in beeld waar en wanneer welke planten- en diersoorten zijn waargenomen. Het ministerie van LVVN heeft middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van het beheer van NDFF door

[4] Kamerstuk 36200-VIII, nr. 60

het Interprovinciaal Overleg (IPO)/BIJ12. Met behulp van € 1 miljoen in 2025 en jaarlijks € 1,2 miljoen vanaf 2026 die het ministerie van LVVN via deze decentralisatie-uitkering ter beschikking stelt, worden de bijdragen van de provincies aan het beheer van het natuurregister NDFF aangevuld. De verdeelsleutel is gebaseerd op de verdeelsleutel van de bijdrage van provincies aan het beheer van de NDFF.

11. Natuurbrandpreventie en -mitigatie

Nederland ziet steeds meer brandgevoelige dagen met mogelijke omstandigheden waarbij er sprake kan zijn van onbeheersbare natuurbranden. Het ministerie van LVVN stelt daarom € 530.000 beschikbaar aan provincies waar een verhoogd risico op natuurbranden aan de orde is[5] (zie ook paragraaf 3.2.3 van de decembercirculaire 2024). De desbetreffende provincies worden hiermee in staat gesteld om bij te dragen aan het doel om natuurbrandbeheersing te versterken. De verdeling van dit budget is gebaseerd op ingediende aanvragen van provincies bij het ministerie van LVVN.

12. Monitoring Natuurherstelverordening

De Natuurherstelverordering (NHV) bevat aanvullende verplichtingen tot het beschermen en herstellen van ecosystemen. Onderdeel van de NHV is het opzetten van additionele natuurmonitoring om te komen een basislijn in de kwaliteit van de natuur. Acht provincies zien hiervoor in 2025 kansen. Het ministerie van LVVN stelt in 2025 voor de extra natuurmonitoring een totaalbedrag van € 452.000 beschikbaar. De verdeling van het budget is gebaseerd op een inschatting van de kosten van de provincies.

13. Aanpak vakantieparken

De aanpak van ondermijnende activiteiten op vakantieparken heeft al langer de aandacht, zie paragraaf 3.2.2 van de septembercirculaire 2022. Het Ariadne project is een samenwerkingsproject dat gericht is op het aanpakken van criminaliteit en ondermijning op en rondom vakantieparken. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) stelt samen met het ministerie van JenV aan de provincie Gelderland een bijdrage van in totaal € 400.000 ter beschikking voor het Ariadne project ten behoeve van de landelijk dekkende operationele ondersteuning van gemeenten in het kader van het verlengingsplan t/m 2026. De provincie Gelderland ontvangt hiervoor een bijdrage van € 200.000 in zowel 2025 als 2026.

14. Tegemoetkoming begunstigden GLB-regeling

In maart 2024 zijn door de Europese Commissie versoepelingsmaatregelen aangekondigd op het Gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB). Er is onduidelijkheid ontstaan tussen het ministerie van LVVN en de provincies over het naleven van de verplichting om 4% als niet-productief gebied aan te wijzen (GLMC 8[6]). Dit heeft doorwerking gehad op de

[5] Kamerbrief over investeren in de preventie en mitigatie van natuurbranden
[6] 4% niet-productief bouwland (GLMC 8) 2024 | RVO.nl

agrarische collectieven. Om recht te doen aan het goede beheer dat is geleverd en om de collectieven niet tekort te doen, komen LVVN (als beheerautoriteit GLB) en de provincies (als uitvoerder van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer) de collectieven financieel tegemoet. Hiervoor is een bedrag van € 77.000 beschikbaar. De verdeling van het budget per provincie is bepaald in overleg met de desbetreffende collectieven.

15. Deltaprogramma Waddengebied

Het Deltaprogramma Waddengebied 2023-2026 is een ontwikkelingsproject voor een veilig, klimaatbestendig en vitaal waddengebied (zie ook paragraaf 3.2.16 van de decembercirculaire 2024). Het ministerie van LVVN stelt tezamen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) een bijdrage aan de uitvoeringskosten van dit programma beschikbaar. De provincie *Fryslân* ontvangt hiervoor een budget van € 60.000 in 2025 en € 26.000 in 2026.

16. Onderzoek interbestuurlijk toezicht

Aan de provincie Groningen, als voorzitter van de Interprovinciale interbestuurlijk toezicht (IBT)-werkgroep, wordt een uitkering verstrekt die het mogelijk maakt een onderzoek te laten uitvoeren naar de werking van het provinciale IBT. Het gaat om een totaalbedrag van € 60.000.

17. Gebiedsbiografieën

Het ministerie van OCW stelt € 41.000 beschikbaar aan de provincie Gelderland voor het maken van een gebiedsbiografie van de Stedendriehoek. Het is een instrument dat de ontstaansgeschiedenis, de logica en de bestaande kwaliteiten van een gebied in kaart brengt en een perspectief geeft op hoe hiermee kan worden omgegaan bij de ruimtelijke ontwikkeling in het gebied (zie ook paragraaf 3.2.7 van de meicirculaire 2024). De gebiedsbiografie kan diverse regionale processen, zoals beschreven in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI), voeden.

4 Overige mededelingen

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat diverse mededelingen over de provinciefinanciën. Paragraaf 4.2 bevat mededelingen over het provinciefonds die zowel betrekking hebben op de algemene uitkering als op de decentralisatie-uitkeringen. Vervolgd wordt met mededelingen op het terrein van de provinciefinanciën.

4.2 Provinciefondstotalen, bevoorschotting en nominale ontwikkelingen

Provinciefondstotalen

Tabel 4.2.1 bevat een overzicht van de provinciefondstotalen 2025 – 2030. In de tabel zijn de bedragen uit de hoofdstukken 2 en 3 bij elkaar gebracht.

Tabel 4.2.1 Provinciefondstotalen 2025-2030 (bedragen in duizenden euro's)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Algemene uitkering	3.562.582	3.439.841	3.746.547	3.935.907	4.092.903	4.096.136
Decentralisatie-uitkeringen	216.264	209.211	34.572	32.671	30.028	28.028
Totaal	**3.778.846**	**3.649.052**	**3.781.119**	**3.968.578**	**4.122.931**	**4.124.164**

Bevoorschotting

In bijlage 8 kunt u zien wat voor de bevoorschotting van het uitkeringsjaar 2024 de financiële effecten zijn ten opzichte van de standen in de decembercirculaire 2024 als gevolg van de definitieve afrekening van de MRB-maatstaf 2024. Dit zijn de nog te verrekenen bedragen. De bedragen worden met de termijnbedragen 2025 van 7 juli 2025 verrekend.

De termijnbedragen 2025 staan in bijlage 15. De termijnbedragen in deze bijlage gelden tot en met 29 september 2025 (termijn 39) en worden betaalbaar gesteld vanaf 7 juli 2025. De betalingen van de voorschotten vinden plaats op de door de provincies aangegeven rekeningen.

De voorschotbedragen 2025 zoals opgenomen in bijlage 15 zullen, conform de septembercirculaire 2025, met ingang van 6 oktober 2025 (termijn 40) aan de geactualiseerde omvang en verdeling van het provinciefonds worden aangepast. U wordt hierover geïnformeerd in de septembercirculaire 2025.

Voor de volledigheid: aan de berekening van de voorschotten kunnen geen rechten worden ontleend voor de definitieve vaststelling van de uitkeringen.

Nominale ontwikkelingen

De algemene uitkering is via het accres afhankelijk van de ontwikkeling van het bbp waarin rekening is gehouden met loon- en prijsontwikkelingen. Daarmee is de algemene uitkering in de meerjarenraming uitgedrukt in het prijspeil van het betreffende jaar ofwel in lopende

prijzen. De decentralisatie-uitkeringen kennen geen correctie voor loon- en prijsontwikkelingen en betreffen nominale bedragen.

Het is van belang dat provincies in hun ramingen rekening houden met de loon- en prijsontwikkelingen. Om provincies, die niet beschikken over eigen loon- en prijsindexen, te faciliteren bij het omgaan met loon- en prijsontwikkelingen is tabel 4.2.2 opgenomen. De tabel bevat een aantal loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt voor de overheidssector. De cijfers zijn ontleend aan de meest recente publicaties van het CPB. Voor nadere informatie verwijzen wij naar de regelmatig bijgestelde prognoses op de website van het CPB, met name de rubriek Centraal Economisch Plan 2025.

Tabel 4.2.2 Prijsindexen CPB* CEP 2025

mutaties per jaar in %	2025	2026	2027	2028	2029	2030**
Prijs bruto binnenlands product (pbbp)	3,6	2,7	2,5	2,6	2,5	2,5
Prijs nationale bestedingen (pnb)	3,3	2,6	2,5	2,6	2,5	2,5
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	3,2	2,6	2,3	2,2	2,2	2,2
Loonvoet sector overheid	6,0	2,0	5,1	4,2	4,5	4,5
Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	6,2	1,8	5,7	4,6	4,3	4,3
Prijs bruto overheidsinvesteringen (iboi)	3,3	3,0	2,5	2,6	2,4	2,4
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)	2,9	2,1	2,2	2,2	2,3	2,3

* toelichting/ verduidelijking bij de kerngegevens is te vinden op: https://www.cpb.nl/artikel/toelichting-bij-kerngegevenstabel

** cijfers 2029 zijn doorgetrokken naar 2030

4.3 Landelijk gemiddelde kengetal belastingcapaciteit

In de meicirculaire wordt jaarlijks de benodigde informatie voor de berekening van het kengetal belastingcapaciteit opgenomen zoals aangegeven in de ministeriele regeling over de berekeningswijze van de financiële kengetallen (Besluit Begroting en Verantwoording). Voor provincies gaat het om het (ongewogen) landelijk gemiddelde aantal opcenten van alle provincies. Het laatst bekende gemiddelde aantal opcenten bedraagt voor 2025 (jaar t-1) 88,8. In de begroting en het jaarverslag 2025 (jaar t) van provincies kan dit gemiddelde worden gebruikt voor de berekening van het kengetal belastingcapaciteit in de verschillende jaren.

4.4 Integraal overzicht financiën provincies

Net als vorig jaar zal het ministerie van BZK het jaarlijkse Integraal Overzicht Financiën Provincies naar beide Kamers sturen. Het overzicht zal ingaan op de financiële positie, omvang van de baten en lasten, getrouwheid van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de specifieke uitkeringen.

4.5 Website provinciefinanciën: www.findo.nl

De gegevens in de online database met informatie over de financiën van decentrale overheden (www.findo.nl) worden op regelmatige basis geactualiseerd. De Iv3-data, zoals die door gemeenten en provincies zijn aangeleverd bij het CBS, zijn bijgewerkt tot en met de begroting van 2025 en de jaarrekeningen van 2023. Door deze informatie en openbare documenten op één plaats beschikbaar te stellen, wil het ministerie van BZK bijdragen aan de transparantie en openbaarheid van de financiën van decentrale overheden. De gegevens uit deze circulaire zullen zo spoedig mogelijk worden verwerkt, zodat u de meest actuele stand kunt raadplegen.

4.6 Aanleveren Iv3-gegevens in JSON-formaat

Zoals in de meicirculaire 2024 (paragraaf 4.5) en IBI-nieuwsbrief 131 is gemeld, is het vanaf boekjaar 2026 alleen mogelijk om Iv3-gegevens in JSON-formaat aan te leveren bij het CBS, en niet langer in Excel-formaat. Nu is het nog mogelijk om in beide bestandsformaten aan te leveren. Een tachtigtal decentrale overheden levert al in JSON-formaat aan.

De eerste aanlevering voor boekjaar 2026 is 14 november 2025. Dan moeten Iv3-gegevens over de begroting 2026 uiterlijk worden aangeleverd.

Voor decentrale overheden waar overgang naar aanleveren in JSON-formaat niet per boekjaar 2026 lukt, heeft het CBS een tool waarmee decentrale overheden handmatig Excel-bestanden kunnen converteren naar JSON-bestanden. Deze is hier te vinden onder "Procedure en middelen voor aanleveren Iv3 in JSON-formaat". De vertaaltool wordt onderhouden tot en met boekjaar 2027. Het verdient dan ook aanbeveling om snel over te schakelen op JSON.

Meer informatie over aanleveren in JSON-formaat is hier te vinden[7].

4.7 Stopzetten EMU-enquête

Het CBS zal met ingang van begrotingsjaar 2026 stoppen met de Economische en Monetaire Unie (EMU)-enquête onder decentrale overheden. Hiermee wordt beoogd om de administratieve lasten van de aanlevering te verminderen. De verplichting voor het opnemen van de EMU-saldo in de begroting voor het begrotingsjaar[8] en de drie jaar van de meerjarenraming[9], vervalt hiermee niet. De verandering ziet dus uitsluitend toe op de aanlevering bij het CBS en niet op het opnemen van de informatie in de begroting.

4.8 Aanleveren jaarrekening 2024

Conform artikel 204 van de Provinciewet dient de vastgestelde jaarrekening 2024 uiterlijk 15 juli 2025 te worden aangeleverd bij de minister van BZK. We gaan er vooralsnog vanuit dat deze datum haalbaar is. Mocht dit toch niet haalbaar blijken, dan zullen wij hier coulant mee omgaan en hoeft geen officieel verzoek tot uitstel te worden ingediend. Wel verzoeken wij u ons dan hiervan op de hoogte te stellen via postbusfinancieeltoezicht@minbzk.nl.

[7] Vragen kunnen worden gesteld via kredo@cbs.nl
[8] Artikel 20 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
[9] Artikel 23 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten

Bijlagen

Bijlage 1 Ontwikkeling algemene uitkering 2025-2030

Ontwikkeling algemene uitkering 2025-2030 (bedragen in duizenden euro's)

Uitkeringsjaar	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Uitkeringen voorafgaand jaar	3.554.618	3.562.582	3.439.841	3.746.547	3.935.907	4.092.903
algemene mutaties						
Accres	191.786	30.239	140.640	158.820	157.236	185.463
Incidentele compensatie	12.460	-170.770	190	-210	-240	-17.230
Plafond BTW-compensatiefonds	-55.083	-172.800				
Schrappen oploop Opschalingskorting	10.000	0				
Financieringssystematiek			80.000			
Minder provincies	-10.000					
Eenmalige rijksbijdrage		80.000	-80.000			
taakmutaties						
Wet Open Overheid (structureel)	677	678				
Wet Open Overheid (incidenteel)			-1.575			
Opcenten MRB (coalitieakkoord)	-124.000					
Aanvalsplan grutto	750	345	0	-2.250		
Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)	-20.372					
Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL-vergoeding)	1.746	2.567	644			
OV-aanbod op peil houden en verbeteren			74.420			
Voorkomen tariefstijging			67.387			
EV opcenten MRB		107.000	25.000	33.000		-165.000
stand deze circulaire	**3.562.582**	**3.439.841**	**3.746.547**	**3.935.907**	**4.092.903**	**4.096.136**

Bijlage 2 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2025-2030

Overzicht van decentralisatie-uitkeringen (bedragen in duizenden euro's)

Uitkeringsjaar	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Vindplaats
OV-aanbod op peil houden en verbeteren	74.420	74.420					sepcirc. 2024, H3
Voorkomen tariefstijging regionaal OV tarief	67.387	67.387					sepcirc. 2024, H3
Waddenfonds	28.878	28.878					juncirc. 2012, H3
Monumentenzorg	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	sepcirc. 2017, H3
Na-ijlende effecten mijnbouw	647	647	647	647	647	647	deccirc. 2024, H3
Bestuursafspraak Friese taal en cultuur	268	268	268	268			sepcirc. 2024, H3
Regionale Energie Strategieën	2.619	2.619	2.619	2.619	2.619	2.619	sepcirc. 2023, H3
Fryske Akademie	1.559	1.559	1.559	1.559	1.559	1.559	sepcirc. 2020, H3
Verkeersveiligheid	1.185	1.185	1.185	1.185	1.185	1.185	sepcirc. 2023, H3
Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed	818	818	818	818	818	818	sepcirc. 2024, H3
Ontwikkeling economische agenda	452						sepcirc. 2024, H3
Cultuur en media (Bestuursafspraak Friese taal en cultuur	375	375	375	375			sepcirc. 2024, H3
Hergebruik stedelijk afvalwater	250	250	250				meicirc. 2023, H3
Veilig wonen	85	85					sepcirc. 2023, H3
Nationale parken	2.188	3.643					meicirc. 2025, H3
Weerbaar bestuur kleine gemeenten	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000		meicirc. 2025, H3
Verbreding en vernieuwing culturele infrastructuur	2.000	2.000	2.000	2.000			meicirc. 2025, H3
Natuur bij energieprojecten	1.957						meicirc. 2025, H3
Verbeterprogramma VHR	1.651	1.651	1.651				meicirc. 2025, H3
Drugsdumpingen	1.500						meicirc. 2025, H3
Amendement Friese taal	1.485						meicirc. 2025, H3
Toekomstbestendig maken energiebeleid	1.112						meicirc. 2025, H3
Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus	1.008						meicirc. 2025, H3
Nationale Databank Flora en Fauna	1.000	1.200	1.200	1.200	1.200	1.200	meicirc. 2025, H3
Natuurbrandpreventie en -mitigatie	530						meicirc. 2025, H3
Monitoring Natuurherstelverordening	452						meicirc. 2025, H3
Aanpak vakantieparken	200	200					meicirc. 2025, H3
Tegemoetkoming begunstigden GLB-regeling	77						meicirc. 2025, H3
Deltaprogramma Waddengebied	60	26					meicirc. 2025, H3
Onderzoek Interbestuurlijk Toezicht	60						meicirc. 2025, H3
Gebiedsbiografieën	41						meicirc. 2025, H3
Totaal decentralisatie-uitkeringen	**216.264**	**209.211**	**34.572**	**32.671**	**30.028**	**28.028**	

Bijlage 3 Bedragen per eenheid 2024

Overzicht verdeelmaatstaven en bedragen per eenheid 2024

Uitkeringsfactor	1,422
Maatstaf	Bedrag per eenheid 2024
Inwoners	166,74
Miljoenen inwoners	-17,82
Inwoners landelijk gebied	64,47
Inwoners vervoerregio	-91,35
Aandeel binnenwater	3,05
Oeverlengte	436,77
Opcenten MRB	-65,90
Rendement eigen vermogen	per provincie verschillend, zie bijlage 7
Provinciespecifiek vast bedrag	per provincie verschillend, zie bijlage 4

Bijlage 4 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2024

	Provinciespecifiek vast bedrag 2024 deccirc 2024	Mutatie deze circulaire	Provinciespecifiek vast bedrag 2024 deze circulaire
Groningen	54.602.307,52		54.602.307,52
Fryslân	48.581.705,69		48.581.705,69
Drenthe	49.056.378,80		49.056.378,80
Overijssel	34.834.451,32		34.834.451,32
Gelderland	73.973.415,05		73.973.415,05
Utrecht	54.517.541,71		54.517.541,71
Noord-Holland	52.025.104,84		52.025.104,84
Zuid-Holland	53.282.544,45		53.282.544,45
Zeeland	46.467.267,17		46.467.267,17
Noord-Brabant	49.171.722,12		49.171.722,12
Limburg	47.552.058,58		47.552.058,58
Flevoland	49.505.540,81		49.505.540,81

NB De bedragen in deze tabel zijn zoals gebruikelijk gepresenteerd exclusief uitkeringsfactor

Bijlage 5 Volumina maatstaven 2024

Volumina 2024

	Inwoners	Miljoenen inwoners	Inwoners landelijk gebied	Inwoners vervoerregio	Aandeel binnenwater	Oeverlengte	Opcenten motorrijtuigen belasting	Rendement eigen vermogen	Provinciespecifiek vast bedrag
Groningen	601.347	361.618	312.440	0	1.838.931	61.043	681.346	1	1
Fryslân	661.904	438.117	439.690	0	2.481.716	112.480	850.641	1	1
Drenthe	504.129	254.146	337.370	0	908.993	54.288	681.703	1	1
Overijssel	1.189.033	1.413.799	538.080	0	3.728.307	73.375	1.493.197	1	1
Gelderland	2.149.071	4.618.506	945.930	0	7.603.736	83.171	2.644.599	1	1
Utrecht	1.400.057	1.960.160	330.970	0	6.805.272	74.578	1.822.428	1	1
Noord-Holland	2.976.487	8.859.475	529.670	1.650.734	17.005.255	170.493	3.515.736	1	1
Zuid-Holland	3.840.460	14.749.133	553.450	2.475.069	51.993.531	196.153	3.972.681	1	1
Zeeland	391.634	153.377	250.270	0	2.140.781	40.574	528.548	1	1
Noord-Brabant	2.644.739	6.994.644	1.012.690	0	9.551.548	90.690	3.522.022	1	1
Limburg	1.133.255	1.284.267	528.220	0	3.546.149	29.487	1.447.181	1	1
Flevoland	450.826	203.244	146.130	0	3.037.651	38.673	508.770	1	1
Totaal	**17.942.942**	**41.290.486**	**5.924.910**	**4.125.803**	**110.641.870**	**1.025.005**	**21.668.852**	**12**	**12**

Bijlage 6 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2024 per provincie

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2024

	Voorkomen tariefstijging regionaal OV-tarief	OV-aanbod op peil houden en verbeteren	Regionaal OV studenten reisproduct	Verbeteren toegankelijkheid OV	Monu-mentenzorg	Waddenfonds
Groningen	4.976.010	6.625.873	6.936.251	2.204.226	1.083.818	9.626.000
Fryslân	3.926.512	5.702.354	7.256.185	1.779.174	1.348.915	9.626.000
Drenthe	1.897.413	2.610.126	3.190.476	320.668	738.935	0
Overijssel	5.788.465	7.555.329	8.843.006	3.027.613	1.658.409	0
Gelderland	9.968.530	10.877.190	12.498.481	3.345.109	2.680.834	0
Utrecht	9.340.797	8.303.843	8.260.757	1.020.173	2.292.840	0
Noord-Holland	4.011.665	3.766.382	4.295.605	462.721	2.562.441	9.626.000
Zuid-Holland	7.981.987	8.203.298	6.725.633	2.134.037	2.326.942	0
Zeeland	1.373.004	1.814.837	1.844.072	222.963	913.307	0
Noord-Brabant	8.030.560	9.005.508	13.812.334	1.106.377	2.325.655	0
Limburg	6.930.662	6.993.775	9.352.991	2.848.966	1.938.949	0
Flevoland	3.161.528	3.013.563	1.687.807	370.233	128.955	0
Totaal	**67.387.133**	**74.472.078**	**84.703.598**	**18.842.260**	**20.000.000**	**28.878.000**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2024 (vervolg)

	Na-ijlende effecten mijnbouw	Fryske Akademie	Drugs-dumpingen	Versterking Omgevings-veiligheids-diensten	Hergebruik stedelijk afvalwater	Regionale Energie Strategieën
Groningen	0	0	9.872	30.000	20.833	0
Fryslân	0	1.559.000	9.872	26.000	20.833	0
Drenthe	0	0	17.358	17.000	20.833	423.873
Overijssel	0	0	28.588	42.000	20.833	855.529
Gelderland	0	0	135.271	78.000	20.833	0
Utrecht	0	0	34.203	32.000	20.833	0
Noord-Holland	0	0	49.176	76.000	20.833	1.054.702
Zuid-Holland	0	0	116.555	168.000	20.833	0
Zeeland	0	0	30.460	31.000	20.833	0
Noord-Brabant	0	0	380.455	114.000	20.833	0
Limburg	3.351.000	0	176.447	50.000	20.833	0
Flevoland	0	0	11.743	11.000	20.833	284.664
Totaal	**3.351.000**	**1.559.000**	**1.000.000**	**675.000**	**249.996**	**2.618.768**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2024 (vervolg)

	Verkeers veiligheid	Veilig wonen	Versterking vergunningverlening maatwerkaanpak	Uitvoeringskosten Omgevingswet	Amendement Friese taal	Bestuursafspraak Friese taal en cultuur
Groningen	129.039	7.062	488.910	67.623	0	0
Fryslân	175.525	7.062	0	76.099	1.400.000	2.968.000
Drenthe	124.230	7.062	0	58.926	0	0
Overijssel	36.868	7.062	257.720	80.679	0	0
Gelderland	100.186	7.062	0	125.259	0	0
Utrecht	12.022	7.062	0	97.586	0	0
Noord-Holland	134.650	7.062	2.036.178	90.105	0	0
Zuid-Holland	12.022	7.062	1.335.975	122.230	0	0
Zeeland	144.267	7.062	754.210	48.702	0	0
Noord-Brabant	64.920	7.062	433.955	123.023	0	0
Limburg	93.774	7.062	542.918	76.628	0	0
Flevoland	157.091	7.062	0	55.140	0	0
Totaal	**1.184.594**	**84.744**	**5.849.866**	**1.022.000**	**1.400.000**	**2.968.000**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2024 (vervolg)

	Cultuur en media (Bestuursafspraak Friese taal en cultuur)	Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed	Ontwikkeling economische agenda	Tooling Provincie Zuid-Holland	Uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus	Netwerk grens-informatiepunten
Groningen	0	59.000	400.000	0	1.931	0
Fryslân	375.000	94.400	0	0	19.306	0
Drenthe	0	59.000	0	0	25.098	0
Overijssel	0	70.800	0	0	71.431	0
Gelderland	0	82.600	0	0	297.309	0
Utrecht	0	76.700	0	0	9.653	0
Noord-Holland	0	0	0	0	3.861	0
Zuid-Holland	0	94.400	0	100.000	0	0
Zeeland	0	92.040	0	0	5.792	0
Noord-Brabant	0	94.400	0	0	140.932	60.000
Limburg	0	59.000	0	0	125.488	0
Flevoland	0	35.400	0	0	5.792	0
Totaal	**375.000**	**817.740**	**400.000**	**100.000**	**706.593**	**60.000**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2024 (vervolg)

	Gebieds-biografie	Indirecte uitvoeringskosten Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)	Spreidingswet	Natuurbrand-preventie en -mitigatie	Saneringsregeling IJsselmeervisserij	Natuur bij Energieprojecten
Groningen	0	2.043.479	360.586	0	0	0
Fryslân	0	7.298.140	450.367	62.500	0	0
Drenthe	0	2.627.330	357.398	250.000	0	462.333
Overijssel	41.000	6.714.288	840.039	304.000	0	924.665
Gelderland	0	7.298.140	1.554.438	740.000	0	0
Utrecht	0	2.627.330	1.089.992	450.000	0	0
Noord-Holland	0	2.335.405	2.163.516	945.000	0	924.665
Zuid-Holland	0	3.503.107	2.626.500	0	0	0
Zeeland	0	1.751.554	280.102	300.000	0	0
Noord-Brabant	0	8.757.768	1.950.883	1.300.000	0	0
Limburg	0	3.503.107	751.984	835.000	0	0
Flevoland	0	583.851	324.195	0	5.000.000	462.333
Totaal	**41.000**	**49.043.499**	**12.750.000**	**5.186.500**	**5.000.000**	**2.773.996**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2024 (vervolg)

	Weerbaar bestuur kleine gemeenten (ihkv tegengaan ondermijning)	Toekomstbestendig maken energiebeleid	Ondersteuning provincies opstellen ruimtelijk arrangement (NOVEX)	Pachtmaatregelen stikstof	Natuurinclusief isoleren	Erfgoed Deal
Groningen	111.673	0	80.417	0	0	0
Fryslân	135.965	0	80.417	0	0	0
Drenthe	119.771	0	80.417	0	0	0
Overijssel	152.159	370.500	80.417	950.000	0	0
Gelderland	261.471	0	80.417	0	0	0
Utrecht	148.111	0	80.417	0	424.800	0
Noord-Holland	216.937	741.000	80.417	0	0	0
Zuid-Holland	192.645	0	80.417	0	0	0
Zeeland	127.868	0	80.417	0	0	242.000
Noord-Brabant	253.374	0	80.417	0	0	0
Limburg	184.548	0	80.417	0	0	0
Flevoland	95.479	0	80.417	0	0	0
Totaal	**2.000.001**	**1.111.500**	**965.004**	**950.000**	**424.800**	**242.000**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2024 (vervolg)

	Beheersing Rivierkreeft	Verkenning vloed Eems Delta	Deltaprogramma Waddengebied	Ontwikkeling van het Ruimtelijk Perspectief Hollandse Waterlinie (RPHW)	Droogteportaal	Totaal
Groningen	0	134.000	0	0	0	35.396.603
Fryslân	0	0	91.000	0	0	44.488.626
Drenthe	0	0	0	0	0	13.408.247
Overijssel	0	0	0	0	0	38.721.400
Gelderland	0	0	0	0	0	50.151.130
Utrecht	0	0	0	83.000	0	34.412.119
Noord-Holland	0	0	0	0	0	35.604.321
Zuid-Holland	200.000	0	0	0	0	35.951.643
Zeeland	0	0	0	0	0	10.084.490
Noord-Brabant	0	0	0	0	25.000	48.087.456
Limburg	0	0	0	0	0	37.923.549
Flevoland	0	0	0	0	0	15.497.086
Totaal	**200.000**	**134.000**	**91.000**	**83.000**	**25.000**	**399.726.670**

Bijlage 7 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2024

Verdeling provinciefondsuitkeringen 2024

	Uitkeringsbasis	Algemene uitkering bruto (kolom 1 * uf)	OEM / vermogen	MRB-capaciteit	Algemene uitkering netto (kolom 2 t/m 4)	Decentralisatie-uitkeringen	Totale uitkeringen provinciefonds (kolom 5 en 6)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Groningen	200.840.371	285.578.159	-8.803.660	-44.900.734	231.873.765	35.396.603	267.270.368
Fryslân	236.184.271	335.834.220	-15.806.425	-56.057.247	263.970.548	44.488.626	308.459.174
Drenthe	176.820.009	251.423.219	-3.364.478	-44.924.244	203.134.497	13.408.247	216.542.744
Overijssel	286.009.268	406.681.185	-28.769.476	-98.401.652	279.510.057	38.721.400	318.231.457
Gelderland	470.509.836	669.025.515	-57.073.141	-174.279.051	437.673.323	50.151.130	487.824.453
Utrecht	327.700.143	465.962.112	-6.786.948	-120.097.973	339.077.191	34.412.119	373.489.310
Noord-Holland	400.134.232	568.957.310	-18.256.839	-231.687.014	319.013.457	35.604.321	354.617.778
Zuid-Holland	484.648.679	689.129.762	-2.481.924	-261.799.688	424.848.150	35.951.643	460.799.793
Zeeland	149.420.937	212.464.037	-10.021.375	-34.831.342	167.611.320	10.084.490	177.695.810
Noord-Brabant	499.541.964	710.306.765	-46.093.443	-232.101.235	432.112.087	48.087.456	480.199.543
Limburg	271.374.494	385.871.764	-23.792.099	-95.369.206	266.710.459	37.923.549	304.634.008
Flevoland	156.631.503	222.716.857	-105.754	-33.527.956	189.083.147	15.497.086	204.580.233
Totaal	**3.659.815.708**	**5.203.950.905**	**-221.355.562**	**-1.427.977.342**	**3.554.618.001**	**399.726.670**	**3.954.344.671**

Bijlage 8 Bevoorschotting 2024

Bevoorschotting uitkeringsjaar 2024

	Nog te verrekenen bedragen 2024		
	algemene uitkering 2024 (1)	*stand decembercirculaire 2024 (2)*	*nog te betalen/ te ontvangen*
Groningen	231.873.765	232.379.187	-505.422
Fryslân	263.970.548	264.521.796	-551.248
Drenthe	203.134.497	203.593.892	-459.395
Overijssel	279.510.057	279.972.134	-462.077
Gelderland	437.673.323	438.599.547	-926.224
Utrecht	339.077.191	338.431.442	645.749
Noord-Holland	319.013.457	316.088.735	2.924.722
Zuid-Holland	424.848.150	425.232.794	-384.644
Zeeland	167.611.320	167.711.725	-100.405
Noord-Brabant	432.112.087	431.941.811	170.276
Limburg	266.710.459	266.706.394	4.065
Flevoland	189.083.147	189.438.545	-355.398
Totaal	**3.554.618.001**	**3.554.618.002**	**-1**

Bijlage 9 Berekening provinciale opbrengst per opcent MRB 2024

Provinciale opbrengst per opcent MRB voor uitkeringsjaar 2024

	(1) *Opbrengst opcenten MRB 2024 definitief*	*(2)* *Opcenten 2024*	*(3)* *Opbrengst opcenten MRB 2024 per opcent (k.1 : k.2)*
Groningen	65.204.858,93	95,7	681.346,49
Fryslân	76.217.440,61	89,6	850.641,08
Drenthe	62.716.699,12	92,0	681.703,25
Overijssel	122.740.755,25	82,2	1.493.196,54
Gelderland	258.906.207,68	97,9	2.644.598,65
Utrecht	149.256.813,04	81,9	1.822.427,51
Noord-Holland	272.117.980,41	77,4	3.515.736,18
Zuid-Holland	392.103.629,90	98,7	3.972.681,15
Zeeland	44.609.488,64	84,4	528.548,44
Noord-Brabant	291.623.402,38	82,8	3.522.021,77
Limburg	120.260.713,93	83,1	1.447.180,67
Flevoland	42.227.926,65	83,0	508.770,20
Totaal	**1.897.985.916,54**		**21.668.851,93**

Bijlage 10 Bedragen per eenheid 2025

Overzicht verdeelmaatstaven en bedragen per eenheid 2025

Uitkeringsfactor	1,474
Maatstaf	Bedrag per eenheid 2025
Inwoners	166,74
Miljoenen inwoners	-17,82
Inwoners landelijk gebied	64,47
Inwoners vervoerregio	-91,35
Aandeel binnenwater	3,05
Oeverlengte	436,77
Opcenten MRB	-65,90
Rendement eigen vermogen	per provincie verschillend, zie bijlage 14
Provinciespecifiek vast bedrag	per provincie verschillend, zie bijlage 11

Bijlage 11 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2025

(ongewijzigd ten opzichte van de decembercirculaire 2024)

	Provinciespecifiek vast bedrag 2025 deccirc 2024	Mutatie deze circulaire	Provinciespecifiek vast bedrag 2025 deze circulaire
Groningen	50.322.623,64		50.322.623,64
Fryslân	43.294.781,50		43.294.781,50
Drenthe	44.605.843,65		44.605.843,65
Overijssel	28.712.596,42		28.712.596,42
Gelderland	60.416.217,10		60.416.217,10
Utrecht	41.315.636,73		41.315.636,73
Noord-Holland	38.152.816,13		38.152.816,13
Zuid-Holland	37.128.007,33		37.128.007,33
Zeeland	43.067.131,31		43.067.131,31
Noord-Brabant	32.120.973,19		32.120.973,19
Limburg	40.928.490,20		40.928.490,20
Flevoland	39.489.692,00		39.489.692,00

NB De bedragen in deze tabel zijn zoals gebruikelijk gepresenteerd exclusief uitkeringsfactor

Bijlage 12 Volumina maatstaven 2025

Volumina 2025

	Inwoners	Miljoenen inwoners	Inwoners landelijk gebied	Inwoners vervoerregio	Aandeel binnenwater	Oeverlengte	Opcenten motorrijtuigen belasting	Rendement eigen vermogen	Provinciespecifiek vast bedrag
Groningen	601.347	361.618	312.230	0	1.838.931	61.043	680.047	1	1
Fryslân	661.904	438.117	438.840	0	2.481.716	112.480	850.218	1	1
Drenthe	504.129	254.146	339.030	0	908.993	54.288	681.075	1	1
Overijssel	1.189.033	1.413.799	541.400	0	3.728.307	73.375	1.499.998	1	1
Gelderland	2.149.071	4.618.506	943.410	0	7.603.736	83.171	2.654.938	1	1
Utrecht	1.400.057	1.960.160	327.750	0	6.805.272	74.578	1.849.217	1	1
Noord-Holland	2.976.487	8.859.475	528.010	1.650.734	17.005.255	170.493	3.592.770	1	1
Zuid-Holland	3.840.460	14.749.133	554.530	2.475.069	51.993.531	196.153	4.003.287	1	1
Zeeland	391.634	153.377	250.540	0	2.140.781	40.574	531.996	1	1
Noord-Brabant	2.644.739	6.994.644	1.010.510	0	9.551.548	90.690	3.557.091	1	1
Limburg	1.133.255	1.284.267	525.610	0	3.546.149	29.487	1.460.682	1	1
Flevoland	450.826	203.244	148.050	0	3.037.651	38.673	508.147	1	1
Totaal	**17.942.942**	**41.290.486**	**5.919.910**	**4.125.803**	**110.641.870**	**1.025.005**	**21.869.465**	**12**	**12**

Bijlage 13 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2025 per provincie

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2025

	Voorkomen tariefstijging regionaal OV-tarief	OV-aanbod op peil houden verbeteren	Monumenten-zorg	Waddenfonds	Na-ijlende effecten mijnbouw
Groningen	4.976.010	6.621.207	1.083.818	9.626.000	0
Fryslân	3.926.512	5.698.339	1.348.915	9.626.000	0
Drenthe	1.897.413	2.608.288	738.935	0	0
Overijssel	5.788.465	7.550.009	1.658.409	0	0
Gelderland	9.968.530	10.869.531	2.680.834	0	0
Utrecht	9.340.797	8.297.996	2.292.840	0	0
Noord-Holland	4.011.665	3.763.730	2.562.441	9.626.000	0
Zuid-Holland	7.981.987	8.197.521	2.326.942	0	0
Zeeland	1.373.004	1.813.559	913.307	0	0
Noord-Brabant	8.030.560	8.999.167	2.325.655	0	0
Limburg	6.930.662	6.988.850	1.938.949	0	647.000
Flevoland	3.161.528	3.011.441	128.955	0	0
Totaal	**67.387.133**	**74.419.638**	**20.000.000**	**28.878.000**	**647.000**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2025 (vervolg)

	Fryske Akademie	Hergebruik stedelijk afvalwater	Regionale Energie Strategieën	Verkeers-veiligheid	Veilig wonen
Groningen	0	20.833	0	129.039	7.062
Fryslân	1.559.000	20.833	0	175.525	7.062
Drenthe	0	20.833	423.873	124.230	7.062
Overijssel	0	20.833	855.529	36.868	7.062
Gelderland	0	20.833	0	100.186	7.062
Utrecht	0	20.833	0	12.022	7.062
Noord-Holland	0	20.833	1.054.702	134.650	7.062
Zuid-Holland	0	20.833	0	12.022	7.062
Zeeland	0	20.833	0	144.267	7.062
Noord-Brabant	0	20.833	0	64.920	7.062
Limburg	0	20.833	0	93.774	7.062
Flevoland	0	20.833	284.664	157.091	7.062
Totaal	**1.559.000**	**249.996**	**2.618.768**	**1.184.594**	**84.744**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2025 (vervolg)

	Bestuursafspraak Friese taal en cultuur	Cultuur en media (Bestuurs-afspraak Friese taal en cultuur)	Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed	Ontwikkeling economische agenda	Nationale parken
Groningen	0	0	59.000	452.000	0
Fryslân	268.000	375.000	94.400	0	386.118
Drenthe	0	0	59.000	0	386.118
Overijssel	0	0	70.800	0	257.412
Gelderland	0	0	82.600	0	0
Utrecht	0	0	76.700	0	128.706
Noord-Holland	0	0	0	0	257.412
Zuid-Holland	0	0	94.400	0	128.706
Zeeland	0	0	92.040	0	128.706
Noord-Brabant	0	0	94.400	0	0
Limburg	0	0	59.000	0	386.118
Flevoland	0	0	35.400	0	128.706
Totaal	**268.000**	**375.000**	**817.740**	**452.000**	**2.188.002**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2025 (vervolg)

	Weerbaar bestuur kleine gemeenten (ihkv tegengaan ondermijning)	Verbreding en vernieuwing provincies	Natuur bij Energie-projecten	Verbeter-programma VHR	Drugs-dumpingen
Groningen	111.673	0	0	127.000	14.700
Fryslân	135.965	333.333	0	127.000	14.700
Drenthe	119.771	333.333	326.166	127.000	26.100
Overijssel	152.159	333.333	652.332	127.000	42.900
Gelderland	261.471	0	0	127.000	202.950
Utrecht	148.111	0	0	127.000	51.300
Noord-Holland	216.937	0	652.332	127.000	73.800
Zuid-Holland	192.645	0	0	127.000	174.750
Zeeland	127.868	333.333	0	127.000	45.750
Noord-Brabant	253.374	0	0	254.000	570.900
Limburg	184.548	333.333	0	127.000	264.600
Flevoland	95.479	333.333	326.166	127.000	17.550
Totaal	**2.000.001**	**1.999.998**	**1.956.996**	**1.651.000**	**1.500.000**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2025 (vervolg)

	Amendement Friese taal	Toekomst-bestendig maken energiebeleid	Uitvoerings-kosten Lbv en Lbv-plus	Nationale Databank Flora en Fauna	Natuur-brandpreventie en -mitigatie	Monitoring Natuurherstel verordening
Groningen	0	0	9.653	68.000	0	0
Fryslân	1.485.000	0	27.028	94.900	0	7.500
Drenthe	0	0	46.334	81.200	0	47.000
Overijssel	0	370.500	175.683	94.300	0	0
Gelderland	0	0	264.489	106.600	500.000	0
Utrecht	0	0	21.236	77.800	0	0
Noord-Holland	0	741.000	11.583	81.700	0	70.000
Zuid-Holland	0	0	7.722	91.600	0	70.000
Zeeland	0	0	13.514	59.600	0	111.000
Noord-Brabant	0	0	276.073	108.800	0	79.000
Limburg	0	0	137.071	82.500	30.000	47.000
Flevoland	0	0	17.375	53.000	0	20.600
Totaal	**1.485.000**	**1.111.500**	**1.007.761**	**1.000.000**	**530.000**	**452.100**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2025 (vervolg)

	Aanpak vakantieparken	Tegemoet-koming begunstigden GLB-regeling ANLB	Delta-programma Waddengebied	Onderzoek Interbestuurlijk Toezicht	Gebieds-biografie	Totaal
Groningen	0	61.000	0	60.000	0	23.426.995
Fryslân	0	0	60.000	0	0	25.771.130
Drenthe	0	0	0	0	0	7.372.656
Overijssel	0	0	0	0	0	18.193.594
Gelderland	200.000	0	0	0	41.000	25.433.086
Utrecht	0	0	0	0	0	20.602.403
Noord-Holland	0	0	0	0	0	23.412.847
Zuid-Holland	0	6.000	0	0	0	19.439.190
Zeeland	0	0	0	0	0	5.310.843
Noord-Brabant	0	9.000	0	0	0	21.093.744
Limburg	0	0	0	0	0	18.278.300
Flevoland	0	1.000	0	0	0	7.927.183
Totaal	**200.000**	**77.000**	**60.000**	**60.000**	**41.000**	**216.261.971**

Bijlage 14 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2025

Verdeling provinciefondsuitkeringen 2025

	Uitkeringsbasis	Algemene uitkering bruto (kolom 1 * uf)	OEM / vermogen	MRB-capaciteit	Algemene uitkering netto (kolom 2 t/m 4)	Decentralisatie-uitkeringen	Totale uitkeringen provinciefonds (kolom 5 en 6)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Groningen	196.547.148	289.660.636	-8.803.660	-44.815.099	236.041.877	23.426.995	259.468.872
Fryslân	230.842.548	340.203.354	-15.806.425	-56.029.342	268.367.587	25.771.130	294.138.717
Drenthe	172.476.494	254.186.597	-3.364.478	-44.882.843	205.939.276	7.372.656	213.311.932
Overijssel	280.101.454	412.798.485	-28.769.476	-98.849.839	285.179.170	18.193.594	303.372.764
Gelderland	456.790.174	673.192.835	-57.073.141	-174.960.394	441.159.300	25.433.086	466.592.386
Utrecht	314.290.645	463.184.680	-6.786.948	-121.863.423	334.534.309	20.602.403	355.136.712
Noord-Holland	386.154.923	569.094.395	-18.256.839	-236.763.544	314.074.012	23.412.847	337.486.859
Zuid-Holland	468.563.769	690.544.128	-2.481.924	-263.816.596	424.245.608	19.439.190	443.684.798
Zeeland	146.038.208	215.223.271	-10.021.375	-35.058.565	170.143.331	5.310.843	175.454.174
Noord-Brabant	482.350.670	710.862.523	-46.093.443	-234.412.269	430.356.811	21.093.744	451.450.555
Limburg	264.582.659	389.927.719	-23.792.099	-96.258.964	269.876.656	18.278.300	288.154.956
Flevoland	146.739.436	216.256.704	-105.754	-33.486.887	182.664.063	7.927.183	190.591.246
Totaal	**3.545.478.129**	**5.225.135.327**	**-221.355.562**	**-1.441.197.765**	**3.562.582.000**	**216.261.971**	**3.778.843.971**

Bijlage 15 Bevoorschotting uitkeringsjaar 2025

Bevoorschotting uitkeringsjaar 2025

	Verleende voorschotten termijn 1 t/m 26			Te verlenen voorschotten termijn 27 t/m 50		
	Algemene uitkering	*Decentralisatie-uitkeringen*	*Totaal uitkeringen provinciefonds**	*Algemene uitkering*	*Decentralisatie-uitkeringen*	*Totaal uitkeringen provinciefonds***
Groningen	116.893.920	11.946.974	128.840.894	119.147.957	11.480.021	130.627.978
Fryslân	132.604.212	12.011.792	144.616.004	135.763.375	13.759.338	149.522.713
Drenthe	101.844.808	3.057.418	104.902.226	104.094.468	4.315.238	108.409.706
Overijssel	139.749.220	8.313.760	148.062.980	145.429.950	9.879.834	155.309.784
Gelderland	215.741.942	12.339.392	228.081.334	225.417.358	13.093.694	238.511.052
Utrecht	164.702.408	10.425.090	175.127.498	169.831.901	10.177.313	180.009.214
Noord-Holland	151.775.156	11.014.172	162.789.328	162.298.856	12.398.675	174.697.531
Zuid-Holland	206.392.758	9.693.190	216.085.948	217.852.850	9.746.000	227.598.850
Zeeland	84.134.310	2.269.306	86.403.616	86.009.021	3.041.537	89.050.558
Noord-Brabant	209.264.250	10.162.152	219.426.402	221.092.561	10.931.592	232.024.153
Limburg	132.533.206	8.676.798	141.210.004	137.343.450	9.601.502	146.944.952
Flevoland	90.482.756	3.539.614	94.022.370	92.181.307	4.387.569	96.568.876
Totaal	1.746.118.946	103.449.658	1.849.568.604	1.816.463.054	112.812.313	1.929.275.367

* De bedragen in deze kolom zijn gelijk aan 26 maal het totale bevoorschottingsbedrag uit de decembercirculaire 2024.

** De bedragen zijn het verschil van de overeenkomstige bedragen in bijlage 14 en deze bijlage.

Te verlenen voorschotten op de uitkeringen over 2025 vanaf 7 juli 2025 *

	Algemene uitkering	*Decentralisatie-uitkeringen*	*Totaal uitkeringen provinciefonds*
Groningen	4.964.498	478.334	5.442.832
Fryslân	5.656.807	573.306	6.230.113
Drenthe	4.337.270	179.802	4.517.072
Overijssel	6.059.581	411.660	6.471.241
Gelderland	9.392.390	545.571	9.937.961
Utrecht	7.076.329	424.055	7.500.384
Noord-Holland	6.762.452	516.611	7.279.063
Zuid-Holland	9.077.202	406.083	9.483.285
Zeeland	3.583.709	126.731	3.710.440
Noord-Brabant	9.212.190	455.483	9.667.673
Limburg	5.722.644	400.063	6.122.707
Flevoland	3.840.888	182.815	4.023.703
Totaal	**75.685.960**	**4.700.514**	**80.386.474**

* De bedragen in deze bijlage zijn gelijk aan de bedragen in bijlage 15 gedeeld door 24, afgerond op hele euro's.

Bijlage 16 Bedragen per eenheid 2026

Overzicht verdeelmaatstaven en bedragen per eenheid 2026

Uitkeringsfactor	1,412
Maatstaf	Bedrag per eenheid 2026
Inwoners	166,74
Miljoenen inwoners	-17,82
Inwoners landelijk gebied	64,47
Inwoners vervoerregio	-91,35
Aandeel binnenwater	3,05
Oeverlengte	436,77
Opcenten MRB	-65,90
Rendement eigen vermogen	per provincie verschillend, zie bijlage 20
Provinciespecifiek vast bedrag	per provincie verschillend, zie bijlage 17

Bijlage 17 Overzicht provinciespecifieke vaste bedragen 2026

	Provinciespecifiek vast bedrag 2025 deze circulaire	Mutatie Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL-vergoeding)	Mutatie Aanvalsplan grutto	Mutatie Wet Open Overheid (structureel)	Provinciespecifiek vast bedrag 2026 deze circulaire
Groningen	50.322.623,64	46.392,95	20.358,90	37.364,15	50.426.739,64
Fryslân	43.294.781,50	97.207,85	81.460,05	39.091,27	43.512.540,67
Drenthe	44.605.843,65	251.760,09	0,00	35.061,79	44.892.665,53
Overijssel	28.712.596,42	102.221,08	33.947,80	39.283,25	28.888.048,55
Gelderland	60.416.217,10	227.413,86	6.794,45	49.116,11	60.699.541,52
Utrecht	41.315.636,73	93.791,61	33.947,80	43.120,05	41.486.496,19
Noord-Holland	38.152.816,13	251.782,45	33.947,80	40.098,64	38.478.645,02
Zuid-Holland	37.128.007,33	114.446,52	33.947,80	47.580,97	37.323.982,62
Zeeland	43.067.131,31	5.844,30	0,00	32.328,70	43.105.304,31
Noord-Brabant	32.120.973,19	348.976,68	0,00	46.910,09	32.516.859,96
Limburg	40.928.490,20	145.298,34	0,00	38.755,48	41.112.544,02
Flevoland	39.489.692,00	133.267,80	0,00	30.937,37	39.653.897,17

NB De bedragen in deze tabel zijn zoals gebruikelijk gepresenteerd exclusief uitkeringsfactor

Bijlage 18 Volumina maatstaven 2026

Volumina 2026

	Inwoners	Miljoenen inwoners	Inwoners landelijk gebied	Inwoners vervoerregio	Aandeel binnenwater	Oeverlengte	Opcenten motorrijtuigen belasting	Rendement eigen vermogen	Provinciespecifiek vast bedrag
Groningen	601.347	361.618	312.230	0	1.838.931	61.043	686.167	1	1
Fryslân	661.904	438.117	438.840	0	2.481.716	112.480	857.870	1	1
Drenthe	504.129	254.146	339.030	0	908.993	54.288	687.205	1	1
Overijssel	1.189.033	1.413.799	541.400	0	3.728.307	73.375	1.513.498	1	1
Gelderland	2.149.071	4.618.506	943.410	0	7.603.736	83.171	2.678.832	1	1
Utrecht	1.400.057	1.960.160	327.750	0	6.805.272	74.578	1.865.860	1	1
Noord-Holland	2.976.487	8.859.475	528.010	1.650.734	17.005.255	170.493	3.625.105	1	1
Zuid-Holland	3.840.460	14.749.133	554.530	2.475.069	51.993.531	196.153	4.039.316	1	1
Zeeland	391.634	153.377	250.540	0	2.140.781	40.574	536.784	1	1
Noord-Brabant	2.644.739	6.994.644	1.010.510	0	9.551.548	90.690	3.589.104	1	1
Limburg	1.133.255	1.284.267	525.610	0	3.546.149	29.487	1.473.828	1	1
Flevoland	450.826	203.244	148.050	0	3.037.651	38.673	512.720	1	1
Totaal	**17.942.942**	**41.290.486**	**5.919.910**	**4.125.803**	**110.641.870**	**1.025.005**	**22.066.291**	**12**	**12**

Bijlage 19 Overzicht decentralisatie-uitkeringen 2026 per provincie

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2026

	Voorkomen tariefstijging regionaal OV-tarief	OV-aanbod op peil houden verbeteren	Monumenten-zorg	Waddenfonds	Na-ijlende effecten mijnbouw
Groningen	4.976.010	6.621.207	1.083.818	9.626.000	0
Fryslân	3.926.512	5.698.339	1.348.915	9.626.000	0
Drenthe	1.897.413	2.608.288	738.935	0	0
Overijssel	5.788.465	7.550.009	1.658.409	0	0
Gelderland	9.968.530	10.869.531	2.680.834	0	0
Utrecht	9.340.797	8.297.996	2.292.840	0	0
Noord-Holland	4.011.665	3.763.730	2.562.441	9.626.000	0
Zuid-Holland	7.981.987	8.197.521	2.326.942	0	0
Zeeland	1.373.004	1.813.559	913.307	0	0
Noord-Brabant	8.030.560	8.999.167	2.325.655	0	0
Limburg	6.930.662	6.988.850	1.938.949	0	647.000
Flevoland	3.161.528	3.011.441	128.955	0	0
Totaal	**67.387.133**	**74.419.638**	**20.000.000**	**28.878.000**	**647.000**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2026 (vervolg)

	Fryske Akademie	Hergebruik stedelijk afvalwater	Regionale Energie Strategieën	Verkeers-veiligheid	Veilig wonen
Groningen	0	20.833	0	129.039	7.062
Fryslân	1.559.000	20.833	0	175.525	7.062
Drenthe	0	20.833	423.873	124.230	7.062
Overijssel	0	20.833	855.529	36.868	7.062
Gelderland	0	20.833	0	100.186	7.062
Utrecht	0	20.833	0	12.022	7.062
Noord-Holland	0	20.833	1.054.702	134.650	7.062
Zuid-Holland	0	20.833	0	12.022	7.062
Zeeland	0	20.833	0	144.267	7.062
Noord-Brabant	0	20.833	0	64.920	7.062
Limburg	0	20.833	0	93.774	7.062
Flevoland	0	20.833	284.664	157.091	7.062
Totaal	**1.559.000**	**249.996**	**2.618.768**	**1.184.594**	**84.744**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2026 (vervolg)

	Bestuurs-afspraak Friese taal en cultuur	Cultuur en media (Bestuurs-afspraak Friese taal en cultuur)	Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed	Nationale parken	Weerbaar bestuur kleine gemeenten (ihkv tegengaan ondermijning)
Groningen	0	0	59.000	0	111.673
Fryslân	268.000	375.000	94.400	642.882	135.965
Drenthe	0	0	59.000	642.882	119.771
Overijssel	0	0	70.800	428.588	152.159
Gelderland	0	0	82.600	0	261.471
Utrecht	0	0	76.700	214.294	148.111
Noord-Holland	0	0	0	428.588	216.937
Zuid-Holland	0	0	94.400	214.294	192.645
Zeeland	0	0	92.040	214.294	127.868
Noord-Brabant	0	0	94.400	0	253.374
Limburg	0	0	59.000	642.882	184.548
Flevoland	0	0	35.400	214.294	95.479
Totaal	**268.000**	**375.000**	**817.740**	**3.642.998**	**2.000.001**

Verdeling decentralisatie-uitkeringen 2026 (vervolg)

	Verbreding en vernieuwing provincies	Verbeter-programma VHR	Nationale Databank Flora en Fauna	Aanpak vakantieparken	Delta-programma Waddengebied	Totaal
Groningen	0	127.000	81.600	0	0	22.843.242
Fryslân	333.333	127.000	113.880	0	26.000	24.478.646
Drenthe	333.333	127.000	97.440	0	0	7.200.060
Overijssel	333.333	127.000	113.160	0	0	17.142.215
Gelderland	0	127.000	127.920	200.000	0	24.445.967
Utrecht	0	127.000	93.360	0	0	20.631.015
Noord-Holland	0	127.000	98.040	0	0	22.051.648
Zuid-Holland	0	127.000	109.920	0	0	19.284.626
Zeeland	333.333	127.000	71.520	0	0	5.238.087
Noord-Brabant	0	254.000	130.560	0	0	20.180.531
Limburg	333.333	127.000	99.000	0	0	18.072.893
Flevoland	333.333	127.000	63.600	0	0	7.640.680
Totaal	**1.999.998**	**1.651.000**	**1.200.000**	**200.000**	**26.000**	**209.209.610**

Bijlage 20 Verdeling provinciefondsuitkeringen 2026

Verdeling provinciefondsuitkeringen 2026

	Uitkeringsbasis	Algemene uitkering bruto (kolom 1 * uf)	OEM / vermogen	MRB-capaciteit	Algemene uitkering netto (kolom 2 t/m 4)	Decentralisatie-uitkeringen	Totale uitkeringen provinciefonds (kolom 5 en 6)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Groningen	196.651.264	277.591.775	-8.803.660	-45.218.434	223.569.681	22.843.242	246.412.923
Fryslân	231.060.307	326.163.378	-15.806.425	-56.533.607	253.823.346	24.478.646	278.301.992
Drenthe	172.763.316	243.871.686	-3.364.478	-45.286.788	195.220.420	7.200.060	202.420.480
Overijssel	280.276.906	395.637.241	-28.769.476	-99.739.488	267.128.277	17.142.215	284.270.492
Gelderland	457.073.498	645.202.277	-57.073.141	-176.535.037	411.594.099	24.445.967	436.040.066
Utrecht	314.461.504	443.892.020	-6.786.948	-122.960.194	314.144.878	20.631.015	334.775.893
Noord-Holland	386.480.752	545.553.969	-18.256.839	-238.894.416	288.402.714	22.051.648	310.454.362
Zuid-Holland	468.759.744	661.698.514	-2.481.924	-266.190.945	393.025.645	19.284.626	412.310.271
Zeeland	146.076.381	206.200.565	-10.021.375	-35.374.093	160.805.097	5.238.087	166.043.184
Noord-Brabant	482.746.557	681.442.217	-46.093.443	-236.521.980	398.826.794	20.180.531	419.007.325
Limburg	264.766.713	373.743.144	-23.792.099	-97.125.295	252.825.750	18.072.893	270.898.643
Flevoland	146.903.642	207.368.321	-105.754	-33.788.268	173.474.299	7.640.680	181.114.979
Totaal	**3.548.020.585**	**5.008.365.107**	**-221.355.562**	**-1.454.168.545**	**3.332.841.000**	**209.209.610**	**3.542.050.610**

Bijlage 21 Overzicht meerjarige decentralisatie-uitkeringen

Overzicht meerjarige decentralisatie-uitkeringen

	Monumenten-zorg	Na-ijlende effecten mijnbouw	Fryske Akademie	Hergebruik stedelijk afvalwater	Regionale Energie Strategieën	Verkeers-veiligheid
	2027-2030	2027-2030	2027-2030	2027	2027-2030	2027-2030
Groningen	1.083.818	0	0	20.833	0	129.039
Fryslân	1.348.915	0	1.559.000	20.833	0	175.525
Drenthe	738.935	0	0	20.833	423.873	124.230
Overijssel	1.658.409	0	0	20.833	855.529	36.868
Gelderland	2.680.834	0	0	20.833	0	100.186
Utrecht	2.292.840	0	0	20.833	0	12.022
Noord-Holland	2.562.441	0	0	20.833	1.054.702	134.650
Zuid-Holland	2.326.942	0	0	20.833	0	12.022
Zeeland	913.307	0	0	20.833	0	144.267
Noord-Brabant	2.325.655	0	0	20.833	0	64.920
Limburg	1.938.949	647.000	0	20.833	0	93.774
Flevoland	128.955	0	0	20.833	284.664	157.091
Totaal	**20.000.000**	**647.000**	**1.559.000**	**249.996**	**2.618.768**	**1.184.594**

Overzicht meerjarige decentralisatie-uitkeringen (vervolg)

	Bestuursafspraak Friese taal en cultuur 2027-2028	Cultuur en media (Bestuursafspraak Friese taal en cultuur) 2027-2028	Interbestuurlijk toezicht domein erfgoed 2027-2030	Verbreding vernieuwing provincies 2027-2028	Verbeterprogramma VHR 2027	Nationale Databank Flora en Fauna 2027-2030	Weerbaar bestuur kleine gemeenten (ihkv tegengaan ondermijning) 2027-2029
Groningen	0	0	59.000	0	127.000	81.600	111.673
Fryslân	268.000	375.000	94.400	333.333	127.000	113.880	135.965
Drenthe	0	0	59.000	333.333	127.000	97.440	119.771
Overijssel	0	0	70.800	333.333	127.000	113.160	152.159
Gelderland	0	0	82.600	0	127.000	127.920	261.471
Utrecht	0	0	76.700	0	127.000	93.360	148.111
Noord-Holland	0	0	0	0	127.000	98.040	216.937
Zuid-Holland	0	0	94.400	0	127.000	109.920	192.645
Zeeland	0	0	92.040	333.333	127.000	71.520	127.868
Noord-Brabant	0	0	94.400	0	254.000	130.560	253.374
Limburg	0	0	59.000	333.333	127.000	99.000	184.548
Flevoland	0	0	35.400	333.333	127.000	63.600	95.479
Totaal	**268.000**	**375.000**	**817.740**	**1.999.998**	**1.651.000**	**1.200.000**	**2.000.001**

Bijlage 22 Toelichting maatstaven provinciefonds 2025 en verder

Opcenten motorrijtuigenbelasting
Het ministerie van Financiën verstrekt de gegevens over de opbrengst van de opcenten die per provincie worden geheven op de motorrijtuigenbelasting. De definitieve opbrengstgegevens van uitkeringsjaar t worden gebruikt.

Rendement eigen vermogen
Verondersteld rendement voor iedere provincie gebaseerd op een bestuurlijke afspraak in 2011 over het verwachte rendement per provincie uit aandelen energiebedrijven.

Provinciespecifiek vast bedrag
Eén eenheid voor iedere provincie.

Inwoners provincie
Het aantal inwoners van de provincie op 1 januari van het uitkeringsjaar.

Miljoenen inwoners
Het aantal inwoners in een provincie vermenigvuldigd met het aantal inwoners van de provincie uitgedrukt in miljoenen inwoners, beiden op 1 januari van het uitkeringsjaar.

Aandeel binnenwater
Het aantal hectaren binnenwater in de provincie gedeeld door het totaal aantal hectaren in de provincie. Dit getal wordt vermenigvuldigd met 100 en vervolgens met het aantal inwoners in de provincie op 1 januari van het uitkeringsjaar.

Oeverlengte
De totale lengte in hectometers van de oevers van het binnenwater in de provincie in uitkeringsjaar t.

Inwoners vervoerregio
Het aantal inwoners van de provincie op 1 januari van het uitkeringsjaar dat woont in een vervoerregio die rechtstreeks door het Rijk gefinancierd wordt.

Inwoners landelijk gebied
Het aantal inwoners van binnen de provincie gelegen landelijk gebied op 1 januari van het uitkeringsjaar.

Bijlage 23 Overzicht overboekingen 2024 BTW-compensatiefonds

Overzicht mutaties 2024 BTW-compensatiefonds		
Omschrijving	**Departement**	**Bedrag in € 1.000**
Ontsluiting woningbouw	I&W	77.399
WOKT (woningbouw op korte termijn)	I&W	65.227
Mobiliteitspakketten	I&W	53.605
CDOKE Regeling 2023	EZK	15.700
Rijnlandroute 2024	I&W	15.436
Flexpoolmiddelen 2024	BZK	5.782
EO Gebiedsinvesteringen NOZ	EZK	5.048
Slim, veilig, doelmatig en duurzaam gebruik mobiliteitsinfrastructuur Flevoland	I&W	4.930
Blok D	EZK	3.732
Noord-Brabant	LVVN	3.629
NPG	EZK	2.968
Aardbevingsgebied Groningen	EZK	2.858
Regionale slimme duurzame mobiliteit	I&W	2.724
Slim, veilig, doelmatig en duurzaam gebruik mobiliteitsinfrastructuur Noord-Brabant	I&W	1.497
NPG	EZK	1.479
BTW NPG	EZK	1.447
SPUK Zaakbegeleiders	LVVN	1.361
Woondeals 2024	BZK	1.228
Verlenging RPML	LVVN	1.197
Correctie Verrekening SSO CN	KR	1.179
RPML Zuid-H	LVVN	981
Drenthe	LVVN	879
Leefbaarheid en wijkontwikkeling aardbevingsgebied Groningen	EZK	819
RPML GELDER	LVVN	693
NAL REGIO'S 2023	I&W	677
Slim, veilig, doelmatig en duurzaam gebruik mobiliteitsinfrastructuur Limburg	I&W	607
DU middelen Toegankelijkheid OV	I&W	597
Blok D	EZK	516
Utrecht	LVVN	470
1E AFDRACHT BTW. SPUK-SLA 2024	I&W	433
Verlenging RPML Friesland	LVVN	425
Uitvoering BO Nitraat in GWBG	LVVN	419
Regionale slimme duurzame mobiliteit	I&W	409
Infin Voor Btw Component Beekdalen	I&W	404
DU Versterking Od Maatwerk	EZK	324
SPUK Agroprogramma Groningen	LVVN	280
SPUKS Ontzorgingsprogramma MAVA	BZK	270
Specifieke Uitkering Batavialand	OCW	258
NOVEX	BZK	165
Natuur bij Energieproject	EZK	146
Bijdrage 2024 Programma Opleidingen NVWA	LVVN	137
Overig		721
Totaal		**279.056**

Deze brochure is een uitgave van:
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BFR/Bekostiging Binnenlands Bestuur
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

Mei 2025